

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain sekä työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annettua lakia sekä työnantajan sairausvakuutusmaksusta annettua lakia. Esityksen tavoitteena on päivittää sairausvakuutuslain työtuloja koskevat säännökset sekä selkeyttää ja yksinkertaistaa päivärahaetuuden määräytymisperusteita. Uudistuksessa on otettu huomioon mahdollisuus kansallisen tulorekisterin hyödyntämiseen päivärahaetuutta myönnettäessä.

Sairausvakuutuslain mukainen päivärahaetus sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukainen kuntoutusraha määräytyisivät jatkossa vakuutetun vuositulon perusteella. Vuositulo vastaisi nykyisiä määräytymisperusteita paremmin henkilön tulotasoa työkyvyttömyyden tai etuus oikeuden alkaessa. Vuositulolla korvattaisiin nykyiset säännökset verotuksen ja esitettyjen työtulojen sekä edeltävän etuuden käyttämisestä päivärahan perusteena. Nykyisestä sairausvakuutuslain mukaisesta työtulon käsitteestä luovutaisiin kokonaan.

Yrittäjän päivärahaetus määräytyisi jatkossa vahvistetun YEL- tai MYEL -työtulon perusteella. Yrittäjän ansiotuloa elinkeinotoiminnasta, palkkatuloa omasta yrityksestä, työkorvausta, veronalaista apurahaa ja eräitä muita sairausvakuutuslaissa tarkoitettuja tuloja ei luettaisiin vuosituloon. Koska näitä tulolajeja ei enää huomioitaisi yrittäjän tuloina, ehdotetaan, että niistä ei myöskään perittäisi sairausvakuutuksen päivärahamaksua. Myös yrittäjän palkoista maksettavaan työnantajan sairausvakuutusmaksuun ehdotetaan muutoksia.

Ehdotettu muutos päivärahaetuuden ja kuntoutusrahan perustumisesta vuosituloon aiheuttaa muutoksia useissa sairausvakuutuslain ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain pykälissä. Pääsääntöisesti eri säännösten viittaukset työtuloon korvattaisiin vuositulolla taikka palkka- ja yrittäjätulolla asiayhteydestä ja säännöksen tarkoituksesta riippuen. Tarkoituksena on, että päivärahaetuksien ja kuntoutusrahan nykyiset ensisijaisuussäännökset ja yhteensovitus muun etuuden kanssa koskevat periaatteet säilyvät ennallaan. Päivärahaetuuden ja kuntoutusrahan perustuminen vuosituloon aiheuttaa kuitenkin joitakin välttämättömiä muutoksia myös etuuksien yhteensovitusta koskevissa säännöksissä. Lisäksi muutokset edellyttävät teknisluonteisia korjauksia lakeihin.

Lisäksi sairausvakuutuksen rahoitukseen ehdotetaan tehtäväksi kilpailukyky sopimuksesta johtuvat muutokset.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020. Sairausvakuutuslain 18 luvun sairausvakuutuksen rahoitusta koskevien säännösten muutokset tulisivat kuitenkin voimaan jo 1 päivänä marraskuuta 2019.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 NYKYTILA.....	4
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
1.1.1 Päivärahaetuuksien määrä.....	4
1.1.2 Päivärahaetuuksien perusteena olevat tulot.....	5
1.1.3 Tartuntatautilain mukainen tartuntatautipäiväraha sekä ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain mukainen luovutuspäiväraha.....	7
1.1.4 Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukainen kuntoutusraha.....	8
1.1.5 Vuosilomakustannuskorvaus.....	9
1.1.6 Sairausvakuutuksen rahoitus.....	9
1.2 Nykytilan arviointia.....	11
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	14
2.1 Tavoitteet.....	14
2.2 Keskeiset ehdotukset.....	15
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	18
3.1 Taloudelliset vaikutukset.....	18
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	19
3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	19
4 ASIAN VALMISTELU.....	21
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	21
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	22
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	22
1.1 Sairausvakuutuslaki.....	22
7 luku Päivärahaetuusin saamisen yleiset edellytykset.....	22
8 luku Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha.....	22
11 luku Päivärahaetuuksien määrä.....	23
12 luku Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin.....	36
14 luku Vuosilomakustannuskorvaus ja korvaus vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista.....	38
17 luku Muutoksenhaku.....	38
18 luku Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut.....	39
19 luku Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset.....	42
1.2 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista.....	42
4 luku Kuntoutusrahan määrä ja suhde muihin etuuksiin.....	42
1.3 Laki työnantajan sairausvakuutusmaksusta.....	45
2 VOIMAANTULO.....	46
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	47
LAKIEHDOTUKSET.....	48
1. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta.....	48
2. Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta.....	62
3. Laki työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta.....	64
LIITE.....	66
RINNAKKAISTEKSTIT.....	66

HE 296/2018 vp

1. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta.....	66
2. Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta.....	100
3. Laki työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta...	104

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

1.1.1 Päivärahaetuuksien määrä

Sairausvakuutuslain (1124/2004) mukaisilla päivärahaetuuksilla tarkoitetaan sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa, vanhempainpäivärahaa, erityishoitorahaa, tartuntatautilain (1227/2016) 82 §:n mukaista tartuntatautipäivärahaa sekä ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain (101/2001) 18 §:n 2 momentin mukaista luovutuspäivärahaa. Vanhempainpäivärahoja puolestaan ovat äitiysraha, erityisäitiysraha, isyysraha, vanhempainraha ja osittainen vanhempainraha.

Päivärahaetuuksia maksetaan sairausvakuutuslain mukaisilta arkipäiviltä, toisin sanoen muilta päiviltä kuin sunnuntai-, pyhä- tai arkipyhäpäiviltä.

Pääsääntöisesti päivärahaetuudet määräytyvät työkyvyttömyyden tai vanhempainpäivärahoikeuden taikka erityishoitorahaoikeuden alkamista edeltäneenä vuonna toimitetussa verotuksessa todettujen tulojen perusteella.

Sairauspäivärahan on oikeus tulojen perusteella, jos vuosityötulot tai arvioidut vuosityötulot ovat vuonna 2018 vähintään 1 428 euroa. Päivärahaa maksetaan myös, vaikka tuloja ei ole ollenkaan. Tällöin sitä maksetaan vähintään 24,64 euroa arkipäivältä (vuonna 2018) sen jälkeen, kun työkyvyttömyys on kestänyt yhtäjaksoisesti 55 päivää. Jos kuitenkin työkyvyttömyyden alkaessa on ilmeistä, että työkyvyttömyys tulee jatkumaan vähintään 300 arkipäivää, sairauspäivärahaa maksetaan vähimmäismääräisenä omavastuun jälkeen (1+9 arkipäivää tai 1 arkipäivä).

Vanhempainpäivärahoja ja erityishoitorahaa maksetaan ilman omavastuuaikaa aina vähintään 24,64 euroa arkipäivältä (vuonna 2018). Päivärahaetuuden vähimmäismäärää tarkistetaan vuosittain siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään.

Sairauspäiväraha on 70 prosenttia hakijan verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmassadasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 30 394 euroa vuonna 2018. Tämän tuloajan ylittävästä osasta sairauspäiväraha on 20 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta. Osasairauspäivärahan määrä on puolet sairauspäivärahan määrästä.

Vanhempainpäivärahojen taso on sairauspäivärahaa korkeampi. Äitiysrahan määrä on 56 ensimmäisen arkipäivän ajalta 90 prosenttia hakijan verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmassadasosasta, jos vuosityötulot eivät vuonna 2018 ylitä 57 183 euroa. Tämän ylittävästä osasta äitiysrahan määrä on 32,5 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta. Äitiysrahan määrä muulta ajalta sekä erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä on 70 prosenttia hakijan verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmassadasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 37 167 euroa. Tämän ylittävästä osasta määrä on 40 prosenttia, jos vuosityötulot eivät ylitä 57 183 euroa. Sen ylittävästä osasta määrä on 25 prosenttia. Erityishoitorahan määrä lasketaan samoin kuin vanhempainpäivärahan määrä.

Edellä mainittuja tuloajoja tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella.

Vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismääräisenä tietyissä sairausvakuutuslaissa säädettyissä tilanteissa. Äitiys- ja vanhempainraha maksetaan äidille ja vanhempainraha isälle vähimmäismäärän suuruisena silloin, jos hän on samanaikaisesti ansiotyössä tai omassa työssä tai opiskelee päätoimisesti ja saa opintotukilain (65/1994) mukaista opintorahaa. Isyysraha maksetaan vähimmäismääräisenä varusmiespalveluksessa vakinaisessa väessä, aseettomana, reserviläisenä tai nostoväkeen kuuluvana puolustusvoimien palveluksessa taikka siviilipalvelusmiehenä olevalle sekä opintotukilain mukaista opintorahaa saavalle. Vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismäärän suuruisena myös silloin, kun vakuutettu saa vanhuuseläkettä tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain (568/2007) 12 §:n 1 momentin, työeläkelakien, liikennevakuutuslain (460/2016), työtaturmaa ja sotilastaturmaa koskevien eri lakien perusteella taikka työeläkelakien mukaista työuraeläkettä.

1.1.2 Päivärahaetuuksien perusteena olevat tulot

Pääsääntöisesti päivärahaetuedet määräytyvät työkyvyttömyyden, vanhempainpäiväraha-oikeuden tai erityishoitorahaoikeuden alkamista edeltäneenä vuonna toimitetussa verotuksessa todettujen työtulojen perusteella. Työtuloilla tarkoitetaan työ- tai virkasuhteesta saatua palkkaa, yrittäjän eläkelain (1272/2006) ja maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaista kunkin vuoden vahvistettua työtuloa (jälj. YEL- ja MYEL-työtulo) sekä työeläkelaeissa tarkoitettua palkkaa, jota ulkomaantyössä pidetään eläkepalkkaan luettavan työansion ja eläkemaksujen perusteena (vakuutuslasku).

Jos yrittäjä ei ole velvollinen ottamaan yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaista vakuutusta, hänen työtulonaan otetaan huomioon tuloverolaissa (1535/1992) tarkoitettu ansiotulo elinkeinotoiminnasta, maataloudesta ja yhtymästä, palkkatulo omasta yrityksestä tai maataloudesta, yrittäjätoimintaan liittyvä työkorvaus, hankintatyön arvo, porotalouden ansiotulo ja veronalainen apuraha. Jos yrittäjä on vapaaehtoisesti ottanut vakuutuksen, hänen työtulonaan otetaan huomioon YEL- tai MYEL -työtulo.

Tietyissä tilanteissa verotuksessa todettujen työtulojen lisäksi vakuutetulla on mahdollisuus esittää työtulot työkyvyttömyytensä, vanhempainpäiväraha-oikeutensa taikka erityishoitorahaoikeutensa alkamista välittömästi edeltäneiden kuuden kuukauden ajalta (ns. kuuden kuukauden työtulot). Näitä työtuloja voidaan käyttää päivärahan määräytymisperusteena, jos ne ovat jatkuvasti olleet kahdella kertotuna vähintään 20 prosenttia suuremmat kuin edellä mainitut verotuksessa todetut työtulot.

Sairausvakuutuslaissa on säädetty useista poikkeuksellisista tavoista huomioida esitettyjä työtuloja. Sairausvakuutuslain 11 luvun 4 §:n 3 momentin mukaan voidaan työtulot hakemuksesta arvioida myös muulta kuuden kuukauden työskentelyajalta kuin työkyvyttömyyden tai vanhempainpäiväraha-oikeuden taikka erityishoitorahaoikeuden alkamista välittömästi edeltäneeltä ajalta, jos henkilön työtulot ovat olleet sairauden, työttömyyden tai muun vastaavan erityisen syyn vuoksi olennaisesti pienemmät kuin ne muutoin olisivat olleet. Työtulot on kuitenkin mahdollista ottaa huomioon vain työkyvyttömyyden tai vanhempainpäiväraha-oikeuden taikka erityishoitorahaoikeuden alkamisvuodelta ja sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta.

Sairausvakuutuslain 11 luvun 4 §:n 4 momentin mukaan vakuutetun kuuden kuukauden työtulot voidaan hakemuksesta arvioida myös kuutta kuukautta lyhyemmältä ajalta edellyttäen, että vakuutetulla on ammatin vaihtumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi ollut työtuloja vain osalta edellä tarkoitettua kuuden kuukauden aikaa. Näissä tilanteissa hyvin lyhyenkin ajan työtulot voidaan muuttaa vuosituloksi.

Sairausvakuutuslain 11 luvun 4 §:n 5 momentin mukaan vakuutetun jatkuvat kuuden kuukauden työtulot voidaan hakemuksesta arvioida myös hänen esittämänsä vähintään kuukauden työtuloja koskevan selvityksen perusteella. Tällöin vakuutetun työtulot arvioidaan siten kuin työssäolo olisi kestänyt vähintään kuusi kuukautta. Lyhyemmältä kuin kuuden kuukauden ajalta saatuja työtuloja voidaan pitää jatkuvina, jos vakuutettu esittää työnantajan antaman tai muun luotettavan selvityksen siitä, että työssäolo olisi jatkunut vähintään kuusi kuukautta, jos vakuutettu ei olisi tullut työkyvyttömäksi tai oikeus vanhempainpäivärahaan taikka erityishoitorahaan ei olisi alkanut. Jatkuvina työtuloina voidaan ottaa huomioon myös lyhytaikaisista työsuhteista saadut työtulot, jos vakuutettu on jatkuvasti ollut joko työssä tai työttömänä työnhakijana työmarkkinoiden käytettävissä ja hänen työhistoriaastaan voidaan perustellusti päätellä, että työllistyminen olisi jatkunut joko useassa jaksossa tai yhdenjaksoisena.

Sairausvakuutuslain 11 luvun 4 §:n 6 momentin mukaan vanhempainpäivärahan suuruus voidaan määrätä edellisen vanhempainpäivärahan perusteena olleen työtulon mukaisesti, jos lapsi, jonka perusteella edellisen kerran on maksettu vanhempainpäivärahaa, ei ole täyttänyt tai hänen hoitoon ottamisestaan ei ole kulunut kolmea vuotta ennen laskettua synnytysaikaa tai seitsemää vuotta nuoremman lapsen hoitoon ottamista.

Sairauspäiväraha, vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha voivat määräytyä myös edeltävän etuuden perusteella. Jos vakuutettu on sairaus- tai vanhempainpäiväraha- tai erityishoitorahoikeuden alkamista edeltävien neljän kuukauden aikana saanut työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista työttömyysetuutta, hänelle maksettava sairaus- ja vanhempainpäiväraha tai erityishoitoraha on vähintään 86 prosenttia hänelle maksetun etuuden määrästä. Työttömyysetuuden määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon työttömyysturvalain 4 luvun 4 §:n mukaista sovittelussa huomioon otettavaa tuloa, työttömyysturvalain 6 luvun 3 a §:ssä tai 7 luvun 5 a §:ssä tarkoitettua työttömyysetuuden alentamista, sellaista työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettua etuutta, joka sairausvakuutuslain mukaan on vähennettävä sairauspäivärahasta, työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan määräytyvää korotettua ansio-osaa siltä osin kuin sen määrä ylittää mainitun pykälän 1 momentin mukaan määräytyvän ansio-osan ja työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan määräytyvää peruspäivärahan korotusosaa eikä mainitun lain 7 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan määräytyvää työmarkkinatuen korotusosaa.

Sairauspäiväraha, vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha on vähintään opintorahan kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa, jos vakuutettu on etuuskauden alkamista edeltävän neljän kuukauden aikana saanut opintotukilain mukaista opintorahaa. Sairaus- ja vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha on vähintään kuntoutusrahan suuruinen, jos vakuutettu on etuuskauden alkamista edeltävien kuuden kuukauden aikana saanut Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahetuuksista annetun lain (566/2005; jälj. kuntoutuslaki) mukaista kuntoutusrahaa. Jos vakuutettu on saanut vastaavana aikana työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa, sairaus- ja vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha on vähintään vakuutetulle suoritetun kuntoutusrahan kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon kuntoutuslain mukaisesta ammatillisen kuntoutuksen ajalta määräytyneestä kuntoutusrahasta sitä osuutta, jolla se ylittää sen määrän, joka vastaavassa tilanteessa olisi määritelty mainitun lain 32 §:n 1 momentin mukaan kuntoutusrahan määräksi. Huomioon ei oteta myöskään kuntoutuslain 33 §:n 1 momentin mukaista 10 prosentin korotusta eikä työeläkelakien mukaista 33 prosentin korotusta. Jos vakuutettu on saanut sairaus- tai vanhempainpäivärahan taikka erityishoitorahan alkamista edeltäneenä aikana useampaa kuin yhtä edellä mainituista etuuksista, sairaus- ja vanhempainpäivärahan ja erityishoitorahan perusteena käytetään sitä etuutta, jota vakuutettu on viimeksi saanut.

Päivärahaetuuden määrää laskettaessa työtuloista tehdään vakuutusmaksuvähennys, joka on suuruudeltaan 60 prosenttia sairausvakuutuslain 18 luvun 21 §:n 1 momentissa tarkoitetun sairausvakuutuksen päivärahamaksun, työntekijän eläkelain (395/2006) 153 §:ssä tarkoitetun työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 18 §:n 1 momentissa tarkoitetun palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun yhteismäärästä, josta on vähennetty 2,68 prosenttiyksikköä. Vähennys on 4,48 prosenttia vuonna 2018. Vähennys tehdään verotuksessa todetuista tai esitetyistä työ- ja virkasuhteessa saaduista työtuloista sekä vakuutuspalkasta.

Verotuksessa todettua työtuloa sekä kuuden kuukauden työtuloa määritettäessä työ- tai virkasuhteessa saadusta palkkatulosta ja siihen verrattavasta henkilökohtaisesta tulosta vähennetään tuloverolain 93—95 §:ssä tarkoitetut tulonhankkimismenot. Tuloverolain 93—95 mukaisia tulonhankkimismenoja ovat palkkatulosta tehtävä tulonhankkimisvähennys, työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ja työttömyyskassamaksut, asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset, muut tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot siltä osin kuin niiden yhteismäärä ylittää tulonhankkimisvähennyksen määrän 750 euroa sekä moottorisaha- ja metsurivähennys. YEL- ja MYEL -työtulosta ei vähennetä tulonhankkimismenoja.

Vuonna 2017 maksetuista sairauspäivärahapäivistä noin 69 prosenttia maksettiin työtulojen mukaan. Verotuksessa todettujen työtulojen perusteella maksettiin noin 57 prosenttia ja esitettyjen työtulojen perusteella noin 12 prosenttia. Edeltävä etuus oli perusteena noin 24 prosentissa maksetuista sairauspäivärahoista.

Vanhempainpäivärahapäivistä noin 58 prosenttia maksettiin työtulojen mukaan vuonna 2017. Verotuksessa todettujen työtulojen perusteella maksettiin noin 36 prosenttia ja esitettyjen työtulojen perusteella noin 22 prosenttia. Aikaisemman vanhempainpäivärahan työtulo oli perusteena noin 17 prosentissa ja edeltävä etuus noin 15 prosentissa maksetuista vanhempainpäivärahoista.

Niistä sairauspäivärahoista, joissa oli vuonna 2017 perusteena työtulot, noin 12 prosentissa perusteena oli YEL- tai MYEL -työtulo ja noin 88 prosentissa muut tulot, pääosin palkkatulot. Vastaavasti vanhempainpäivärahoissa YEL- tai MYEL -työtulo oli perusteena noin viidessä prosentissa ja kuntoutusrahassa yhdeksässä prosentissa.

1.1.3 Tartuntatautilain mukainen tartuntatautipäiväraha sekä ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain mukainen luovutuspäiväraha

Tartuntatautilain 82 §:n mukainen tartuntatautipäiväraha sekä ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain 18 §:n 2 momentin mukainen luovutuspäiväraha ovat sairausvakuutuslain mukaisia päivärahaetuuksia.

Luovutuspäivärahaan sovelletaan soveltuvin osin samoja säännöksiä kuin sairauspäivärahaan. Luovutuspäivärahan määrä määräytyy samoin kuin sairauspäiväraha.

Myös tartuntatautipäivärahan sovelletaan sairauspäivärahaa koskevia säännöksiä ellei laissa ole erikseen muuta säädetty. Tartuntatautipäivärahan määrä määräytyy eri tavoin kuin sairauspäivärahan. Tartuntatautipäiväraha määräytyy sen työ- tai virkasuhteen palkan perusteella, jonka vakuutettu saisi, ellei häntä olisi tartuntatautilain nojalla määrätty olemaan poissa ansiotyöstään, eristettäväksi tai karanteeniin. Päivärahan määrä on kuukausitulon kahdeskymmenesviidesosa. Jos ansionmenetyksen määrästä ei esitetä luotettavaa selvitystä, tartuntatautipäiväraha määräytyy sen palkan perusteella, jonka vakuutettu on saanut välittömästi ennen kuin hänet on määrätty olemaan poissa ansiotyöstään.

Yrittäjän tartuntatautipäiväraha on etuuden alkamishetkellä voimassa olevan yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti vahvistetun vuosityötulon kolmassadasosa. Jos vakuutettu ei ole velvollinen ottamaan yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaista vakuutusta, tartuntatautipäiväraha määräytyy kuten yrittäjän sairauspäivärahakin.

Jos vakuutettu tekee työstä poissaolon aikana muuta työtä, tartuntatautipäivärahaa maksetaan vain ansionmenetystä vastaavalta osalta.

1.1.4 Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukainen kuntoutusraha

Kuntoutuslain mukaan kuntoutusraha on määrältään vähintään yhtä suuri kuin se kuntoutujalle myönnettävä sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha, johon hänellä olisi oikeus, jos hän kuntoutuksen alkaessa olisi tullut työkyvyttömäksi. Ammatillisen kuntoutuksen ajalta kuntoutusrahan määrä päivältä on kuitenkin 75 prosenttia sairausvakuutuslain joko toimitettuun verotukseen perustuvan työtulon tai vakuutetun esittämän työtulon kolmassadasosasta. Kuntoutusrahan määrä on aina vähintään sairausvakuutuslain mukaisen vähimmäismääräisen päivärahan suuruinen.

Jos kuntoutuja on kuntoutusrahan alkamista edeltäneiden neljän kuukauden aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyysetuutta tai opintotukilain mukaista opintorahaa, kuntoutusrahana maksetaan kuntoutuksen alkaessa vähintään sairausvakuutuslain 11 luvun 6 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu euromäärä lisätynä 10 prosentilla. Jos kuntoutuja on edeltäneiden neljän kuukauden aikana saanut useampaa kuin yhtä edellä mainituista etuuksista, kuntoutusraha lasketaan sen etuuden määrän perusteella, joka näistä on suurin.

Jos kuntoutuja on saanut kuntoutuksen alkamista edeltäneiden kuuden kuukauden aikana kuntoutuslain tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, kuntoutusraha on vähintään tämän aiemman kuntoutusrahan suuruinen. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon edellä mainittua 10 prosentin korotusta eikä työeläkelakien mukaista 33 prosentin korotusta.

Kuntoutuslakiin sisältyy oma säännös nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärästä. Vähimmäismäärä on 31,02 euroa arkipäivältä (2018). Säännöstä sovelletaan, jos kuntoutujalla ei ole oikeutta määrältään suurempaan kuntoutusrahaan kuntoutuslain muiden säännösten nojalla. Nuoren kuntoutusraha ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusraha määräytyvät samalla tavoin kuin muut kuntoutusrahat eli joko työtulojen tai edeltävän etuuden perusteella. Kuntoutusraha on vähimmäismäärän suuruinen, jos kuntoutusrahaa ei edellä mainituilla perusteilla voida määrittää suuremmaksi. Käytännössä nuoren kuntoutusrahan määrä on työtulojen puuttumisen vuoksi aina vähimmäismäärän suuruinen. Kuntoutusrahan vähimmäismäärä tarkistetaan kalenterivuosittain noudattaen kansaneläkeindeksistä annettua lakia.

Ammatillisena kuntoutuksena järjestetyn koulutuksen tai siihen liittyvän työharjoittelun ajalta säännöllisesti saadut työtulot yhteensovitetään osittain kuntoutusrahan kanssa. Yhteensovittamista tehtäessä tulot kohdistetaan lukukausittain ajalle, jolta kuntoutusraha myönnetään. Lähtökohtaisesti kuntoutusrahasta vähennetään muun lain perusteella samalta ajalta saatu ansionmenetykskorvaus. Tiettyjä kuntoutuslain 38 §:ssä erikseen mainittuja etuuksia ei kuitenkaan vähennetä.

1.1.5 Vuosilomakustannuskorvaus

Vuosilomakustannuskorvauksen tarkoituksena on korvata työnantajalle erityisäitiys-, äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaan aikana työntekijälle kertyvistä lakisääteisistä vuosilomista aiheutuvia kustannuksia. Työnantajalla on oikeus korvaukseen, jos työnantajan on lain mukaan maksettava työntekijälle vuosiloman ajalta vuosilomapalkkaa tai lomakorvausta siltä ajalta, jolta työntekijä olematta työssä on saanut erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa.

Vuosilomakustannuskorvausta maksetaan jokaiselta kalenterikuukaudelta, jolta vuosilomaa on kertynyt edellyttäen, että vanhempainpäivärahapäiviä on kalenterikuukautena ollut vähintään 14. Korvausta maksetaan 2,5 päivältä kalenterikuukautta kohti. Korvaus määräytyy vakuutetun työtulojen perusteella siten, että korvauksen peruste päivää kohden on kolmassadasosa siitä vuosityötulosta, joka on ollut työntekijälle vuosiloman kertymisajalta maksetun vanhempainpäivärahan perusteena. Jos vanhempainpäiväraha on myönnetty 11 luvun 6 § mukaisesti edeltävän etuuden perusteella, on korvauksen peruste päivää kohden kolmassadasosa siitä vuosityötulosta, joka muutoin olisi ollut vakuutetulle maksetun päivärahan perusteena. Toisin sanoen, jos vakuutetun verotuksessa todetut työtulot tai esitetyt työtulot ovat olleet pienet ja päiväraha on tästä syystä määräytynyt edeltävän etuuden perusteella, määräytyy työnantajan korvaus kuitenkin vakuutetun työtulojen perusteella. Vuosilomakustannuskorvauksen perusteena olevat työtulot eivät siten välttämättä kaikissa tilanteissa vastaa sitä palkkaa, jota työnantaja on velvollinen maksamaan vuosilomapalkkana tai lomakorvauksena. Edellä todetulla tavalla laskettua korvauksen perusteena olevaa työtuloa korotetaan kertoimella, jonka suuruus on 1,26. Vuosilomakustannuskorvausta ei kuitenkaan makseta enempää kuin se määrä, jonka työnantaja on ollut velvollinen maksamaan vuosilomapalkkana tai lomakorvauksena korotettuna kertoimella, jonka suuruus on 1,26.

Korvauksen perusteena olevaa työtuloa koskeva kerroin 1,26 otettiin käyttöön 1.1.2007 voimaan tulleen sairausvakuutuslain lainmuutoksen yhteydessä. Kertoimen tarkoituksena on, että maksettava korvaus kompensoisi paremmin työnantajalle aiheutuvia palkkakustannuksia mukaan lukien vuosilomapalkasta maksettavat sosiaalivakuutusmaksut. Työnantajien sosiaalivakuutusmaksut ovat kuitenkin kertoimen käyttöönoton jälkeen alentuneet siten, että vuosina 2012—2018 sosiaalivakuutusmaksujen osuus palkkasummasta on vaihdellut noin 21 ja 24 prosenttien välillä. Kilpailukyky sopimuksen myötä työnantajien sosiaalivakuutusmaksujen arvioidaan vakiintuvan noin 21 prosentin tasolle.

1.1.6 Sairausvakuutuksen rahoitus

Sairausvakuutuksen rahoitus jakautuu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen. Sairaanhoitovakuutuksen rahoittavat valtio ja vakuutetut maksamalla sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua. Työtulovakuutus rahoitetaan valtion osuudella, työnantajien sairausvakuutusmaksulla ja vakuutettujen sairausvakuutuksen päivärahamaksulla.

Sairaanhoitovakuutus

Sairausvakuutusrahastosta maksettavia sairaanhoitovakuutuksen kuluja ovat sairausvakuutuslain mukaiset hoito- ja tutkimuskorvaukset, matkakustannusten korvaukset sekä lääkekorvaukset, kuntoutuslain mukaiset kuntoutusmenot, Kansaneläkelaitoksen Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiölle maksamat korvaukset, maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain (873/2015) 148 §:n 2 momentin mukaisesti perusturvaosuuteen kuuluviksi katsottavat kulut sekä rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 9 §:n 2—4 momentin perusteella EU-maihin maksettavat sairaanhoitokorvaukset sekä saman lain 20 ja 21 §:n mukaisesti ulkomailla asuvien sairaanhoidosta kunnille aiheutuvien kustannusten korvaukset. Lisäk-

si kuluihin lasketaan etuuskien ja korvausten toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.

Valtio rahoittaa sairaanhoitovakuutuksen menoista EU-maihin maksettavat sairaanhoitokorvaukset, ulkomailla asuvien sairaanhoidosta kunnille aiheutuvat kustannukset ja osan Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista. Muulta osin sairaanhoitovakuutuksen menot rahoitetaan vakuutetuilta ja etuudensaajilta perittävän sairaanhoitomaksun tuotoilla, joka kattaa 55,1 prosenttia kustannuksista sekä valtion rahoitusosuudella, joka kattaa 44,9 prosenttia kustannuksista.

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu oli vuonna 2006 rahoitusuudistuksen voimaantullessa 1,33 prosenttia vakuutetun kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta tai muusta laissa tarkoitettusta sairaanhoitomaksun maksuperusteesta. Verotettavista eläke- tai etuustuloista peritään 0,17 prosentilla korotettu sairaanhoitomaksu. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosenttia tarkistetaan vuosittain siten, että sairaanhoitomaksujen tuotoilla ja valtion rahoitusosuudella voidaan kattaa sairaanhoitovakuutuksen kulut.

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentista säädetään vuosittain ennen marraskuun 23 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Jos maksu kuitenkin alittaisi 1,18 prosenttia tai ylittäisi 1,48 prosenttia kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta ja muusta sairaanhoitomaksun maksuperusteesta, maksuprosentista on säädettävä lailla.

Vakuutettujen sairaanhoitomaksu on 0,00 prosenttia maksuperusteesta vuonna 2018. Verotettavista eläke- ja etuustuloista perittävä maksu on yhteensä 1,53 prosenttia.

Työtulovakuutus

Sairausvakuutusrahaston työtulovakuutuksesta rahoitetaan sairausvakuutuslain mukaiset päivärahaetuudet, kuntoutuslain mukaiset kuntoutusrahat, vuosilomakustannuskorvaukset, korvaukset vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista ja työterveyshuoltomenot lukuun ottamatta Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiölle maksettavia korvauksia.

Työtulovakuutus rahoitetaan työnantajien, palkansaajien, yrittäjien ja valtion osuuksilla. Valtio rahoittaa työtulovakuutuksen menoista vähimmäismääräiset sairaus- ja vanhempainpäivärahat sekä vähimmäismääräiset kuntoutusrahat. Lisäksi valtio rahoittaa 3,4 prosentin osuuden vanhempainpäivärahamennoista sekä osuuden yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuollon menoista. Lisäksi valtio turvaa sairausvakuutusrahaston maksuvalmiuden. Sairausvakuutuslain mukainen omavastuu-aika on yrittäjän eläkelain mukaisesti vakuutetuilla yrittäjillä lyhyempi kuin palkansaajilla. Tästä johtuen heidän on maksettava sairausvakuutuksen lisärahoitusosuutta.

Rahoitusuudistuksen voimaan tullessa vuonna 2006 oli työnantajan sairausvakuutusmaksu 2,06 prosenttia työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetussa laissa (366/1963) tarkoitettua palkasta. Vastaavasti palkansaajan ja yrittäjän päivärahamaksu oli 0,77 prosenttia palkkatulosta, työtulosta tai muusta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua päivärahamaksun maksuperusteesta. Yrittäjien lisärahoitusosuus oli 0,25 prosenttia yrittäjän eläkelaisissa tarkoitettua vakuutuksen mukaisesta työtulosta.

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosenttia tarkistetaan vuosittain ennen marraskuun 23 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella siten, että maksujen tuotoilla ja valtion rahoitusosuudella voidaan kattaa työtulovakuutuksen kulut. Kulujen muutokset rahoitetaan siten, että valtion rahoitusosuuden vähentämisen jälkeen

tarvittavat maksujen muutokset jakautuvat tasan päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun kesken.

Työtulovakuutuksen kuluista rahoitetaan vuonna 2018 noin 9 prosenttia valtion osuudella, noin 33 prosenttia työnantajan sairausvakuutusmaksuilla sekä noin 58 prosenttia palkansaajilta ja yrittäjiltä perittävillä sairausvakuutuksen päivärahamaksuilla. Osuudet vaihtelevat vuosittain kilpailukykysovimuksen mukaisen työnantajamaksun alennuksen suuruudesta riippuen.

Työnantajan sairausvakuutusmaksu on 0,86 prosenttia työtulovakuutuksen perusteena olevista palkoista vuonna 2018. Sairausvakuutuksen päivärahamaksu on vähintään 14 020 euron vuosituloista 1,53 prosenttia palkasta ja työtulosta sekä MYEL-työtulosta 1,53 prosenttia. YEL-vakuutetuilla yrittäjillä päivärahamaksu on 1,70 prosenttia vahvistetusta työtulosta. Alle 14 020 euron vuotuisesta palkka- ja työtulosta sekä MYEL-työtulosta päivärahamaksua ei peritä ja YEL-työtulosta päivärahamaksu on 0,17 prosenttia.

Kilpailukykysoimus

Vuonna 2016 solmitun kilpailukykysovimuksen johdosta tehdyllä lainmuutoksella työnantajien työtulovakuutuksen mukaista sairausvakuutusmaksua on alennettu 0,94 prosenttiyksiköllä vuonna 2017, 1,00 prosenttiyksiköllä vuonna 2018, 1,04 prosenttiyksiköllä vuonna 2019 ja 0,58 prosenttiyksiköllä vuodesta 2020 lukien. Sairausvakuutusmaksun alennusta vastaava valtion rahoitusosuus on kohdistettu lakisääteisen sairausvakuutuksen sairaanhoitovakuutukseen. Palkansaajan sairaanhoitomaksua on alennettu valtion rahoitusosuuden muutosta vastaavalla määrällä ja vakuutetun päivärahamaksua nostettu samalla määrällä.

Sairausvakuutuslaissa olevia sairaanhoitovakuutuksen lakisääteisiä rahoitusosuuksia (valtio 44,9 % ja vakuutetut 55,1 %), ei kilpailukykysovimuksen myötä muutettu, koska työnantajien sairausvakuutusmaksualennuksen suuruus muuttuu vuosittain vuoteen 2020 saakka ja rahoitusosuudet tämän johdosta muuttuvat vuosittain

Lainmuutoksella siirrettiin työnantajien maksurasitusta palkansaajille, mutta samalla palkansaajien verotusta kevennettiin. Verokevennyksiä ei voida kohdentaa palkansaajille, jotka eivät maksa tuloistaan valtion tai kunnallisveroa taikka sairaanhoitomaksua. Tämän vuoksi pienituloisten päivärahamaksua kevennettiin siten, että alle 14 000 euroa vuodessa (14 020 euroa vuoden 2018 tasossa) ansaitsevilta päivärahamaksua ei peritä. Tästä johtuva rahoitusvaje työtulovakuutuksessa on rahoitettu valtion osuudella, joka on 3,3 prosenttia muiden kuin vähimmäismääraisten vanhempainpäivärahojen vuosittain maksettavasta määrästä. Lisäksi 14 000 euroa (14 020 euroa vuoden 2018 tasossa) tai enemmän vuodessa ansaitsevien päivärahamaksua on korotettu. Valtio kompensoi palkansaajille päivärahamaksun korotukset sairaanhoitovakuutuksen puolella.

1.2 Nykytilan arviointia

Päivärahaetuuksien määräytyminen työtulon perusteella

Päivärahaetuedet ovat luonteeltaan ansionmenetyskorvausta ja niiden tarkoitus on korvata tulojen menetystä, joka aiheutuu siitä, että henkilö joutuu jäämään pois työstään sairauden, raskauden ja synnytyksen taikka lapsen hoidon vuoksi. Sairausvakuutuslain mukaisten päivärahaetuuksien määräytymisperusteet ovat pääpiirteissään olleet samat sairausvakuutuslain voimaantulosta vuodesta 1963 lähtien. Esitettyjä kuuden kuukauden työtuloja koskevia säännöksiä on myöhemmin täydennetty koskemaan erilaisia tilanteita. Samoin päivärahaetuuden mää-

räytyminen edeltävän etuuden ja edellisen vanhempainpäivärahan työtulon perusteella on myöhemmin lisätty lakiin.

Päivärahaetuuksien perustuminen verotuksessa todettuun työtuloon ei vastaa nykyistä verolainsäädäntöä, sillä verotuksessa ei ole työtuloa vaan ansio- ja pääomatuloa. Sairausvakuutuslaissa määritelty työtulo ei sisällöltään vastaa verotuksen ansiotuloa. Verotettava ansiotulo sisältää tulolajeja, jotka eivät ole sairausvakuutuslain mukaista työtuloa. Myöskään ansiotulosta tehtävät vähennykset eivät vastaa sairausvakuutuslain mukaisia työtulosta tehtäviä vähennyksiä. Käytännössä päivärahaetuuksissa perusteena käytettävä verovuoden työtulo lasketaan Kansaneläkelaitoksessa vuosittain Verohallinnolta saatujen ansiotulotietojen pohjalta. Sairausvakuutuslaissa oleva viittaus verotuksessa todettuihin työtuloihin on siten virheellinen ja harhaanjohtava. Viittaus verotuksessa todettuihin työtuloihin on virheellinen myös sikäli, että YEL- ja MYEL -työtuloa sekä vakuutuspalkkaa ei vahvisteta verotuksen yhteydessä.

Päivärahaetuuden perustuminen verotuksessa todettuun työtuloon aiheuttaa myös päivärahan hakijoissa hämmennystä ja epätietoisuutta. Hakijat eivät ymmärrä verotuksessa vahvistetun ansiotulon ja sairausvakuutuslain mukaisen verotuksessa todetun työtulon eroa. Tämä aiheuttaa yhteydenottoja Kansaneläkelaitokseen ja jopa muutoksenhakuja.

Verovuoden työtulojen käyttäminen päivärahan perusteena ei välttämättä vastaa päivärahan hakijan tilannetta ja ansionmenetystä etuusoikeuden alkaessa. Verovuoden työtulot ovat noin kahden vuoden takaisia. Jos päivärahaetuus alkaa esimerkiksi vuonna 2018, tulee päivärahaetuuden perusteeksi työtulot vuodelta 2016. Kahden vuoden takaiset tulot eivät välttämättä kuvaa vakuutetulle aiheutuvaa ansionmenetystä etuuden alkamishetkellä. Tulotaso on voinut merkittävästi laskea tai nousta. Jos tulot ovat nousseet, vakuutettu voi esittää etuuden perusteeksi työkyvyttömyyttä tai etuusoikeutta edeltävät kuuden kuukauden työtulot. Jotta esitetyt työtulot tulisivat etuuden perusteeksi, edellytetään, että ne ovat tulonhankkimisvähennysten jälkeen kahdella kerrottuna vähintään 20 prosenttia suuremmat kuin verotuksessa todetut työtulot. Näin ollen esimerkiksi tavanomaiset palkankorotukset eivät useinkaan riitä 20 prosentin rajan ylittymiseen.

Etusoikeutta edeltävät, vakuutetun esittämät kuuden kuukauden työtulot saattavat kuvata vakuutetun tulotasoa paremmin kuin verovuoden työtulot. Käytännössä esitetyt työtuloja koskevien säännösten tulkinta ja soveltaminen ei kuitenkaan ole ongelmantonta. Jos vakuutetun tulot ovat epäsäännöllisiä, on sattumanvaraista, mitä tuloja sisältyy kuuden kuukauden tarkastelujaksolle. On myös tulkinnanvaraista, milloin epäsäännölliset tulot ovat luonteeltaan jatkuvia. Samoin on sattumanvaraista, osuuko kuuden kuukauden tarkastelujaksolle sellaisia tulolajeja, jotka ovat luonteeltaan jatkuvia, mutta joita ei makseta säännöllisesti esimerkiksi joka palkanmaksun yhteydessä, vaan kerran tai muutaman kerran vuodessa. Epäselvää on myös, miten tällaiset epäsäännöllisesti maksettavat palkanosat, kuten lomaraha tai tulospalkkio, pitäisi huomioida. Jos tulo on kertynyt esimerkiksi koko vuodelta, kuten lomaraha, johtaa sen kahdella kertominen liian suureen vuosituloon. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei myöskään ole säädetty siitä, pitäisikö kuuden kuukauden työtuloina huomioida tarkastelujaksolla ansaitut vai maksetut työtulot. Soveltamiskäytännössä kuuden kuukauden tulot on pääsääntöisesti huomioitu ansainta-ajan mukaisesti, koska maksuajankohdan mukaan huomioiminen johtaisi sattumanvaraisempaan lopputulokseen. Ansaintaperiaatteen noudattaminen on kuitenkin ongelmallista esimerkiksi niiden tulolajien kohdalla, jotka kertyvät kuutta kuukautta pitemmältä ajanjaksolta.

Esitetyt työtuloja koskevia säännöksiä on vuosien varrella täydennetty koskemaan tiettyjä erityisryhmiä ja erityistilanteita. Poikkeussäännösten tarkoitus on ollut parantaa vakuutettujen asemaa tietyissä, pykälässä tarkemmin säädetyissä tilanteissa. Vakuutetun tilanteeseen voi

kuitenkin samaan aikaan soveltua useampi määräytymisperuste ja eri laskentatavat saattavat johtaa erilaiseen lopputulokseen. Säännökset ovat osin päällekkäisiä eikä niillä ole keskinäistä soveltamisjärjestystä. Toisaalta säännösten sanamuoto saattaa johtaa lähes samanlaisessa tilanteessa olevien vakuutettujen kohdalla siihen, että toiseen voidaan soveltaa poikkeussäännöstä ja toiseen ei, jolloin ratkaisun lopputulos vaikuttaa sattumanvaraiselta. Käytännössä poikkeussäännösten soveltaminen sisältää siten paljon harkintaa ja saattaa johtaa vakuutettujen epäyhdenvertaiseen kohteluun. Vakuutetun itsensä on vaikea etukäteen arvioida, minkä suuruiseen päivärahaetuuteen hän olisi oikeutettu esimerkiksi äitiys- ja vanhempainvapaan ajalta. Lisäksi vakuutettujen kokema epäyhdenvertainen kohtelu ja ratkaisujen sattumanvaraisuus aiheuttaa vakuutetuissa tyytymättömyyttä.

Usein päivärahaetuutta haetaan esitetyillä työtuloilla, vaikka edellytykset kuuden kuukauden työtulojen käyttämiseksi eivät täyty. Työnantajan hakiessa päivärahaetuutta, se ei välttämättä tiedä vakuutetun verovuoden tuloja, joten kuuden kuukauden työtulot toimitetaan varmuuden vuoksi. Vakuutettu itse taas ei välttämättä osaa arvioida, miten tulot huomioidaan ja täytyykö edellytys kuuden kuukauden työtulojen noususta 20 prosentilla.

Kuuden kuukauden työtuloja koskevia poikkeussäännöksiä, kuten tarkastelujakson pidentämistä tai yhden kuukauden tulojen muuttamista vuosituloksi, on käytännössä sovellettu hyvin harvoin. Vain noin yhdessä prosentissa päivärahapäätöksistä on sovellettu poikkeussäännöksiä.

Kuuden kuukauden työtulona huomioitavasta työ- tai virkasuhteesta saadusta palkkatulosta ja siihen verrattavasta henkilökohtaisesta tulosta vähennetään tuloverolain 93—95 §:ssä tarkoitettujen tulonhankkimismenot vastaavasti kuin verotuksessa todetusta työtulosta. Tavoitteena on ollut, että päivärahaetuus määräytyy sen tulon perusteella, jonka vakuutettu tosiasiallisesti olisi työssä ollessaan saanut. Jos vakuutetulla on esimerkiksi työmatkakuluja, palkasta jää hänen käyttöönsä vähemmän kuin tilanteessa, jossa työmatkakuluja ei ole. Käytännössä tulonhankkimismenojen vähentämiseen liittyy ongelmia. Päivärahapäätöstä tehtäessä ei ole tiedossa, mitä tulonhankkimismenoja vakuutettu tulee esittämään verottajalle ja miten verottaja niihin suhtautuu. Kansaneläkelaitos joutuu siten arvioimaan tuloverolain mukaisia vähennyksiä ennen kuin verottaja on ottanut niihin kantaa. Tietoa tulonhankkimismenoista joudutaan kysymään vakuutetulta. Vakuutetun intressissä ei kuitenkaan ole ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle mahdollisia vähennyksiä, sillä niiden vaikutus on huomioitavia työtuloja ja päivärahan määrää pienentävä. Vakuutettujen voi olla myös vaikea ymmärtää, miksi päivärahaetuuden määrä vaihtelee eri henkilöillä, vaikka heidän saamansa palkkatulo olisi saman suuruinen. Tulonhankkimismenojen huomioiminen on siten käytännössä jossain määrin epäyhdenmukaista ja sattumanvaraista.

Yrittäjän päivärahaetuuden määräytyminen

Yrittäjän eläkelain mukainen YEL-työtulo tai maatalousyrittäjän eläkelain mukainen tai MYEL-työtulo otetaan päivärahaetuuden perusteeksi, jos yrittäjä on kyseisten lakien mukaisesti velvollinen ottamaan vakuutuksen. Jos yrittäjä on laiminlyönyt ottaa vakuutuksen, vaikka olisi siihen velvollinen, ei päivärahaetuuden perusteena voi huomioida 11 luvun 2 §:n 2 momentissa mainittuja työtuloja, kuten elinkeinotoiminnan ansiotuloa, palkkaa omasta yritystoiminnasta tai työkorvausta. Käytännössä yrittäjän vakuuttamisvelvollisuuden selvittely päivärahaetuuden käsittelyn yhteydessä on haasteellista ja tulkinnanvaraista eivätkä tilanteet ole yksiselitteisiä.

YEL- ja MYEL -työtulo perustuu yrittäjän työpanokseen ja lähtökohtaisesti sen pitäisi siten vastata sitä ansionmenetystä, joka yrittäjälle aiheutuu, kun hän jää pois työstään työkyvyttö-

myyden, raskauden tai synnytyksen taikka lapsen hoidon vuoksi. Sen sijaan tuloverolain mukainen elinkeinotoiminnan ansiotulo ei välttämättä perustu yrittäjän omaan työpanokseen. Yrittäjällä voi olla merkittävässä määrin elinkeinotoiminnan ansiotuloa, mutta yrittäjäeläkeläisten mukaista vakuuttamisvelvollisuutta ei ole, jos yrittäjän oma työpanos jää vähäiseksi. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun ansiotulo on syntynyt muilla teetetystä alihankintatyöstä. Samoin esimerkiksi yrityksen irtaimiston myynnistä saadut tulot tai vuokratulot voidaan verotuksessa katsoa elinkeinotoiminnan ansiotuloksi. Näissä tilanteissa yrittäjän, joka ei ole vakuuttamisvelvollinen, päivärahan perusteena huomioidaan elinkeinotoiminnan ansiotulo, vaikka se ei vastaisi todellista työstä poissaolosta aiheutuvaa ansionmenetystä.

Myös yrittäjä voi esittää päivärahan perusteeksi työkyvyttömyyttä tai etuusoikeutta edeltävät kuuden kuukauden työtulot. Sairausvakuutuslain 11 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain nojalla vakuutetun tulee esittää kuuden kuukauden tulona luotettava selvitys mainittujen eläkelakien mukaan vahvistetuista työtuloista sekä muusta kuin omasta yritystoiminnasta saadusta työtulosta. Säännöksessä ei ole mainintaa siitä, voiko myös yrittäjä, jolla ei ole YEL- tai MYEL-vakuutusta, esittää kuuden kuukauden työtuloja ja jos voi, niin miten kuuden kuukauden tulot huomioitaisiin. Vakiintuneessa ratkaisukäytännössä on kuitenkin katsottu, että myös yrittäjällä, joka ei ole vakuuttamisvelvollinen, on mahdollisuus hakea päivärahaetuutta esitettyjen työtulojen perusteella. Tällöin yrittäjän tulee esittää selvitys sairausvakuutuslain 11 luvun 2 §:n 2 momentin mukaisista tuloista. Kuuden kuukauden työtuloja koskevien säännösten soveltaminen yrittäjään on kuitenkin ongelmallista, sillä elinkeinotoiminnan ansiotulo muodostuu tilikaudelta ja vain kokonaiselta tilikaudelta tehdystä tilinpäätöksestä ilmenevät yrityksen tulot ja niihin kohdistuneet menot eli yrityksen tulos ja varallisuusasema. Elinkeinotoiminnan ansiotuloa ei siten voi huomioida vain kuudelta kuukaudelta. Vastaavasti myöskään muita sairausvakuutuslain 11 luvun 2 §:n 2 momentin mukaisia yrittäjän tuloja ei voi luotettavasti esittää pelkästään etuusoikeutta edeltävän kuuden kuukauden ajalta, sillä tulojen muodostuminen on epäsäännöllistä ja tuloihin kohdistuvat ja niistä vähennettävät kulut esitetään koko verovuodelta. Tästä syystä soveltamiskäytännössä on lähdetty siitä, että tulot ja niihin kohdistuneet menot tulee esittää siltä kokonaiselta tilikaudelta tai verovuodelta, jonka aikana työkyvyttömyys tai etuusoikeus on alkanut tai sitä edeltäneeltä tilikaudelta tai verovuodelta. Jos esimerkiksi etuusoikeus alkaa elokuussa 2018, yrittäjän tulee esittää tulot ja niihin kohdistuneet menot edelliseltä kokonaiselta tilikaudelta tai verovuodelta 2017 taikka vaihtoehtoisesti jälkikäteen kuluvalla tilikaudella sen päätyttyä tai verovuodelta 2018. Viimeksi mainittu ei kuitenkaan välttämättä anna oikeaa kuvaa yrittäjän tuloista ja ansionmenetyksestä, jos hän on jäänyt pois työtä työkyvyttömyyden tai raskauden ja synnytyksen taikka lapsen hoidon vuoksi ja tuloja ei tästä syystä kerry koko tilikaudelta tai verovuodelta. Soveltamiskäytännössä noudatettu edellä todettu menettely ei perustu sairausvakuutuslain säännöksiin eivätkä tulot välttämättä vastaa vakuutetun etuusoikeutta edeltävää tulotasoa vastaavalla tavalla kuin kuuden kuukauden palkkatulot taikka YEL- tai MYEL -työtulot.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on ajantasaistaa sairausvakuutuslain tulosäännökset sekä selkeyttää ja yksinkertaistaa päivärahaetuuden määräytymisperusteita. Tarkoituksena on, että määräytymisperusteet ovat etuuden hakijalle ymmärrettävät ja että päiväraha vastaisi nykyistä paremmin hakijan ansionmenetystä etuuden alkaessa.

Tavoitteena on myös huomioida 1.1.2019 käyttöön tulevan kansallisen tulorekisterin tarjoamat mahdollisuudet siten, että päivärahaetuuksia myönnettäessä tarvittavat tulotiedot saataisiin pääsääntöisesti tulorekisteristä. Tällä hetkellä Kansaneläkelaitos saa päivärahaetuuden määrit-

telyssä tarvittavat tiedot Verohallinnolta, muun etuuden maksajalta ja päivärahan hakijalta tai hänen työnantajaltaan.

2.2 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että päivärahaetuus määräytyisi hakijan vuositulon perusteella. Koska kuntoutuslain mukainen kuntoutusraha määräytyy pääsääntöisesti samoin kuin sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha, koskisivat muutokset myös kuntoutusrahan määräytymistä. Nykyisestä sairausvakuutuslain työtulon käsitteestä luovuttaisiin kokonaan. Vuositulolla tarkoitettaisiin työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltävää kalenterikuukautta edeltävien 12 kalenterikuukauden tuloja. Vuosituloon luettaisiin 12 kalenterikuukauden aikana maksetut palkkatulot, kyseisenä aikana voimassa ollut yrittäjän tai maatalousyrittäjän eläkelain mukainen työtulo, kyseiseen aikaan kohdistuva vakuutuspalkka tai kyseiselle ajalle myönnetty etuustulo.

Vuositulo vastaisi nykyisiä määräytymisperusteita paremmin henkilön tulotasoa työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkaessa. Vuositulolla on tarkoitus korvata nykyiset säännökset verotuksen ja esitettyjen työtulojen sekä edeltävän etuuden käyttämisestä päivärahan perusteena. Sen sijaan nykyinen säännös vanhempainpäivärahan perustumisesta edellisen vanhempainpäivärahan perusteena olleeseen työtuloon säilyisi muutoin, mutta perusteeksi voisi tulla edellisen vanhempainpäivärahan perusteena ollut vuositulo. Henkilön vuositulo voisi muodostua useista eri tulolajeista, jos hän on työkyvyttömyyttä tai etuusoikeutta edeltävällä ajalla saanut esimerkiksi etuutta ja palkkatuloa ja toiminut lisäksi yrittäjänä.

Pääsääntöisesti päivärahaetuuden perusteena huomioitaisiin työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltävää kalenterikuukautta edeltävien 12 kalenterikuukauden tulot. Nykyisistä esitettyjä työtuloja koskevista säännöksistä ehdotetaan luovuttavaksi. Joissakin erityistilanteissa pääsäännön noudattaminen saattaisi kuitenkin johtaa vakuutetun kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen. Päivärahaetuuden hakijan tilanteessa ja tuloissa on voinut tapahtua ennen työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista niin merkittävä muutos, että 12 kalenterikuukauden tulojen huomioiminen ei vastaisi hänen ansionmenetystään päivärahaetuuden alkaessa. Näissä tilanteissa vakuutetulla ei välttämättä ole koko 12 kalenterikuukauden tarkastelujaksolla vuositulossa huomioitavia tuloja. Tästä syystä ehdotetaan, että tietyissä, laissa tarkemmin säädetyissä tilanteissa päivärahaetuus voisi poikkeuksellisesti määräytyä työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltävien kolmen kuukauden vuosituloksi muutettujen tulojen perusteella. Tällainen erityistilanne olisi esimerkiksi, kun opiskelija on saanut opintonsa päätökseen ja siirtynyt työelämään tai vanhempi on hoitovapaan jälkeen palannut töihin. Lisäksi edellytyksenä olisi, että kolmen kuukauden tulot ovat olleet neljällä kerrottuna vähintään 20 prosenttia suuremmat kuin etuusoikeuden alkamista edeltävää kalenterikuukautta edeltävien 12 kalenterikuukauden tulot. Vastaavissa tilanteissa voidaan voimassa olevan lainsäädännön mukaan käyttää päivärahaetuuden perusteena kuuden kuukauden työtuloja, jos ne ovat olennaisesti suuremmat kuin verotuksessa todetut työtulot.

Vuosituloon vaikuttavana palkkatulona huomioitaisiin kaikki 12 kalenterikuukauden tarkastelujaksolla maksetut palkat. Näin huomioiduksi tulisi myös epäsäännöllisesti tai esimerkiksi kerran vuodessa maksettavat suoritukset. Samoin esimerkiksi palkankorotukset ja satunnaiset, lyhyetkin työsuhteet tulisi huomioiduksi päivärahan määrässä. Palkkatulon käsite säilyisi nykyistä vastaavana.

Vuositulossa huomioitavan etuustulon tarkoituksena on osin korvata nykyistä päivärahaetuuden perustumista edeltävään etuuteen. Huomioitavia etuuksia olisi kuitenkin huomattavasti nykyistä enemmän. Jos henkilö on saanut koko 12 kalenterikuukauden tarkastelujakson ajan

esimerkiksi työttömyysetuutta, säilyisi hänen tulotonsa päivärahaetuudelle siirryttäessä vähintään työttömyysetuuden suuruisena. Vuositulossa huomioitaisiin kaikki laissa tarkemmin määritellyt, vakuutetun tarkastelujaksolla saamat eri etuudet, kun voimassa olevan lainsäädännön mukaan päivärahaetuuden perusteena huomioidaan vain se etuus, jota vakuutettu on viimeksi saanut. Toisaalta jos henkilöllä on tarkastelujakson aikana etuustulon lisäksi palkkatuloa, vaikuttaa myös palkkatulo vuositulon tasoon. Näin lyhyetkin työsuhteet korottavat päivärahaetuuden määrää.

Etuudet huomioitaisiin vuositulossa etuuslajeista riippuen joko sellaisenaan taikka etuuteen perustuvana laskennallisena tulona. Etuudet, jotka ovat luonteeltaan ansionmenetykskorvausta ja joiden määrä vastaa täysin tai suurelta osin vakuutetulle tapaturmasta tai vahingosta aiheutunutta ansionmenetystä, on perusteltua ottaa vuositulossa huomioon myönnetyn suuruisena vastaavasti kuin palkkatulo. Sen sijaan etuuksille, joissa korvaustason ei ole tarkoitus olla ansionmenetyksen suuruinen, on perusteltua määrittää laskennallinen etuuden perusteena ollut tulo. Tällöin etuuden taso ei pienene esimerkiksi siirryttäessä työttömyysetuudelta päivärahaetuudelle tai toiselta päivärahaetuudelta toiselle. Vuositulossa sellaisenaan huomioitavia ansionmenetykskorvauksia olisivat esimerkiksi työtapaturmaa koskevien lakien mukaiset ansionmenetykskorvaukset. Etuuksia, joiden perusteella määriteltäisiin vuositulo varten laskennallinen tulo, olivat esimerkiksi työttömyysetuudet, sairausvakuutuslain mukaiset päivärahaetuudet sekä kansaneläkelain ja työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke. Laskennallinen tulo vastaisi sitä tuloa, jolla vakuutettu olisi saanut yhtä suuren päivärahaetuuden kuin hänen saamansa muu etuus on ollut.

Yrittäjän päivärahaetuus määräytyisi jatkossa vahvistetun YEL- tai MYEL -työtulon perusteella. Yrittäjän ansiotuloa elinkeinotoiminnasta, palkkatuloa omasta yrityksestä, työkorvausta, veronalaista apurahaa ja muita sairausvakuutuslain 11 luvun 2 §:n 2 momentissa mainittuja tuloja ei enää otettaisi huomioon etuuden määräytymisperusteena. Vahvistetun YEL- ja MYEL -työtulon tulee yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vastata yrittäjän työpanosta, joten sen voidaan katsoa kuvaavan yrittäjän tulotasoa työkyvyttömyyttä tai etuus oikeutta edeltäneellä ajalla. Yrittäjä on velvollinen ottamaan vakuutuksen, jos arvioitu työtulo yrittäjätoiminnasta on vähintään 7656,26 euroa vuodessa (2018) ja maataloustoiminnasta 3 828,13 euroa vuodessa (2018). Lisäksi yrittäjän on halutessaan mahdollista vakuuttaa itsensä vapaaehtoisesti. Jos yritystoiminta on niin pienimuotoista, että yrittäjä ei ole velvollinen ottamaan vakuutusta, on hänellä kuitenkin oikeus vähimmäismääräiseen päivärahaetuuteen. Vähimmäismääräiseen päivärahaetuuteen on oikeutettu, jos työtulot ovat enintään 10 562 euroa vuodessa (2018). Vähimmäismääräiseen sairauspäivärahaan on kuitenkin voimassa olevan lainsäädännön mukaan oikeus vasta sen jälkeen, kun sairaudesta johtuva työkyvyttömyys on kestänyt yhdenjaksoisesti vähintään 55 päivää. Hallituksen esityksessä 206/2018 ehdotetaan, että säännöksestä koskien 55 päivän odotusaikaa luovuttaisiin, jolloin vähimmäismääräistä sairauspäivärahaa voisi saada normaalin omavastuuajan jälkeen. Jos yrittäjällä on tarkastelujaksolla yritystoiminnan lisäksi palkkatuloa työ- tai virkasuhteesta taikka etuustuloa, nämä huomioitaisiin vuositulossa.

Koska päivärahaetuus ei jatkossa voisi perustua sairausvakuutuslain 11 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin tuloihin, ei ole perusteltua, että näistä joutuisi maksamaan päivärahamaksun. Tästä syystä ehdotetaan, että päivärahamaksun perusteena olisi vain 11 luvun 3 §:n mukainen palkkatulo ja 4 §:n mukainen yrittäjätulo. Toisin sanoen yrittäjän päivärahamaksun perusteena olisi yrittäjätulojen osalta vain vahvistettu YEL- tai MYEL -työtulo. Vastaavasti myöskään työnantajan sairausvakuutusmaksua ei tarvitsisi maksaa yrittäjän palkasta, jos yrittäjällä ei ole päivärahaetuuden perusteeksi tulevaa YEL- tai MYEL -työtuloa.

Tuloverolain mukaisten tulonhankkimismenojen vähentämisestä ehdotetaan luovuttavaksi, koska päivärahaetuuden määrä ei enää määräytyisi verotuksen tulojen perusteella. Lisäksi päivärahaetuuden määräytymisessä on jatkossa tarkoitus hyödyntää mahdollisimman kattavasti kansallisesta tulorekisteristä saatavia tietoja. Tulonhankkimismenoja ei ole mahdollista rekisteristä saada, joten niitä jouduttaisiin erikseen selvittämään verohallinnosta tai vakuutetulta itseltään.

Päivärahaetuuden perusteena olevasta palkkatulosta tehtävää vakuutusmaksuvähennystä ehdotetaan korotettavaksi siten, että se olisi 18 luvussa tarkoitetun sairausvakuutuksen päiväraha-maksun, työntekijän eläkelain 153 §:ssä tarkoitetun työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 18 §:n 1 momentissa tarkoitetun palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun yhteismäärän suuruinen.

Esitetyt muutokset koskevat päivärahaetuuden perusteeksi tulevia tuloja. Päivärahaetuuden määräytymisestä säädetyt prosentit ja tulorajat säilyisivät ennallaan.

Ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusrahan määräytymistä ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös se perustuisi vuosituloon ja olisi 75 prosenttia vakuutetun sairausvakuutuslain 11 luvun 2 §:ssä tarkoitetun vuositulon kolmassadasosasta. Voimassa olevan lain mukainen kuntoutusrahan 10 prosentin korotus edeltävän etuuden perusteella myönnettyn kuntoutusrahaan poistettaisiin, sillä kuntoutusraha ei voisi enää määräytyä kuntoutusrahaa edeltävän etuuden perusteella.

Ehdotettu muutos koskien päivärahaetuuden määräytymistä vuositulon eikä työtulon perusteella aiheuttaa muutoksia myös muualla sairausvakuutuslaissa sekä kuntoutuslaissa. Pääsääntöisesti eri säännösten viittaukset työtuloon korvattaisiin vuositulolla taikka palkka- ja yrittäjätulolla asiayhteydestä ja säännöksen tarkoituksesta riippuen. Tarkoituksena on, että päivärahaetuuksien ja kuntoutusrahan nykyiset ensisijaisuussäännökset ja yhteensovittamista muun etuuden kanssa koskevat periaatteet säilyvät pääosin ennallaan. Päivärahaetuuden ja kuntoutusrahan perustuminen vuosituloon aiheuttaa kuitenkin joitakin välttämättömiä muutoksia myös etuuksien yhteensovittamista koskevilla säännöksillä. Esimerkiksi etuuksia, joiden vuoksi samalta ajalta maksettava vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismääräisenä, ehdotetaan lisättäväksi nykyisestä. Samoin erityishoitorahan kanssa yhteensovittavia etuuksia ehdotetaan lisättäväksi.

Myös vuosilomakustannuskorvauksen määräytymistä ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvauksen perusteena olisi työntekijän vanhempainpäivärahan perusteena ollut vuositulo. Samassa yhteydessä esitetään muutettavaksi korvauksen laskennassa käytettävää kerrointa siten, että se vastaisi paremmin nykytilaa työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen määrän osalta.

Ehdotettujen muutosten johdosta sairausvakuutuslain 11 luvun rakenne ja voimassa olevien pykälien numerointi muuttuisi. Tässä yhteydessä joitakin pykäläiä yhdistettäisiin ja sanamuotoja selkeytettäisiin ilman asiallisia muutoksia. Lisäksi tehtäisiin teknisiä muutoksia, esimerkiksi pykäläviittausten korjauksia.

Vuonna 2016 solmitun kilpailukyky sopimuksen johdosta tehdyllä lainmuutoksella sairausvakuutuksen rahoitusvastuut muuttuivat. Sairausvakuutuslain muutokset tulivat voimaan 15.11.2016 (HE 199/2016). Nykyinen sääntely on monimutkainen ja sääntelyn yksinkertaistamiseksi ehdotetaan työtulo- ja sairaanhoitovakuutuksen rahoitusosuuksien muuttamista kilpailukyky sopimusta vastaaviksi.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Uudistuksessa on pyritty kokonaiskustannusten osalta mahdollisimman neutraaliin lopputulokseen. Ilman muita lainmuutoksia päivärahaetuuksien määräytymisen muutokset lisäisivät arvioiden mukaan työtulovakuutuksen kuluja. Kulujen kasvu johtuu lähinnä siitä, että tulonhankkimisvähennyksiä ei enää tehtäisi päivärahaetuuden perusteena olevasta tulosta, jolloin päivärahaetuuden perusteeksi tuleva tulo olisi nykyistä suurempi. Vuosilomakustannuskorvauksessa käytettävän kertoimen pienentäminen puolestaan laskisi korvauskuluja arviolta 2 milj. euroa vuositasolla. Muutosten yhteisvaikutuksena työtulovakuutuksen kulut lisääntyisivät arvon mukaan noin kolme prosenttia eli noin 65 milj. euroa ennustetussa vuoden 2020 kustannustasossa.

Niiden lisäkustannusten osuus, jotka aiheutuvat päivärahaetuuden määräytymisestä poikkeuksellisesti etuusoikeutta edeltävien kolmen kalenterikuukauden tulojen perusteella, on arviolta 1 milj. euroa edellä mainituista lisäkustannuksista. Etuustulojen huomioimisen vuositulossa esityksessä ehdotella tavalla arvioidaan vaikuttavan kokonaiskustannuksiin vain vähäisessä määrin.

Jotta työtulovakuutuksen kulut eivät lainmuutoksen johdosta merkittävästi kasvaisi, ehdotetaan päivärahaetuuden perusteena olevasta palkkatulosta tehtävän vakuutusmaksuvähennyksen korottamista siten, että se olisi palkansaajamaksujen yhteismäärän suuruinen. Vuonna 2018 tämä yhteismäärä on 9,78 prosenttia. Voimassa olevan lain mukaan vakuutusmaksuvähennys on 60 prosenttia sairausvakuutuksen päivärahamaksun, työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun yhteismäärästä, josta on vähennetty 2,68 prosenttiyksikköä. Vähennys on 4,48 prosenttia vuonna 2018. Vähennysprosentin korottaminen jälkeen uudistuksesta aiheutuvien työtulovakuutuksen kokonaiskustannusten arvioidaan kasvavan noin 7 miljoonaa euroa vuoden 2020 tasossa.

Valtio rahoittaisi jatkossa sen osuuden vähimmäismääräisenä maksettavan päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan kuluista, joka ylittää vuositulon perusteella lasketun päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan määrän. Tämä alentaa valtion rahoitusosuutta vähimmäismääräisistä päivärahoista noin 56 miljoonaa euroa. Jotta valtion, vakuutettujen ja työnantajien rahoitusvastuut pidettäisiin nykytilanteeseen verrattuna ennallaan, korotetaan valtion rahoitusosuutta muista päivärahoista vastaavalla määrällä. Lisäksi valtiolle aiheutuu esityksestä kertaluonteinen 30 milj. euron säästö vuodelle 2020. Säästö aiheutuu vakuutusmaksujen tilitysviiveestä, kun tammikuussa 2020 Kansaneläkelaitokselle tilitetään vielä edellisen vuoden vakuutusmaksutuottoa.

Etuuksittain tarkasteluna sairauspäivärahan ja kuntoutusrahan kulujen arvioidaan hieman nousevan ja vanhempainpäivärahan kulujen hieman laskevan. Esityksen kustannusvaikutukset riippuvat tulevasta työllisyys- ja syntyvyyskehityksestä, jotka suoraan heijastuvat työtulovakuutuksen kokonaiskulujen muodostumiseen.

Esitetty päivärahamaksun maksuvelvoitteen poistaminen koskien nykyisiä sairausvakuutuslain 11 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tuloja alentaa työtulovakuutuksen maksukertymää. Kyseisiä tulolajeja on tällä hetkellä päivärahamaksun piirissä arviolta 700 miljoonaa euroa ja maksukertymän alenema olisi arviolta noin kahdeksan miljoonaa euroa. Tämän vaikutus päivärahamaksuihin olisi noin 0,01 prosenttiyksikköä.

Työnantajan sairausvakuutusmaksun poistaminen muiden kuin YEL- tai MYEL -vakuutettujen yrittäjien omasta yrityksestään nostamista palkkatuloista sekä laskutuspalveluyrityksen kautta saamista palkkatuloista alentaa maksukertymää arviolta 2,5 miljoonalla eurola.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksessä on otettu huomioon 1.1.2019 käyttöön tulevan kansallisen tulorekisterin hyödyntämismahdollisuudet. Tavoitteena on, että Kansaneläkelaitos saa vuosituloon vaikuttavat tulolajit pääasiallisesti suoraan tulorekisteristä. Palkkatulot ilmoitetaan tulorekisteriin 1.1.2019 alkaen ja etuustulot 1.1.2020 alkaen. YEL- ja MYEL-työtuloja ei toistaiseksi ole suunniteltu tulorekisteriin ilmoitettavaksi. Tällä hetkellä Kansaneläkelaitos saa päivärahaetuuden määrittelyssä tarvittavat tiedot Verohallinnolta, muun etuuden maksajalta ja päivärahan hakijalta tai hänen työnantajaltaan. Jatkossa hallinnollinen menettely kevenee, kun Verohallinnon ei vuosittain tarvitse välittää ansiotulotietoja Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutuslain mukaisten päivärahojen laskentaa varten eikä Kansaneläkelaitoksessa tarvitse näistä tiedoista määritellä sairausvakuutuslain mukaista työtuloa.

Kansaneläkelaitoksessa on arvioitu tulorekisterin ja sairausvakuutuslain muutoksen yhteisvaikutuksena hakemusten käsittelyn nopeutuvan ja päätösten määrän pienenevän, kun oikaisujen tai tarkistamisten tarve vähenee. Päätösten sisältö selkeytyy päivärahan määräytymisen osalta. Päivärahaetuushakemusten käsittely Kansaneläkelaitoksessa sujuvoituu ja yksinkertaistuu, kun useat vaihtoehtoiset määräytymisperusteet jäävät pois. Kokonaisuutena arvioiden etuuksien käsittelyaika Kansaneläkelaitoksessa nopeutuu.

Uudistus edellyttää Kansaneläkelaitoksessa tietojärjestelmämuutoksia sekä hakemusten muutoksia. Lisäksi lainmuutos edellyttää henkilöstön kouluttamista, ohjeistuksien uusimista sekä tiedottamista asiakkaille. Uudistuksesta arvioidaan aiheutuvan 1,5 miljoonan euron kertaluonteiset kustannukset, joista valtion osuus 1,1 miljoonaa euroa.

Verohallinnon tietojärjestelmämuutoksesta johtuen Kela saa verovuodesta 2018 alkaen verotustiedot vain ns. raakadatana. Mikäli muutosta ei toteuteta, nykyisen sairausvakuutuslain mukaisen työtulon määrittely raakadatasta aiheuttaa mittavia järjestelmämuutoksia Kansaneläkelaitoksessa. Lisäksi jatkossa tietojen hankkiminen Kansaneläkelaitokselle aiheuttaisi kustannuksia vuosittain. Näiden muutosten kustannukset olisivat Kansaneläkelaitokselle suurempia kuin uudistuksesta aiheutuvat kertaluonteiset kustannukset.

Ehdotetut yrittäjien sairausvakuutusmaksuja koskevat muutokset edellyttävät muutoksia Verohallinnon tietojärjestelmiin, mistä aiheutuu vähäisiä kertaluonteisia kustannuksia. Yrittäjän itsensä tai muun suorituksen maksajan tulee ilmoittaa sellaiset tuloerät, joita muutos koskee, oikein ennakoperintävaiheessa. Tästä syystä uudistus edellyttää muutoksista tiedottamista asiakkaille sekä muutoksia Verohallinnon ohjeistukseen.

3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutukset vakuutettuihin

Uudistuksen tavoitteena on, että päivärahaetuuden määräytyminen olisi asiakkaille nykyistä ymmärrettävämpää. Kun etuuden perusteeksi tulisivat työkyvyttömyyttä tai etuus oikeuden alkamista edeltävää kalenterikuukautta edeltävän 12 kalenterikuukauden tulot, asiakkaan olisi nykyistä helpompi ennakoita, minkä suuruisia päivärahaetuutta hän tulee saamaan ja ymmärtää mihin tuloihin myönnetty etuus perustuu. Koska päivärahaetuuden määräytymiseen sisäl-

tyisi nykyistä vähemmän tulkinnanvaraisuutta, harkintaa ja arviointia, lisääntyisi päätösten yhdenmukaisuus, mikä puolestaan lisäisi vakuutettujen yhdenvertaista kohtelua ja oikeusturvaa. Myös tarve muutoksenhakuihin vähenisi.

Päivärahaetuuden hakeminen helpottuu, sillä vakuutetun ei tarvitse toimittaa palkkalaskelmia tai muita selvityksiä kuuden kuukauden tuloista sekä tulonhankkimismenoista. Päivärahaetuutta myönnettäessä palkkatulot otettaisiin jatkossa huomioon maksuajankohdan mukaan, jolloin tarvittavat tiedot saataisiin tulorekisteristä.

Kun päivärahaetuuden määrä perustuu etuusoikeutta edeltävää kalenterikuukautta edeltävän 12 kalenterikuukauden tuloihin, vastaa päivärahaetuuden määrä lähtökohtaisesti nykyistä paremmin vakuutetun ansionmenetystä. Palkkakehitys ja palkankorotukset, jotka voimassa olevan lain mukaan jäävät alle 20 prosentin tulojen nousun, tulevat huomioiduksi vuositulossa. Lisäksi vuositulossa huomioitaisiin kaikki palkkatulot, myös lyhyistä ja satunnaisista työsuhhteista saadut palkat, mikä kannustaa satunnaistenkin työsuhhteiden vastaanottamiseen. Uudistuksessa pyritään turvaamaan etuuden taso tietyissä erityistilanteissa mahdollistamalla päivärahaetuuden määräytyminen kolmen kalenterikuukauden tulojen perusteella. Uudistuksen tarkoituksena ei ole heikentää tai parantaa päivärahaetuuden määrää nykyisestä. Kuitenkin, koska etuuden perusteeksi tuleva tulopohja muuttuu uudistuksessa, ei päivärahaetuuden määrä voimassa olevan ja ehdotetun lainsäädännön perusteella laskettuna välttämättä kaikissa tilanteissa ole täsmälleen sama, vaan riippuu vakuutetun yksiköllisestä tilanteesta.

Tehtyjen laskelmien mukaan muutos sairauspäivärahan määrässä uudistuksen jälkeen verrattuna voimassa olevan lainsäädännön perusteella määräytyvään päivärahaan olisi 72 prosentilla sairauspäivärahan saajista alle 10 prosenttia. 9 prosentilla saajista sairauspäiväraha pienenesi yli 10 prosenttia ja 19 prosentilla kasvaisi yli 10 prosenttia. Vastaavasti vanhempainpäivärahan saajista 69 prosentilla vanhempainpäivärahan muutos olisi alle 10 prosenttia, 13 prosentilla vanhempainpäiväraha pienenesi yli 10 prosenttia ja 18 prosentilla kasvaisi yli 10 prosenttia. Tuloluokittain tarkasteluna uudistus keskimäärin korottaa pienimpiä sairaus- ja vanhempainpäivärahoja ja alentaa suurimpia päivärahoja.

Niiden yrittäjien, jotka eivät ole velvollisia ottamaan YEL- tai MYEL -vakuutusta tai jotka eivät ole vakuutusta vapaaehtoisesti ottaneet, päivärahaetuus ei voisi enää jatkossa perustua sairausvakuutuslain 11 luvun 2 §:n 2 momentissa mainittuihin tuloihin. Toisaalta tälläkin hetkellä, jos mainitut tulot ovat alle YEL- ja MYEL -vakuuttamisvelvollisuuden rajan, jää päivärahaetuus vähimmäismääräiseksi. Sen sijaan niiden yrittäjien, joilla on pienimuotoisen yrittäjätoiminnan lisäksi työsuhhteeseen perustuvaa palkkatuloa yhteensä yli vähimmäismääräiseen päivärahaetuuteen oikeuttavassa määrin, päivärahaetuuden taso saattaa heikentyä. Heidän vuositulonaan huomioitaisiin vain palkkatulo, mutta ei yrittäjätoimintaan liittyviä tuloja. Päivärahaetuus määräytyisi siten palkkatulon perusteella. Toisaalta ehdotetun mukaisesti he eivät myöskään olisi velvollisia maksamaan päivärahamaksuja niistä tuloista, jotka eivät voisi tulla päivärahaetuuden perusteeksi. Myöskään työnantajan sairausvakuutusmaksua ei perittäisi sellaisen yrittäjän, joka ei ole velvollinen ottamaan YEL- tai MYEL -vakuutusta, yrittäjätoimintaan liittyvistä palkoista. Yrittäjien tai suoritusten maksajien tulisi osata ilmoittaa tulo oikein tulorekisteriin, sillä muutoin Verohallinto ei kykene tunnistamaan ennakkoperintävaiheessa, onko kyse sellaisesta tulolajista, josta em. sairausvakuutusmaksuja ei tulisi periä.

Niistä etuudensaajista, joilla vuonna 2016 alkoi työtuloihin perustuva päivärahaetuus tai kuntoutusraha, noin kolmella prosentilla työtuloissa huomioitiin muuta yrittäjätuloa kuin YEL- tai MYEL -työtulo. Keskimäärin yrittäjätulojen määrä oli noin 2700 euroa. Näiltä etuudensaajilta sairauspäiväraha pienenesi keskimäärin noin neljä prosenttia ja vanhempainpäiväraha keski-

määrin noin kuusi prosenttia esityksen muutosten yhteisvaikutuksesta. Yksittäistapauksissa muutokset voivat poiketa merkittävästi keskiarvosta.

Vaikutukset sukupuolten kannalta

Päivärahaetuuksien määräytymistä koskevat säännökset ovat sukupuolineutraaleja ja ehdotetut lainmuutokset kohdistuvat yhdenmukaisesti kaikkiin päivärahasaajiin heidän sukupuolestaan riippumatta. Käytännössä muutosten vaikutukset sukupuolittain tarkasteltuna ovat pieniä.

Vaikutukset työnantajiin

Uudistus keventää työnantajien hallinnollista taakkaa, koska työnantajien ei enää tarvitse ilmoittaa työkyvyttömyyttä tai etuusoikeutta edeltäviä kuuden kuukauden palkkatuloja Kansaneläkelaitokselle. Myös tulojen ilmoittamiseen liittyvät epäselvyydet, kuten mitä tulolajeja ja miltä ajalta tuloja pitää ilmoittaa, jäävät pois. Päivärahaetuutta myönnettäessä palkkatulot otettaisiin jatkossa huomioon maksuajankohdan mukaan, jolloin tarvittavat tiedot saataisiin tulorekisteristä.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen ja Verohallinnon kanssa. Esityksestä on kuultu keskeisiä työmarkkinakeskusjärjestöjä ja Suomen Yrittäjät ry:tä. Keskeiset työmarkkinakeskusjärjestöt ja Suomen Yrittäjät ry suhtautuvat uudistukseen myönteisesti. Palkansaajakeskusjärjestöt toivovat kuitenkin, että uudistuksen vaikutuksia seurataan esimerkiksi eri tuloluokkiin ja erityisryhmiin kuuluvien vakuutettujen osalta, jotta tarvittaessa voidaan tehdä lainmuutoksia, jos uudistuksen tavoitteet toteutuvat puutteellisesti tai muutos kohtelee vakuutettuja epäoikeudenmukaisesti.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 206/2018). Esityksessä esitetään vähimmäismääräisten päivärahaetuuksien korottamista sekä vähimmäismääräisen sairauspäivärahan 55 päivän odotusajan poistamista, mikä aiheuttaa muutoksia sairausvakuutuslain 8 luvun 7 §:ään sekä 11 luvun 7 ja 12 §:ään. Lisäksi esityksessä ehdotetaan 11 luvun 8 §:ää tarkennettavaksi siten, että vanhemman toimimista kunnallisessa luottamustoimessa ei pidettäisi ansiotyössä olemisena vanhempainpäivärahaa maksettaessa. Muutokset tulee ottaa huomioon tämän esityksen käsittelyssä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Sairausvakuutuslaki

7 luku Päivärahaetuuksin saamisen yleiset edellytykset

1 §. *Oikeus sairauspäivärahaan vuositulon perusteella.* Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan vakuutetulla on oikeus sairauspäivärahaan työtulojen perusteella, jos hänen vuosityötulonsa ovat vähintään 1 264 euroa. Sairausvakuutuslain 11 lukua ehdotetaan muutettavaksi siten, että työtulon käsitteestä luovutaan ja päivärahaetus määräytyisi vuositulon perusteella. Tästä syystä momentin sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että vakuutetulla on oikeus sairauspäivärahaan vuositulojen perusteella, jos hänen vuositulonsa ovat vähintään 1 264 euroa. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uutta sisältöä.

Pykälän 2 momentti ehdotetaan tarpeettomana poistettavaksi, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyisi 2 momentiksi. Momentti koskee vanhempainpäivärahan ja erityishoitorahan maksamista työtulojen perusteella, jos vuosityötulot oikeuttavat vähimmäismääräistä suurempaan päivärahaetuuteen. Sairausvakuutuslain 11 luvun mukaan päivärahaetus määräytyisi vuositulon perusteella. Vakuutetulla on kuitenkin aina oikeus vähintään vähimmäismääräisen suuruisen vanhempainpäivärahaan ja erityishoitorahaan. Tästä säädettäisiin 7 luvun 3 §:ssä ja 11 luvun 10 §:ssä.

Pykälän 2 momentiksi siirtyvää, nykyistä 3 momenttia muutettaisiin siten, että 1 momentissa tarkoitettua tuloajaa, joka oikeuttaa sairauspäivärahaan vuositulojen perusteella, tarkistetaan työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettua palkkakertoimella. Säännös vastaa voimassa olevaa 3 momenttia, jonka mukaan 1 momentissa säädettyä työtulon määrää tarkistetaan palkkakertoimella.

2 §. *Oikeus päivärahaetuuteen edeltävän etuuden perusteella.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, sillä päivärahaetus ei enää voisi määräytyä edeltävän etuuden perusteella vaan vuositulon perusteella ehdotetun 11 luvun 2 §:n mukaisesti.

3 §. *Oikeus vähimmäismääräiseen päivärahaetuuteen.* Pykälän 1 momentin mukaan vähimmäismääräiseen sairauspäivärahaan olisi oikeus, jos sairauspäiväraha jäisi vuositulojen perusteella laskettuna vähimmäismääräistä pienemmäksi tai sairauspäivärahaan ei olisi lainkaan oikeutta vuositulojen pienuuden vuoksi. Pykälän 2 momentin mukaan vakuutetulla olisi oikeus vähimmäismääräiseen vanhempainpäivärahaan ja erityishoitorahaan, jos päiväraha jäisi vuositulon perusteella vähimmäismääräistä pienemmäksi. Pykälä vastaisi nykyistä 3 §:ää, jonka mukaan vakuutetulla on oikeus vähimmäismääräiseen päivärahaetuuteen, jos päivärahaetus jäisi työtulojen tai edeltävän etuuden perusteella vähimmäismääräistä pienemmäksi.

8 luku Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

1 §. *Sairauspäiväraha.* Pykälän 3 ja 4 momentti ehdotetaan tarpeettomina kumottavaksi. Tartuntatautipäivärahasta säädetään 11 luvun 1 a §:ssä ja ehdotetussa 15 §:ssä. Tartuntatautipäivärahaa koskevat säännökset tulivat voimaan 1.3.2017.

1 a §. *Tartuntatautipäiväraha.* Pykälässä säädetään oikeudesta tartuntatautipäivärahaan. Tartuntatautipäivärahaan sovelletaan lähtökohtaisesti sairauspäivärahaa koskevia säännöksiä. Py-

kälän 3 momentissa säädetään erikseen niistä sairauspäivärahaa koskevista säännöksistä, joita ei sovelleta tartuntatautipäivärahaan. Pykälät, joita ei sovelleta tartuntatautipäivärahassa, ehdotetaan päivitettäväksi vastaamaan lakiehdotuksen vastaavia pykäläiä. Muutos on tekninen.

6 §. Sairauspäivärahan estävät etuudet. Pykälässä säädetään etuuksista, joiden saamisen vuoksi vakuutetulla ei ole oikeutta sairauspäivärahaan. Pykälän 1 momentin 3 kohdan vanhentunut viittaus sotilastapaturmalakiin korvattaisiin voimassa olevalla lainsäädännöllä. Muutos on tekninen. Pykälän 2 momentti, jonka mukaan sairauspäivärahaan ei ole oikeutta ajalta, jolta vakuutetun äitiysrahakausi on alkanut aikaisemmin kuin 30 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa, säilyisi ennallaan.

Pykälän 3 momentin mukaan 1 momentin 4—7 kohdassa tarkoitettua eläkettä, kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä, työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä, työraueläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavalla 68 vuotta nuoremmalla vakuutetulla olisi kuitenkin oikeus sairauspäivärahaan, jos hän eläkkeelle siirtymisensä jälkeen on työssä ja tulee työkyvyttömäksi työhön, jota hän eläkkeellä ollessaan välittömästi ennen työkyvyttömyyden alkamista on tehnyt. Tällöin sairauspäivärahan määrä laskettaisiin eläkkeellä oloajan palkka- ja yrittäjätulojen perusteella siten kuin 11 luvussa säädetään ottaen huomioon 12 luvun 2 §:n säännökset. Ehdotettu säännös vastaa nykyistä säännöstä, jonka mukaan sairauspäivärahan määrä lasketaan eläkkeellä oloaikana ansaittujen tulojen perusteella. Koska tulojen käsitteestä luovuttaisiin 11 luvussa, määräytyisi sairauspäiväraha jatkossa palkka- ja yrittäjätulojen perusteella. 11 luvun ehdotetussa 2 §:ssä säädetty vuositulo sisältää myös vakuutetulle mahdollisesti myönnetty etuudet. Momentissa tarkoitettu tilanteessa sairauspäiväraha ei kuitenkaan voisi määräytyä 11 luvun 2 §:n mukaisen vuositulon perusteella, koska vuositulo, jossa eläke olisi huomioitu etuusperusteisena tulona, ei vastaisi vakuutetulle työkyvyttömyydestä aiheutuvaa ansionmenetystä. Ehdotettu 6 §:n 3 momentti olisi siten tältä osin poikkeus 11 luvun 2 §:n vuositulon käsitteeseen. Muilta osin 11 luvun 2 §:ää sovellettaisiin. Palkka- ja yrittäjätulot huomioitaisiin työkyvyttömyyden alkamista edeltävää kalenterikuukautta edeltävien 12 kalenterikuukauden ajalta. Myös 11 luvun 1 §:ää sairauspäivärahan määrän laskemisesta sovellettaisiin momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Myös mitä 12 luvun 2 §:ssä on säädetty ensisijaisen etuuden vähentämisestä sairauspäivärahasta, tulisi sovellettavaksi. Toisin sanoen samalta ajalta ja saman työkyvyttömyyden vuoksi muun lain nojalla maksettava etuus vähennettäisiin sairauspäivärahasta.

9 §. Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen. Pykälässä säädetään sairauspäivärahan maksamisesta sairauspäivärahan enimmäisajan jälkeen. Pykälän 2 momentin vanhentunut viittaus sotilastapaturmalakiin ehdotetaan korvattavaksi voimassa olevalla lainsäädännöllä. Muutos on tekninen.

10 §. Yrittäjän oikeus sairauspäivärahaan omavastuuajalta. Pykälässä säädetään YEL-vakuutetun yrittäjän oikeudesta sairauspäivärahaan 7 §:n 1 momentin mukaiselta omavastuuajalta. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sairauspäiväraha määräytyisi YEL-työtulon perusteella siten kuin 11 luvun 4 §:ssä säädetään. Viittaus verotuksessa todettuun ja esitettyyn työtuloon poistuisi, koska sairauspäiväraha määräytyisi jatkossa vuositulon perusteella.

13 §. Muut osasairauspäivärahaan sovellettavat säännökset. Pykälän mukaan osasairauspäivärahaan sovelletaan sairauspäivärahaa koskevia säännöksiä ellei muuta säädetä. Pykälän 2 momentin viittaus 11 luvun 5 a §:ään ehdotetaan korjattavaksi viittaukseksi 11 luvun 8 §:ään. Kyseessä on tekninen muutos.

11 luku **Päivärahaetuuksien määrä**

1 §. *Päivärahaetuuksien määrä tulojen perusteella.* Päivärahaetuuksien suuruus ehdotetaan määriteltäväksi verotuksessa todettujen vuosityötulojen sijasta vuositulon perusteella. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi tätä koskeva uusi 1 momentti. Lisäksi pykälän otsikkoon ja 2—4 momenttiin tehtäisiin ehdotetusta muutoksesta aiheutuvat korjaukset. Päivärahaetuuksien määräytymisperusteet säilyisivät muuten ennallaan. Vuositulo ehdotetaan määriteltäväksi luvun 2 §:ssä.

Verotuksessa todetut työtulot ovat käytännössä olleet työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltänyttä kalenterivuotta edeltäneen kalenterivuoden tuloja. Sen vuoksi niitä on tarkistettu työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentin mukaisella palkkakertoimella sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan alkamishetken tasoon. Pykälän nykyinen 4 momentti käy tarpeettomaksi, koska päivärahan määrä ehdotetaan 1 momentin mukaan laskettavaksi työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltävää kalenterikuukautta edeltävien 12 kuukauden tulojen perusteella. Pykälän 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyisi 4 momentiksi.

Pykälän 4 momentiksi siirtyvä nykyinen 5 momentti säilyisi muuten ennallaan, mutta siihen ehdotetaan tehtäväksi uudesta 1 momentista johtuva viittaussäännöksen korjaus. Siinä viitattaisiin 1—3 momentin sijasta 2—4 momenttiin.

2 §. *Vuositulo.* Voimassa olevassa lainkohdassa säädetään siitä, mitä pidetään päivärahan perusteena olevana työtulona. Luvun rakennetta ehdotetaan muutettavaksi siten, että 2 §:ssä määriteltäisiin yksinomaan vuositulo. Tästä syystä pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan sisältöä. Vuositulossa huomioitavasta palkkatulosta ja vakuutuslaskusta säädetäisiin jatkossa erikseen 3 §:ssä ja yrittäjätulosta 4 §:ssä. Vuosituloon laskettavista ansionmenetyskorvauksista säädetäisiin tarkemmin 5 §:ssä ja etuusperusteisesta tulosta 6 §:ssä.

Pykälän 1 momentin mukaan vuositulon tarkastelujakso olisi työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltävää kalenterikuukautta edeltävät 12 kalenterikuukautta. Vuositulolla tarkoitettaisiin tarkastelujakson aikana maksettua palkkatuloa, tarkastelujakson aikana voimassa olevan vakuutuksen mukaista yrittäjätuloa ja tähän aikaan kohdistuvaa työeläkelaeissa tarkoitettua palkkaa, jota ulkomaan työssä pidetään eläkepalkkaan luettavan työansion ja eläkemaksujen perusteena (vakuutuslaskusta) sekä tarkastelujaksolle myönnettyä 5 §:n mukaista ansionmenetyskorvausta ja 6 §:n mukaisesti etuuden perusteella laskettua etuusperusteista tuloa.

Erona voimassa olevaan 2 §:ään on se, että päivärahaetuuden perusteeksi otettaisiin paitsi kaikki tarkastelujakson palkkatulot, YEL- ja MYEL- työtulot sekä vakuutuslaskusta, myös tarkastelujaksolle myönnetty etuustulo tai etuuksien perusteella laskettu laskennallinen tulo, eikä enää pelkästään työtuloja. Tulona ei myöskään jatkossa huomioitaisi muita yrittäjätuloja kuin vahvistettua YEL- ja MYEL -työtuloa.

Etudet, joihin päivärahaetus voimassa olevan lainsäädännön mukaan voi perustua, huomioitaisiin jatkossakin vuositulossa. Näiden lisäksi huomioitaisiin myös muita ansionmenetyskorvauksia ja etuuksia, jotta työkyvyttömyyttä tai etuusoikeutta edeltävät vuositulot vastaisivat mahdollisimman hyvin vakuutetun keskimääräistä tulotasoa edeltävän 12 kalenterikuukauden ajalla.

Etudet huomioitaisiin vuositulossa sellaisenaan (5 §) taikka etuusperusteisena laskennallisena tulona (6 §). Etudet, jotka ovat luonteeltaan ansionmenetyskorvausta ja joiden määrä vastaa täysin tai suurelta osin vakuutetulle tapaturmasta aiheutunutta ansionmenetystä, olisi perusteltua ottaa vuositulossa huomioon myönnetyn suuruusena vastaavasti kuin palkkatulo. Sen sijaan

etuuksille, joissa korvaustason ei ole tarkoitus olla ansionmenetyksen suuruinen, olisi perusteltua määrittää laskennallinen etuuden perusteena ollut tulo. Tällöin etuuden taso ei pienene esimerkiksi siirryttäessä työttömyysetuudelta päivärahaetuudelle tai toiselta päivärahaetuudelta toiselle.

Päivärahaetuuden määräytymisessä on jatkossa tarkoitus hyödyntää kansallisesta tulorekisteristä saatavia tietoja siten, että työnantajan tai muun suorituksen maksajan ei tarvitse erikseen ilmoittaa päivärahaetuuden myöntämiseksi tarvittava tulotietoja Kansaneläkelaitokselle. Tulorekisteristä ilmenee muun muassa palkan tai muun suorituksen maksupäivä sekä palkanmaksukausi, mutta ei tulon ansainta-aikaa. Tästä syystä palkkatulot huomioitaisiin sairausvakuutuslain mukaisessa vuositulossa, jos niiden maksupäivä on 12 kalenterikuukauden tarkastelujaksolla. Tämä vastaa nykyistä käytäntöä, kun päivärahaetuuden perusteena on verotuksessa todetut työtulot. Maksupäivän mukaan huomioiminen ei sovellu muihin vuosituloon sisältyviin tulolajeihin niiden erilaisen luonteen vuoksi. Vakuutuspalkka huomioitaisiin, jos työskentely on tapahtunut 12 kalenterikuukauden tarkastelujaksolla. YEL- ja MYEL -työtulo otettaisiin huomioon niiltä kalenterikuukausilta, joilla se on voimassa tarkastelujaksolla. Ansionmenetykskorvaus ja etuusperusteinen tulo huomioitaisiin siltä ajalta, jolta etuus on päivärahaetuuden hakijalle myönnetty ja jolta hän on sitä saanut.

Vuositulon ei ehdoteta määräytyvän työkyvyttömyyttä tai etuusoikeutta välittömästi edeltävän 12 kalenterikuukauden ajalta, vaan työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltävää kalenterikuukautta edeltävien 12 kalenterikuukauden ajalta. Jos etuusoikeus alkaisi esimerkiksi 10.2., tarkastelujakso olisi 1.1.—31.12. ja vuositulot huomioitaisiin tältä ajalta. Päivärahaetuuden määräytymisessä tarvittavat palkka- ja etuustiedot saadaan jatkossa pääsääntöisesti kansallisesta tulorekisteristä, johon suorituksen maksajan tulee ilmoittaa tiedot viimeistään viidentenä kalenteripäivänä maksupäivän jälkeen. Luonnollinen henkilö ja kuolinpesä, jota ei ole merkitty ennakoperintälain 31 §:ssä tarkoitettuun työnantajarekisteriin, voi antaa tiedot kuukausittain viimeistään maksukuukautta seuraavan kalenterikuukauden viidentenä päivänä. Tämän jälkeen suorituksen maksajan on vielä mahdollista korjata tietoja, jos niissä on virheitä. Jotta päivärahaetuuden myöntämiseksi tarvittavat tiedot olisivat käytettävissä etuushakemusta ratkaistaessa ja jotta tiedot olisivat siinä vaiheessa mahdollisimman virheettömät, ei ole perusteltua ottaa perusteeksi etuusoikeutta välittömästi edeltäviä tuloja. Lisäksi tulee huomioida, että vanhempainpäivärahoissa on etukäteinen hakuaika ja usein hakijat myös toivovat saavansa päivärahopäätöksen ennen vanhempainpäivärahan alkamista. Jos tulotietoja jouduttaisiin odottaa etuusoikeutta välittömästi edeltävältä ajalta, viivästyisi päätösten antaminen. Selkeyden ja tulorekisterin hyödyntämisen vuoksi tulot ehdotetaan huomioitavaksi täysiltä kalenterikuukausilta. Tulorekisteristä ei ole mahdollista saada tulotietoja päiväkohtaisesti, vaan ainoastaan palkanmaksukausittain. Myös vakuutuspalkka määritellään kuukautta kohden ja vuotuinen YEL- ja MYEL-työtulo voidaan muuntaa kuukausikohtaiseksi.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan tulot otettaisiin huomioon vain ajalta, jona henkilö on ollut tämän lain mukaisesti Suomessa vakuutettuna. Vastaava säännös sisältyy voimassa olevan 11 luvun 4 §:n 1 momenttiin.

Pääsääntöisesti päivärahaetuus määräytyisi 1 momentin mukaisesti työkyvyttömyyttä tai etuusoikeutta edeltävän vuoden tulojen perusteella. 12 kalenterikuukauden tarkastelujakson tulojen voidaan katsoa kuvaavan henkilön keskimääräistä tulotasoa päivärahaetuuden alkamishetkellä. Päivärahaetuuden hakijan tilanteessa ja tuloissa on kuitenkin voinut tapahtua ennen työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista niin merkittävä muutos, että tarkastelujakson 12 kalenterikuukauden tulojen huomioiminen johtaisi kohtuuttomaan lopputulokseen. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tyhjentyvästi erityistilanteista, joissa päivärahaetuus voisi poikkeuksellisesti määräytyä työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltänyttä ka-

lenterikuukautta edeltäneiden kolmen kalenterikuukauden vuosituloksi muutettujen tulojen perusteella. Momentissa säädettyissä tilanteissa vakuutetulla ei välttämättä ole koko 12 kalenterikuukauden tarkastelujaksolla vuositulossa huomioitavia tuloja. Vastaavissa tilanteissa voidaan voimassa olevan lainsäädännön mukaan käyttää päivärahaetuuden perusteena kuuden kuukauden työtuloja, jos ne ovat olennaisesti suuremmat kuin verotuksessa todetut työtulot. Säännöstä ei sovellettaisi esimerkiksi tilanteissa, kun työtön on työllistynyt tai vakuutettu on palannut työhön kuntoutusraha-, kuntoutustuki- tai päivärahaetusjakson jälkeen juuri ennen työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista. Näissä tilanteissa vakuutetun saama etuus huomioitaisiin vuositulossa ja päivärahaetus määräytyisi tarkastelujakson vuositulon perusteella.

Pykälän 3 momentissa tarkoitettu erityistilanne olisi kyseessä, kun henkilö on tarkastelujakson aikana valmistunut ammattiin, muuttanut ulkomailta Suomeen tai ollut pois työstä lapsen hoitamisen tai ase- tai siviilipalveluksessa olon vuoksi. Lisäksi edellytyksenä olisi, että hänen tuloonsa työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista välittömästi edeltävää kalenterikuukautta edeltäneiden kolmen kalenterikuukauden aikana ovat olleet neljällä kerrottuna vähintään 20 prosenttia suuremmat kuin tarkastelujakson tulot.

Pykälän 4—6 momentissa määritellään, mitä tarkoitetaan ammattiin valmistumisella, Suomen muuttamisella, lapsen hoitamisella sekä ase- tai siviilipalveluksessa ololla. Ammattiin valmistumisesta olisi 4 momentin mukaan kysymys silloin, kun opiskelija on suorittanut opintoihin kuuluvan tutkinnon. Kyseessä voisi olla esimerkiksi ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon taikka alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaminen. Sen sijaan esimerkiksi ammatilliseen perustutkintoon valmentava koulutus, työpaikkakoulutus taikka ammatillinen lisä- tai täydennyskoulutus, joka ei johda varsinaiseen tutkintoon, ei olisi peruste säännöksen soveltamiselle.

Lapsen hoitamisella tarkoitettaisiin pykälän 4 momentin mukaan tilannetta, kun lapsen vanhempi on vanhempainpäivärahakauden jälkeen jäänyt työstään hoitovapaalle tai osittaiselle hoitovapaalle alle 3-vuotiaan lapsen sekä adoptiolapsen kotihoidon vuoksi. Säännöstä sovellettaisiin vastaavasti myös silloin, kun vanhemmalla ei ole työsuhdetta, josta jäisi hoitovapaalle, mutta hän on tosiasiallisesti pois työelämästä lapsen hoidon vuoksi. Säännöksen mukaisesti lapsen hoitamisesta olisi kyse myös silloin, kun vanhempi on pois työstä alle 16-vuotiaan sairaan tai vammaisen lapsen hoidon vuoksi. Kyse voisi olla lapsen kotihoidosta tai sairaalahoidosta, johon vanhempi osallistuu.

Pykälän 5 momentin mukaan ase- tai siviilipalveluksessa ololla tarkoitettaisiin palveluksessa oloa asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaisen asevelvollisuuden suorittamiseksi tai siviilipalveluslain (1446/2007) mukaisen siviilipalvelusvelvollisuuden täyttämiseksi sekä naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaista vapaaehtoista asepalvelusta.

Pykälän 6 momentin mukaan Suomeen muutolla tarkoitettaisiin tilannetta, kun henkilö, joka ei ole ollut Suomessa vakuutettu, muuttaa Suomeen ja vakuutetaan Suomessa siten kuin sairausvakuutuslain 1 luvun 2 §:ssä säädetään.

Pykälän 7 momentin tarkoituksena on turvata vakuutetulle vähintään saman tasoinen päivärahaetus tilanteessa, kun uusi saman etuuden etuusjakso alkaa 30 päivän kuluessa edellisen päättymisestä. Tämä lisäisi päivärahaetuuden määräytymisen ennakoitavuutta ja selkeyttä vakuutetun näkökulmasta. Jos uutta etuusjaksoa edeltävillä vuosituloilla päivärahaetuuden määrä nousisi aiempaa suuremmaksi, otettaisiin nämä perusteeksi. Vakuutettu saisi etuuden kuitenkin aina vähintään edellisen päivärahaetusjakson vuosituloilla. Säännös koskisi vain sairaus- ja osasairauspäivärahaa sekä erityishoitorahaa. Vanhempainpäivärahoista ja kuntoutusrahasta

on erikseen säädetty, että ne määräytyvät saman vuositulon perusteella kaikkien saman lapsen perusteella maksettavien vanhempainpäiväraajaksojen osalta tai samaa kuntoutusta koskevien kuntoutusraajaksojen osalta.

3 §. Palkkatulo. Voimassa olevassa lainkohdassa säädetään siitä pääsäännöstä, että päivärahaetuus määräytyy työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltäneenä vuonna toimituksessa verotuksessa todettujen tulojen perusteella. Verotuksessa todettujen tulojen käytämisestä päivärahan perusteena ehdotetaan luovuttavaksi. Ehdotettu pykälä koskisi 2 §:n mukaiseen vuosituloon sisältyvää palkkatuloa. Tästä syystä myös pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uutta sisältöä.

Pykälän 1 momentin mukaan palkkatulona huomioitaisiin työ- tai virkasuhteen perusteella maksettu palkka sekä työeläkelaeissa tarkoitettu palkka, jota ulkomaantyössä pidetään eläkepalkkaan luettavan työansion ja eläkemaksujen perusteena (vakuutuslakisääntö). Säännös vastaa voimassa olevan 11 luvun 2 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtaa. Lisäksi huomioitaisiin palkkiot, joita ei ole maksettu työ- tai virkasuhteen perusteella, mutta jotka ovat 2 momentin mukaista ennakkoperintälain (1118/1996) 13 §:ssä tarkoitettua ennakonpidätyksen alaista palkkiota tai korvausta. Nämä rinnastuvat työ- tai virkasuhteessa saatuun palkkaan ja on voimassa olevan lainsäädännön perusteella huomioitu päivärahaetuuden perusteena. Tällaisia 2 momentin mukaisia palkkiota ovat muun muassa perhehoitajan ja omaishoitajan palkkiot, kansanedustajan ja valtioneuvoston jäsenen palkkiot sekä urheilijan palkkio. Sen sijaan esimerkiksi yrittäjälle maksettuja työkorvauksia ei huomioida palkkatuloon rinnastuvina tuloina. Lisäksi pykälän 3 momentissa on erikseen lueteltu, mitä tulolajeja ei 1 ja 2 momentista poiketen pidettäisi palkkana. Palkkatulon käsite vastaa voimassa olevaa sääntelyä.

Pykälän 2 momentin mukaan palkkana pidettäisiin ennakkoperintälain (1118/1996) 13 §:ssä tarkoitettua ennakonpidätyksen alaista palkkaa, palkkiota ja korvausta, urheilijan palkkiota, rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain (627/1978) 4 §:ssä tarkoitettua palkkaa ja mainitun lain 3 §:ssä tarkoitettua esiintyvän taiteilijan sekä urheilijan henkilökohdasta korvausta, tuloverolain 77 §:ssä tarkoitettua ulkomaantyöskentelystä saatua ennakkoperintälain 13 §:ssä tarkoitettua ennakonpidätyksen alaista palkkaa, vakuutuslakisääntö (1164/1992) tarkoitetun sairauskassan maksamaa täydennyspäivärahaa ja työsuhteessa saatuja palvelurahoja. Säännös vastaa voimassa olevan 11 luvun 2 §:n 3 momenttia.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi 11 kohtainen luettelo siitä, mitä ei pidetä palkkana. Lisäksi 4 momentissa määriteltäisiin voittopalkkion osalta tarkemmin, millä edellytyksillä sitä ei voida pitää palkkana. Säännökset vastaavat voimassa olevan 11 luvun 2 §:n 4 ja 5 momenttia.

Pykälän 5 momentti on uusi. Momentti koskee kunnaneläinlääkäreiden tulojen huomioimista vuositulossa päivärahaetuuksia myönnettäessä. Kunnaneläinlääkärien tulot muodostuvat kunnan maksamasta palkasta ja eläinlääkärien asiakkailta perimistä käynti- ja toimenpidepalkkioista. Kunnaneläinlääkäriellä on eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 19 §:n perusteella oikeus periä antamistaan palveluista kotieläimen omistajalta tai haltijalta kunnallisessa virkaehtosopimuksessa määrätty palkkio, matkakustannusten korvaus ja korvaus omistamiensa laitteiden käytöstä sekä korvaus käyttämistään lääkkeistä ja tarvikkeista aiheutuneista kustannuksista. Kunnaneläinlääkäri on velvollinen pitämään kirjanpitoa käynti- ja toimenpidepalkkioista sekä muista praktiikan tuotoista ja kuluista kuten ammatinharjoittaja. Hän ei kuitenkaan ole praktiikkatulojen osalta YEL-vakuuttamisvelvollinen.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti kunnaneläinlääkärien palkka ja asiakkailta perityt palkkiot muodostavat yhdessä päivärahaetuuden perusteena käytettävän tulojen. Viimeksi mainitut tulot otetaan huomioon elinkeinotoiminnan ansiotulona. Koska elinkeinotoiminnan

ansiotulojen käyttämisestä päivärahaetuuden perusteena esitetään luovuttavaksi ja koska kunnan eläinlääkärit eivät ole YEL-vakuuttamisvelvollisia, tulisi palkkioiden huomioimisesta säätää erikseen.

Pykälän 5 momentin mukaisesti kunnaneläinlääkäriin tulona huomioitaisiin maksetun palkan lisäksi eläinlääkäriin eläimen omistajilta tai haltijoilta periminä eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 19 §:ssä tarkoitettuina palkkioina mainitun lain 7 §:ssä tarkoitettua kunnan toimielimen vuosittain vahvistama rahamäärä. Kyse olisi siis laskennallisesta, kunnan toimielimen eläinlääkärille vahvistamasta palkkioiden määrästä, ei todellisista eläinlääkäriin asiakkailta perimistä palkkioista. Vastaava kunnan vahvistama rahamäärä on myös eläinlääkäriin eläkkeen perusteena olevaa ansiotuloa julkisten alojen eläkelain (81/2016) 85 §:n 4 momentin mukaisesti. Päivärahaetuuden määräytymisperuste vastaisi siten jatkossa kunnaneläinlääkäriin eläkkeen määräytymistä. Jos kunnaneläinlääkäri toimii kunnaneläinlääkäriin toimen ohella yrittäjänä yksityisvastaanotolla, otettaisiin tulot tältä osin huomioon kuten muillakin yrittäjillä. Koska kunnan vahvistama rahamäärä tulisi päivärahaetuuden perusteeksi, perittäisiin siitä myös 18 luvun 15 §:n mukainen päivärahamaksu vastaavasti kuin voimassa olevan lain mukaan peritään elinkeinotoiminnan ansiotulosta.

Pykälän 6 momentti olisi erityissäännös koskien omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) mukaista omaishoidon hoitopalkkiota ja perhehoitolain (263/2015) mukaista hoitopalkkiota. Säännöksen tarkoituksena on estää tilanne, jossa omaishoidon tai perhehoidon hoitopalkkio huomioidaan vakuutetun vuositulossa ja näin ollen päivärahaetuuden määrässä ja palkkion maksu jatkuu samaan aikaan päivärahaetuuden kanssa. Tällöin vakuutetulle ei aiheudu palkkion osalta ansionmenetystä. Säännöksen mukaan, jos vakuutettu on saanut omaishoidon hoitopalkkiota tai perhehoidon hoitopalkkiota 2 §:ssä tarkoitettulla vuositulon tarkastelujaksolla ja mainitun palkkion maksu jatkuu päivärahaetuuden kanssa samaan aikaan, ei palkkiota huomioida tältä ajalta vuositulossa päivärahaetuuden määrää laskettaessa. Momentissa tarkoitettussa tilanteessa hoitopalkkio vähennettäisiin päivärahaetuuden perusteena olevasta vuositulosta vain siltä ajalta kuin korvausta maksetaan samanaikaisesti päivärahaetuuden kanssa. Jos hoitopalkkion maksu päättyisi päivärahaudella, tarkistettaisiin päivärahaetuuden määrä.

Pykälän 7 momenttia vastaava säännös sisältyy voimassa olevan 11 luvun 4 §:n 8 momenttiin. Säännöksen sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan ehdotettuja 11 luvun säännöksiä. Säännöksen mukaan vakuutettu voisi tietyissä tilanteissa esittää palkkatuloa myös ajalta, jolloin hän ei ole ollut Suomessa vakuutettuna. Palkkatulon voisi esittää aikaisemmin Suomessa vakuutettuna ollut henkilö, joka on ansainnut tulon työskennellessään toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai valtiossa, jossa sovelletaan Euroopan unionin lainsäädäntöä, ja joka on tullut uudelleen Suomessa vakuutetuksi. Edellytyksenä olisi myös, että vakuutetulla ei ole Suomesta lainkaan 2 §:n mukaista vuosituloa. Jos ulkomailla ansaitut palkkatulot olisivat huomattavasti matalammat tai korkeammat kuin Suomessa vastaavassa työssä ansaittavat tulot, päivärahaetuuden perusteena käytettävät tulot voitaisiin arvioida vastaavasta työstä Suomessa ansaittavien palkkatulojen mukaan ottaen huomioon sellaisen henkilön tulot, joka työskentelee Suomessa vastaavissa tehtävissä ja jolla on vakuutettuun verrattava kokemus ja pätevyys. Päivärahaetuus määräytyisi vakuutetun esittämän palkkatulon perusteella soveltuvien osien siten kuin 2 §:ssä säädetään.

4 §. Yrittäjätulo. Voimassa olevassa lainkohdassa säädetään päivärahaetuuden määräytymisestä vakuutetun esittämän työtulon eli niin sanottujen kuuden kuukauden työtulojen perusteella sekä vanhempainpäivärahan määräytymisestä edellisen vanhempainpäivärahan perusteena olleen työtulon perusteella. Päivärahaetuuden määräytymisestä kuuden kuukauden työtulojen perusteella ehdotetaan luovuttavaksi. Vanhempainpäivärahoja koskeva erityissäännös ehdotetaan siirrettäväksi 9 §:ään.

Pykälässä säädettäisiin vuosituloon sisältyvästä yrittäjätulosta. Tästä syystä myös pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uutta sisältöä. Pykälän 1 momentin mukaan yrittäjätulona huomioitaisiin yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vahvistettu työtulo. Tulona ei jatkossa käytettäisi muita yrittäjätuloja, joita koskee voimassa olevan 11 luvun 2 §:n 2 momentti. Vuositulossa huomioitaisiin YEL- ja MYEL -työtulo kuukausikohtaiseksi muutettuna niiltä kalenterikuukausilta, joina se on ollut tarkastelujakson aikana voimassa. Jos työtulon määrä on vaihdellut tarkastelujakson aikana, laskettaisiin 2 momentin mukaisesti keskimääräinen YEL- ja MYEL -työtulo.

4 a §. *Työtulosta vähennettävät vakuutusmaksut.* Säännös koskee päivärahaetuuden määrää laskettaessa työtulosta tehtäviä vakuutusmaksuvähennyksiä. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, sillä vakuutusmaksuvähennyksiä koskeva säännös sisältyy ehdotettuun 7 §:ään.

5 §. *Ansionmenetyskorvaukset.* Voimassa olevassa lainkohdassa säädetään työtulosta tehtävistä tulonhankkimisvähennyksistä. Tulonhankkimisvähennysten tekemisestä ehdotetaan luovuttavaksi kokonaan. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin vuosituloon sisältyvistä ansionmenetyskorvauksista. Tästä syystä myös pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uutta sisältöä.

Pykälässä luetellaan etuudet, jotka tulisi vuositulossa huomioiduksi sellaisenaan, myönnetyn suuruisena. Tällaisia etuuksia olisivat työtapaturman tai ammattitaudin perusteella myönnetty työtapaturmalainsäädännön mukaiset ansionmenetyskorvaukset sekä liikennevakuutuslakiin, potilasvahinkolakiin (585/1986) ja sotilastapaturmaa koskeviin lakeihin perustuvat ansionmenetyskorvaukset. Työtapaturmaa koskevilla eri laeilla tarkoitetaan muun muassa työtapaturma- ja ammattitautilakia (459/2015), maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakia (873/2015), opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annettua lakia (460/2015) ja urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annettua lakia (276/2009). Sotilastapaturmaa koskevilla laeilla tarkoitetaan sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annettua lakia (1521/2016) ja tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annettua lakia (1522/2016). Vuositulossa huomioitaisiin mainittujen lakien perusteella myönnetty ansionmenetyskorvaus eli päiväraha, kuntoutusraha ja tapaturmaeläke. Vastaavasti myös tartuntatautilain mukainen tartuntatautipäiväraha huomioitaisiin myönnetyn suuruisena, sillä tartuntatautipäiväraha korvaa vakuutetulle aiheutunutta todellista ansionmenetystä työstä poissaolon vuoksi.

Pykälän mukainen ansionmenetyskorvaus huomioitaisiin vuositulossa, jos sitä on myönnetty 2 §:ssä tarkoitettulle vuositulon tarkastelujaksolle ja vakuutettu itse on sitä saanut. Jos korvaus on maksettu esimerkiksi vakuutetun työnantajalle, ei sitä huomioitaisi tulona. Tällöin vakuutetun vuositulossa huomioitaisiin hänelle maksettu palkkatulo. Sen sijaan, jos korvausta on maksettu esimerkiksi kunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) nojalla, huomioitaisiin korvaus vakuutetun tulona. Jos vakuutetulle on myönnetty samalle ajalle 6 §:ssä tarkoitettua taikka muuta etuutta tai korvausta, johon nähden momentissa mainittu ansionmenetyskorvaus on ensisijainen, otettaisiin vuositulossa huomioon ensisijainen etuus. Muusta etuudesta tai korvauksesta huomioitaisiin vähennyksen jälkeen mahdollisesti maksettavaksi jäävä määrä 5 ja 6 §:n mukaisesti.

Jos vakuutettu on tarkastelujakson ajalla saanut useampaa etuutta eri perusteilla, nämä kaikki huomioitaisiin osana vuosituloa. Vakuutettu on voinut olla tarkastelujakson aikana esim. osan aikaa työttömyysetuuden saajana ja osan aikaa opintorahan saajana. Toisin kuin palkkatulot, ansionmenetyskorvaukset huomioitaisiin myöntöajankohdan mukaisesti. Näin ollen esimerkiksi takautuen pitkältä ajalta myönnetty ja maksettu korvaus ei tulisi huomioiduksi maksuajankohdan mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos vakuutettu on saanut 1 momentin mukaista muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettua ansionmenetykskorvausta vuositulon tarkastelujaksolla ja mainitun korvauksen maksu jatkuu päivärahaetuuden kanssa samaan aikaan, ei korvausta huomioitaisi tältä ajalta vuositulossa päivärahaetuuden määrää laskettaessa. Koska päivärahaetuudet ovat luonteeltaan ansionmenetykskorvausta, ei tulisi syntyä tilannetta, että ansionmenetykskorvaus on huomioitu vuositulossa ja näin ollen päivärahaetuuden määrässä ja että korvauksen maksu jatkuu samaan aikaan täysimääräisen päivärahaetuuden kanssa. Säännös koskisi muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettuja ansionmenetykskorvauksia, sillä täysiä korvauksia koskevat nykyiset ensisijaisuussäännökset säilyisivät ennallaan riippumatta siitä, onko etuus tai korvaus huomioitu vuositulossa. Toisin sanoen, jos sairauspäivärahan saaja saa samaan aikaan sairauspäivärahan kanssa esimerkiksi täyttä työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista ansionmenetykskorvausta samaan työkyvyttömyyteen perustuen, vähennetään viimeksi mainittu sairauspäivärahasta 12 luvun 2 §:n mukaisesti. Käytännössä tällöin sairauspäivärahaa ei yleensä jää maksettavaksi. Vastaavaa etuuksien välistä ensisijaisuussäännöstä ehdotetaan 12 luvun 9 §:ään myös erityishoitorahan osalta. Vanhempainpäivärahoissa puolestaan sovellettaisiin 11 luvun 12 §:n mukaista vähimmäismääräisenä maksamista muun etuuden ajalta. Säännös koskee muun muassa täysiä ansionmenetykskorvauksia.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa ansionmenetykskorvaus vähennettäisiin päivärahaetuuden perusteena olevasta vuositulosta vain siltä ajalta kuin korvausta maksetaan samanaikaisesti päivärahaetuuden kanssa. Jos ansionmenetykskorvauksen maksu päättyisi päivärahakaudella, tarkistettaisiin päivärahaetuuden määrä.

5 a §. *Sairauspäivärahan määräytyminen vakuutetun ollessa työkyvytön vain johonkin työhönsä.* Säännös koskee tilannetta, jossa vakuutetulla on useampi työ ja hän tulee työkyvyttömäksi vain johonkin työhönsä. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, sillä vastaava säännös sisältyy ehdotettuun 8 §:ään.

6 §. *Etuusperusteinen tulo.* Voimassa olevassa lainkohdassa säädetään sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä erityishoitorahan määräytymisestä edeltävän etuuden perusteella. Säännös ehdotetaan kumottavaksi kokonaan, sillä jatkossa päivärahaetus määräytyisi vuositulon perusteella. 6 §:ssä säädettäisiin uudesta etuusperusteisesta tulosta. Tästä syystä myös pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uutta sisältöä.

Pykälän 1 momentissa luetellaan etuudet, joiden perusteella laskettaisiin vuositulossa huomioidava laskennallinen etuusperusteinen tulo. Momentissa mainitut etuudet ovat pääosin luonteeltaan ansionmenetykskorvauksia, mutta jotka eivät kuitenkaan omien laskentasäännöstensä mukaisesti korvaa vakuutetun ansionmenetystä täysin. Työttömyysturvalain mukainen työttömyysetuus, kuntoutuslain mukainen kuntoutusraha ja työeläkelakien mukainen kuntoutusraha sekä opintotukilain mukainen opintoraha, jotka voimassa olevan lainsäädännön mukaan voivat tulla päivärahaetuuden perusteeksi, tulisivat jatkossakin päivärahaetuuden perusteeksi etuusperusteisena tulona. Näiden lisäksi huomioitaisiin työntekijän eläkelain (395/2006) mukainen työkyvyttömyyseläke ja kansaneläkelain (568/2007) 12 §:n 1 momentin mukainen työkyvyttömyyseläke sekä työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi mahdollisesti maksettava takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 7 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdan ja 2 momentin 2 kohdan mukainen takuueläke. Myös työtapaturmaa ja sotilastapaturmaa koskeviin lakeihin sekä liikennevakuutuslakiin perustuvien ansionmenetykskorvausten lisäksi maksettava takuueläke huomioitaisiin vuositulossa. Lisäksi aikuiskoulutusetuuksista annetun lain (1276/2000) mukainen aikuiskoulutustuki, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukainen vuorottelukorvaus sekä kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain (329/1967) mukainen sopeutumiseläke tai sopeutumisraha tulisivat huomioiduksi vuositulossa. Myös sairausvakuutuslain mukainen

päivärahaetuus lukuun ottamatta tartuntatautipäivärahaa huomioitaisiin laskennallisena etuusperusteisena tulona toista päivärahaetuutta myönnettäessä.

Voimassa olevasta lainsäädännöstä poiketen työttömyysturvalain mukainen työttömyysetuus ja kuntoutuslain tai työntekijän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettujen työeläkelakien mukainen kuntoutusraha sekä kuntoutuskorotus, huomioitaisiin vuositulossa kokonaisuudessaan ja sen suuruisena kuin ne on vakuutetulle myönnetty. Nykyisen säännöksen mukaan työttömyysetuuden määrässä ei oteta huomioon muun muassa työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan määräytyvää korotettua ansio-osaa siltä osin kuin sen määrä ylittää mainitun pykälän 1 momentin mukaan määräytyvän ansio-osan eikä työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan määräytyvää peruspäivärahan korotusosaa eikä mainitun lain 7 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan määräytyvää työmarkkinatuen korotusosaa. Myöskään työttömyysetuuden alentamista työttömyysturvalain 6 luvun 3 a §:n tai 7 luvun 5 a §:n perusteella ei huomioida. Samoin kuntoutusrahan huomioimisessa edeltävänä etuutena on rajoituksia. Voimassa olevan säännöksen mukaan kuntoutuslain 32 §:n 2 momentin mukaan määräytyneestä kuntoutusrahasta ei huomioida sitä osuutta, jolla se ylittää sen määrän, joka vastaavassa tilanteessa olisi määritelty mainitun lain 32 §:n 1 momentin mukaan kuntoutusrahan määräksi, eikä mainitun lain 33 §:n 1 momentissa tarkoitettua 10 prosentin korotusta eikä työeläkelakien mukaista 33 prosentin korotusta. Uudessa vuosituloon perustuvassa laskentamallissa lähtökohtana on, että etuus oikeutta edeltävän vuoden pituisen tarkastelujakson tulot kuvaavat vakuutetun keskimääräistä tulotasoa ennen etuus oikeuden alkamista. Tästä syystä työttömyysetuudet ja kuntoutusraha otettaisiin vuositulossa huomioon kokonaisuudessaan. Muutos myös selkeyttäisi ja yksinkertaistaisi vuositulon laskentaa.

Vuositulossa huomioitaisiin opintotukilain mukainen opintoraha. Opintoraha on myös voimassa olevassa lainsäädännössä säädetty päivärahaetuuden perusteena olevaksi edeltäväksi etuudeksi. Jos vakuutetulla ei ole muuta vuosituloa kuin opintoraha, hänellä on oikeus vähintään vähimmäismääräiseen vanhempainpäivärahaan ja erityishoitorahaan. Jos vakuutettu hakee sairauspäivärahaa ja hänellä ei 8 luvun 7 §:n vuoksi ole oikeutta vähimmäismääräiseen sairauspäivärahaan 55 päivän ajalta, on hänellä kuitenkin opintorahan perusteella oikeus saada vähimmäismääräistä pienempää sairauspäivärahaa.

Pykälän 1 momentin mukaisen etuuden perusteella laskettu etuusperusteinen tulo huomioitaisiin, jos etuutta on myönnetty vuositulon tarkastelujaksolle ja vakuutettu itse on sitä saanut. Jos etuus on maksettu esimerkiksi vakuutetun työnantajalle, ei sitä huomioitaisi tulona. Tällöin vakuutetun vuositulossa huomioitaisiin hänelle maksettu palkkatulo. Sen sijaan, jos etuus on maksettu esimerkiksi kunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain nojalla, huomioitaisiin etuus vakuutetun tulona. Jos vakuutetulle on myönnetty samalle ajalle kahta 5 tai 6 §:ssä tarkoitettua taikka muuta etuutta tai korvausta, joista toinen on etuuksia koskevan lainsäädännön nojalla ensisijainen toiseen nähden, otettaisiin vuositulossa huomioon ensisijainen etuus. Muusta etuudesta tai korvauksesta huomioitaisiin vähennyksen jälkeen mahdollisesti maksettavaksi jäävä määrä 5 ja 6 §:n mukaisesti. Vastaavasti jos vakuutettu on tarkastelujaksolla saanut 11 luvun 12 §:ssä mainittua etuutta tai korvausta ja vanhempainpäiväraha on tästä syystä maksettu vähimmäismääräisenä, huomioitaisiin vuositulossa kyseinen etuus tai korvaus ja vanhempainpäiväraha vähimmäismääräisenä.

Jos vakuutettu on tarkastelujakson ajalla saanut useampaa etuutta eri perusteilla, nämä kaikki huomioitaisiin osana vuosituloa. Vakuutettu on voinut olla tarkastelujakson aikana esimerkiksi osan aikaa työttömyysetuuden saajana ja osan aikaa opintorahan saajana. Toisin kuin palkkatulot, etuusperusteinen tulo huomioitaisiin myöntöajankohdan mukaisesti. Näin ollen esimerkiksi takautuen pitkältä ajalta myönnetty ja maksettu etuus ei tulisi huomioiduksi maksuajankohdan mukaisesti.

HE 296/2018 vp

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin tarkemmin siitä, miten laskennallinen etuusperusteinen tulo määräytyisi. Pykälän 2 momentin mukaan vakuutetun saamista ansionmenetykskorvauksista ja sosiaalietuuksista laskettaisiin ensin keskimääräinen päiväkohtainen määrä. Keskimääräinen määrä saadaan siten, että 12 kalenterikuukauden tarkastelujaksolle myönnettyjen etuuksien yhteismäärä jaetaan sairausvakuutuslain mukaisten arkipäivien lukumäärällä.

Esimerkki

Vakuutettu on saanut tarkastelujakson aikana työttömyysetuutta ajalla 15.2.—30.5. yhteensä 4 550 euroa ja opintotukilain mukaista opintorahaa ajalla 1.9.—30.10. yhteensä 500 euroa. Etuuksien yhteismäärä on siten 5050 euroa. Etuuksien keskimääräinen päiväkohtainen määrä saadaan jakamalla yhteismäärä etuuksien myöntäjälle sisältyvien sairausvakuutuslain mukaisten arkipäivien lukumäärällä. Keskimääräinen päiväkohtainen määrä on siten 36,07 euroa (5 050 €/140 pv).

Pykälän 3 momentin mukaisesti keskimääräisestä päiväkohtaisesta määrästä lasketaan etuusperusteinen vuositulo myönnettävänä olevan päivärahaetuuden kaavaa käyttäen siten, että määritettävänä muuttujana on vuositulo, kun etuuden päiväkohtainen määrä tiedetään.

Esimerkki

Vakuutettu on hakenut sairauspäivärahaa. Sairauspäiväraha määräytyy 11 luvun 1 §:n 2 momentin mukaisesti seuraavasti (kun vuositulo on vuoden 2018 tasossa alle 30 350 euroa):

$$\text{Sairauspäivärahan määrä (€/pv)} = \frac{0,7 \times \text{vuositulo}}{300}$$

Sairauspäivärahan laskentakaavalla saadaan etuusperusteinen vuositulo, kun tiedetään etuuden keskimääräinen suuruus päivää kohti.

$$\text{Etuusperusteinen vuositulo} = \frac{\text{etuuden keskimääräinen määrä (€/pv)} \times 300}{0,7}$$

Jos etuuden keskimääräinen määrä olisi edellisen esimerkin mukainen 36,07 €/pv, olisi laskennallinen etuusperusteinen vuositulo 15 458,57 euroa.

Etuusperusteista vuosituloa ei voi huomioida kokonaisuudessa 2 §:n mukaisessa vuositulossa, koska kyse on laskennallisesta koko vuoden tulosta. Pykälän 4 momentin mukaan etuusperusteinen vuositulo huomioitaisiin 2 §:n vuositulossa vakuutetun saamien sairausvakuutuslain mukaisten etuuspäivien lukumäärän suhteessa. Vuositulossa huomioitaisiin osuus, joka on kolmasosana tarkastelujaksoon sisältyvien etuusjaksojen sairausvakuutuslain mukaisten arkipäivien lukumäärästä.

Esimerkki

Jos laskennallinen etuusperusteinen vuositulo olisi 15 458,57 euroa ja vakuutettu olisi saanut tarkastelujakson ajalla kyseisiä etuuksia yhteensä 140 sairausvakuutuslain mukaiselta arkipäivältä, huomioitaisiin etuusperusteisesta vuositulosta osuus, joka on sama kuin näiden päivien osuus vuoden arkipäivien määrästä eli $140/300 \times 15\,458,57$ euroa = 7 214 euroa. Tämä osuus etuusperusteisesta vuositulosta otetaan huomioon vuositulossa.

Pykälän 5 momentin mukaan, jos vakuutettu on saanut työeläkelakien mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä vuositulon tarkastelujaksolla ja osatyökyvyttömyyseläkkeen maksu jatkuu päivärahaetuuden kanssa samaan aikaan, ei eläkettä huomioitaisi tältä ajalta vuositulossa päivärahaetuuden määrää laskettaessa. Koska päivärahaetuudet ovat luonteeltaan ansionmenetykskorvausta, ei tulisi syntyä tilannetta, että etuus on huomioitu vuositulossa ja näin ollen päivärahaetuuden määrässä ja että etuuden maksu jatkuu samaan aikaan täysimääräisen päivärahaetuuden kanssa. Säännös koskisi muita kuin täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä. Täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä koskisi 8 luvun 6 §:n 3 momentin erityissäännös, jonka mukaan vakuutetun tullessa työkyvyttömäksi eläkkeelle siirtymisen jälkeen, määräytyisi sairauspäiväraha eläkkeellä oloajan palkka- ja yrittäjätulojen perusteella. Toisin sanoen eläkettä ei tuolloin huomioitaisi vuositulossa. Vanhempainpäivärahoissa puolestaan sovellettaisiin 11 luvun 12 §:n mukaista vähimmäismääräisenä maksamista muun etuuden ajalta. Säännös koskee muun muassa täysiä työkyvyttömyyseläkkeitä.

Pykälän 5 momentissa tarkoitettussa tilanteessa osatyökyvyttömyyseläke vähennettäisiin päivärahaetuuden perusteena olevasta vuositulosta vain siltä ajalta kuin eläkettä maksetaan samanaikaisesti päivärahaetuuden kanssa. Jos eläkkeen maksu päättyisi päivärahaudella, tarkistettaisiin päivärahaetuuden määrä.

6 a §. *Vanhempainpäivärahan määräytyminen eräissä tapauksessa.* Säännöksen mukaan, jos vakuutetulla on oikeus vanhempainpäivärahaan samanaikaisesti voimassa olevan lain 3, 4 ja 6 §:n perusteella, vanhempainpäiväraha määräytyy samasta lapsesta koko vanhempainpäivärahaudajan ajan samalla perusteella, joka määrittellään etuusoikeuden alkamispäivän mukaan. Esityksen mukaan vanhempainpäiväraha ei jatkossa voisi määräytyä usealla eri perusteella ja 3, 4 ja 6 §:ää ehdotetaan muutettavaksi. Vanhempainpäiväraha voisi määräytyä ehdotetun 2 §:n mukaisesti vuositulon perusteella tai ehdotetun 9 §:n 2 momentin mukaisesti edellisen vanhempainpäivärahan perusteena olleen vuositulon mukaisesti. Siitä, että vanhempainpäiväraha määräytyy samasta lapsesta koko vanhempainpäivärahaudajan ajan saman vuositulon perusteella, säädettäisiin ehdotetussa 9 §:n 1 momentissa. Voimassa oleva 6 a § ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

7 §. *Palkkatulosta vähennettävät vakuutusmaksut.* Voimassa olevassa lainkohdassa säädetään sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä erityishoitorahan vähimmäismäärästä. Vastaava säännös ehdotetaan siirrettäväksi 10 §:ään. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin tuloista tehtävistä vakuutusmaksuvähennyksistä. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uutta sisältöä.

Vastaava säännös vakuutusmaksuvähennyksistä on voimassa olevassa 4 a §:ssä. Voimassa olevan säännöksen mukaan vakuutusmaksuvähennys tehdään vakuutuslaskasta ja työ- ja virkasuhteesta saaduista tuloista. Ehdotetun pykälän mukaan vakuutusmaksuvähennys tehtäisiin vuosituloon sisältyvistä palkkatuloista ja vakuutuslaskasta. Vakuutusmaksuvähennyksen määrää ehdotetaan nykyisestä korotettavaksi siten, että vakuutusmaksuvähennys olisi 18 luvun 21 §:n 1 momentissa tarkoitetun sairausvakuutuksen päivärahamaksun, työntekijän eläkelain 153 §:ssä tarkoitetun työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 18 §:n 1 momentissa tarkoitetun palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun yhteismäärän suuruinen.

8 §. *Sairauspäivärahan määräytyminen vakuutetun ollessa työkyvyttömän vain johonkin työhönsä.* Voimassa olevassa lainkohdassa säädetään ansiotyössä ja omassa työssä olon vaikutuksesta vanhempainpäivärahan määrään. Vastaava säännös ehdotetaan siirrettäväksi 11 §:ään. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin päivärahan määräytymisestä tilanteesta, jossa vakuutetulla on useampi työ ja hän tulee työkyvyttömäksi vain johonkin työhönsä. Päivärahan määrä laskettaisiin

siin tällöin vain siitä työstä aiheutuneen ansionmenetyksen perusteella, johon vakuutettu on tullut työkyvyttömäksi. Vastaava säännös on voimassa olevassa 11 luvun 5 a §:ssä. Päivärahan ehdotetaan määräytyvän 2 §:n 1 momentin mukaisen vuositulon perusteella siten, että vuositulossa huomioidaan tulot vain siitä työstä, johon vakuutettu on tullut työkyvyttömäksi. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uutta sisältöä.

9 §. *Vanhempainpäivärahaa koskevat erityissäännökset.* Voimassa olevassa lainkohdassa säädetään isän vanhempainrahan määrästä. Isän vanhempainrahan määrää koskevat erityissäännökset ehdotetaan osin siirrettäväksi 11 §:ään. Ehdotettuun pykälään on koottu ja yhdistetty voimassa olevan lain eri pykälien osin päällekkäisiä vanhempainpäivärahaa koskevia säännöksiä. Tästä syystä pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uutta sisältöä.

Pykälässä käytettäisiin sukupuolineutraalia termiä vanhempi, ei termejä äiti ja isä, kuten voimassa olevissa vastaavissa säännöksissä. Pykälän 1 momentin mukaan vanhempainpäiväraha-oikeus alkaisi silloin, kun vanhemmalle maksetaan ensimmäisen kerran vanhempainpäivärahaa saman lapsen perusteella. Vanhempainpäiväraha määräytyisi samasta lapsesta koko vanhempainpäivärahakauden ajan saman vuositulon perusteella 2 §:n mukaisesti. Näin ollen vanhempainpäivärahan perusteena olevaa vuosituloa ei määriteltäisi erikseen esimerkiksi äidin saman lapsen perusteella saamaan äitiys- ja vanhempainrahan tai isän isyys- ja vanhempainrahan. Vanhempainpäivärahan määrä saattaa vaihdella vanhempainpäivärahakauden aikana esimerkiksi 1 §:n 3 momentista tai 11 §:stä johtuen. Säännös vastaa voimassa olevan 11 luvun 3 §:n 1 momenttia, 6 a §:ää, 9 §:n 1 momenttia ja 10 a §:ää.

Pykälän 2 momentin mukaan vanhempainpäiväraha voisi määräytyä edellisen vanhempainpäivärahan perusteena olleen 2 §:ssä tarkoitetun vuositulon mukaisesti, jos lapsi, jonka perusteella edellisen kerran on maksettu vanhempainpäivärahaa, ei ole täyttänyt kolmea vuotta ennen laskettua synnytysaikaa tai jos adoptiolapsen hoitoon ottamisesta ei ole kulunut kolmea vuotta. Tällöin edellisen vanhempainpäivärahan perusteena ollutta vuosituloa tarkistettaisiin siinä suhteessa kuin vanhempainpäiväraha-oikeuden alkamisajankohdalle vahvistettu työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitettu palkkakerroin poikkeaa edelliselle kalenterivuodelle vahvistetusta palkkakertoimesta. Edellisen vanhempainpäivärahan vuositulon käyttäminen uuden vanhempainpäivärahan perusteena olisi vaihtoehto 2 §:n mukaisille etuusoikeutta edeltävälle vuosituloille. Vastaava säännös vanhempainpäivärahan määräytymisestä edellisen vanhempainpäivärahan perusteena olleiden työtulojen perusteella sisältyy voimassa olevan 11 luvun 4 §:n 6 ja 7 momenttiin. Jos edellinen vanhempainpäiväraha on perustunut 11 luvun 6 §:n mukaiseen edeltävään etuuteen, ei säännöstä voi soveltaa. Lakiehdotuksen mukaan vanhempainpäiväraha voisi jatkossa perustua vain vuosituloon, ei työtuloon tai edeltävään etuuteen. Tästä syystä ehdotetaan, että vanhempainpäiväraha voisi määräytyä edellisen vanhempainpäivärahan perusteena olleen 2 §:ssä tarkoitetun vuositulon mukaisesti.

10 §. *Sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä erityishoitorahan vähimmäismäärä.* Voimassa olevassa lainkohdassa säädetään eläkkeen vaikutuksesta vanhempainpäivärahan määrään. Vastaava säännös ehdotetaan siirrettäväksi 12 §:ään. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin sairausvakuutuslain mukaisten päivärahajen vähimmäismäärästä. Vastaava säännös on voimassa olevassa 11 luvun 7 §:ssä. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uutta sisältöä.

10 a §. *Äidin vanhempainpäivärahan tarkistaminen.* Säännöksen mukaan äidin vanhempainpäiväraha on samasta lapsesta samansuuruinen koko vanhempainpäivärahakauden ajan lukuun ottamatta 1 § 3 momentissa säädettyä äitiysrahan korotusta ja vanhempainpäivärahan maksamista vähimmäismääräisenä ansiotyössä tai omassa työssä oloajalta. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, sillä ehdotetun 9 §:n 1 momentissa säädettäisiin siitä, että vanhem-

painpäiväraha määräytyy samasta lapsesta koko vanhempainpäivärahakauden ajan saman vuositulon perusteella.

11 §. *Ansiotyössä ja omassa työssä olon vaikutus vanhempainpäivärahan määrään sekä isyyssrahan määrä eräissä tilanteissa.* Voimassa olevassa lainkohdassa säädetään osittaisen vanhempainrahan määrästä. Vastaava säännös ehdotetaan siirrettäväksi 13 §:ään. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin ansiotyössä tai omassa työssä olon vaikutuksesta vanhempainpäivärahan määrään sekä isyyssrahan määrästä eräissä erityistilanteissa. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uutta sisältöä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ansiotyössä tai omassa työssä olon vaikutuksesta äitiys- ja vanhempainrahan määrään. Oman työn käsite on määritelty 1 luvun 4 §:ssä. Äidin työskentely äitiys- ja vanhempainrahakaudella ja isän työskentely vanhempainrahakaudella aiheuttavat vanhempainpäivärahan maksamisen työskentelyajalta vähimmäismääräisenä. Vastaava säännös on voimassa olevan 11 luvun 8 §:ssä. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi isyyssrahan maksamisesta vähimmäismääräisenä eräissä tilanteissa. Vastaava säännös on voimassa olevan 11 luvun 9 §:n 2 momentissa.

11 §. *Vanhempainpäivärahan maksaminen vähimmäismääräisenä muun etuuden ajalta.* Voimassa olevassa lainkohdassa säädetään osasairauspäivärahan määrästä. Osasairauspäivärahaa koskeva säännös ehdotetaan siirrettäväksi 14 §:ään. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin vanhempainpäivärahan maksamisesta vähimmäismäärän suuruisena, jos vakuutettu saa pykälässä mainittua etuutta. Voimassa oleva 11 luvun 10 § vanhempainpäivärahan maksamisesta vähimmäismääräisenä koskee vain vanhuuseläkettä ja täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavia vakuutettuja. Vanhempainpäivärahan maksamista vähimmäismääräisenä ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan myös muita, pykälässä mainittuja ansionmenetykskorvauksia. Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan sen sisältöä.

Vanhempainpäiväraha maksettaisiin vähimmäismääräisenä, jos vakuutettu saa kansaneläkelain tai työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä, osittaista varhennettua vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä taikka kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin tai työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä taikka työraueläkettä. Tältä osin säännös vastaa voimassa olevaa 11 luvun 10 §:ää. Voimassa olevassa pykälässä mainittu sotilastapaturmalaki on kumottu ja tämä ehdotetaan korvattavaksi sotilastapaturman ja palvelussairaouden korvaamisesta annetulla lailla ja tapaturman ja palvelussairaouden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetulla lailla. Lisäksi pykälän sanamuotoa ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että liikennevakuutuslain sekä työtapaturmaa ja sotilastapaturmaa koskevien lakien perusteella myönnetty eläke on nimeltään tapaturmaeläke. Muutokset ovat näiltä osin teknisiä.

Vanhempainpäiväraha on luonteeltaan ansionmenetykskorvausta. Tästä syystä ei ole perusteltua maksaa samalta ajalta täysimääräisesti kahta eri ansionmenetystä korvaavaa etuutta. Lisäksi vanhempainpäivärahan määräytyminen 2 §:ssä ehdotetun mukaisesti vuositulon perusteella muuttaa nykyistä päivärahan perusteeksi tulevaa tulopohjaa. Jos muun etuuden maksaminen on alkanut vanhempainpäivärahaoikeutta edeltävän 12 kalenterikuukauden aikana, tulisi se huomioiduksi päivärahaetuuden perusteena olevassa vuositulossa. Ei olisi perusteltua, että etuus olisi huomioitu vanhempainpäivärahan määrää laskettaessa ja lisäksi vanhempainpäiväraha maksettaisiin täysimääräisenä samaan aikaan kyseisen etuuden kanssa.

Ehdotuksen mukaan tapaturmaeläkkeen lisäksi myös muu liikennevakuutuslain, potilasvahinkolain sekä työtapaturmaa ja sotilastapaturmaa koskevien eri lakien perusteella myönnetty täysimääräinen ansionmenetykskorvaus eli päiväraha tai kuntoutusraha aiheuttaisi vanhempainpäivärahan maksamisen vähimmäismääräisenä. Vanhempainpäiväraha maksettaisiin vä-

himmäismääräisenä vain silloin, kun tapaturman tai vahingon perusteella myönnetty ansionmenetykskorvaus on täysimääräinen.

Edellä todetuilla perusteilla vanhempainpäiväraha maksettaisiin vastaavasti vähimmäismääräisenä myös silloin, kun vakuutettu saa työeläkelakien mukaista täysimääräistä kuntoutusrahaa, mukaan lukien kuntoutusavustuksena maksettavan kuntoutusrahan, taikka kuntoutuslain mukaista kuntoutusrahaa. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kuntoutuslain mukaisesta kuntoutusrahasta vähennetään vanhempainpäiväraha, jos vakuutettu saa molempia etuuksia yhtä aikaa. Vähentämisen vuoksi kuntoutusraha ei käytännössä usein jää maksettavaksi. Sen sijaan työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa vakuutettu voi saada vähentämättömänä yhtä aikaa täyden vanhempainpäivärahan kanssa. Ehdotetun muutoksen jälkeen työeläkelakien ja kuntoutuslain mukaisella kuntoutusrahalla olisi siten samanlainen vaikutus vanhempainpäivärahan määrään. Käytännössä tilanteet ovat harvinaisia, sillä yleensä kuntoutus keskeytyy, jos vakuutettu jää äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalle eikä etuuksia tästä syystä makseta samanaikaisesti.

Vastaavasti, edellä todetuin perustein vanhempainpäiväraha maksettaisiin vähimmäismääräisenä myös, jos vakuutettu saa kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain mukaista sopeutumiseläkettä tai sopeutumisrahaa.

13 §. Osittaisen vanhempainrahan määrä. Voimassa olevassa lainkohdassa säädetään tartuntatautipäivärahan määrästä. Tartuntatautipäivärahaa koskeva säännös ehdotetaan siirrettäväksi 15 §:ään. Ehdotetun pykälän mukaan osittaisen vanhempainrahan määrä olisi aina puolet vanhempainrahan määrästä. Vastaava säännös sisältyy voimassa olevan 11 luvun 11 §:ään. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan sisältöä.

14 §. Osasairauspäivärahan määrä. Ehdotetun pykälän mukaan osasairauspäiväraha olisi aina puolet sairauspäivärahan määrästä. Sairauspäivärahan määrässä ei kuitenkaan oteta huomioon 12 luvussa tarkoitettuja sairauspäivärahaan nähden ensisijaisia etuuksia. Vastaava säännös sisältyy voimassa olevan 11 luvun 12 §:ään.

15 §. Tartuntatautipäivärahan määrä. Vastaava säännös tartuntatautipäivärahan määrästä sisältyy voimassa olevaan 11 luvun 13 §:ään. Pykälän 1 momentin mukaan tartuntatautipäiväraha määräytyisi sen työ- tai virkasuhteen palkan perusteella, jonka vakuutettu saisi, ellei häntä olisi tartuntatautilain nojalla määrätty olemaan poissa ansiotyöstään, eristettäväksi tai karanteeniin. Päivärahan määrä on kuukausitulon kahdeskymmenesviidesosa. Päiväraha määräytyisi 11 luvusta poiketen siitä ansionmenetyksestä, joka henkilölle aiheutuu tartuntatautilain mukaisen toimenpiteen johdosta. Säännös vastaa voimassa olevaa 13 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentti koskee yrittäjän tartuntatautipäivärahaa. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi voimassa olevaan vastaavaan säännökseen nähden siten, että yrittäjän tartuntatautipäiväraha määräytyisi 4 §:n mukaisen yrittäjätulon perusteella eli YEL- tai MYEL -työtulon perusteella. Yrittäjän tartuntatautipäiväraha ei jatkossa voisi määräytyä muun yritystulon perusteella.

Pykälän 3 momentti vastaisi voimassa olevan 11 luvun 13 §:n 3 momenttia.

12 luku Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin

4 §. Sairauspäivärahan suhde työeläkelakien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen ja muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin. Pykälässä säädetään osatyökyvyttömyyseläkkeen tai sitä vastaavaan muun kuin täyden työkyvyttö-

myyseläkkeen suhteesta sairauspäivärahaan. Pykälän 2 momentissa säädetään tilanteista, joissa osatyökyvyttömyyseläkettä tai muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä ei vähennetä sairauspäivärahasta. Koska sairauspäiväraha ei jatkossa määräytyisi verotuksen työtulojen tai esitettyjen työtulojen perusteella ja koska myös osatyökyvyttömyyseläke voisi tulla osaksi vuosituloa, jonka perusteella sairauspäiväraha määräytyisi, tulisi säännöstä muuttaa.

Ehdotetun 11 luvun 5 §:n 2 momentin ja 11 luvun 6 §:n 5 momentin mukaisesti, jos vakuutettu on saanut 5 §:ssä tarkoitettua muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettua ansionmenetykskorvausta tai 6 §:n mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä vuositulon tarkastelujaksolla ja mainitun korvauksen tai etuuden maksu jatkuu päivärahaetuuden kanssa samaan aikaan, ei korvausta tai etuutta huomioitaisi tältä ajalta vuositulossa päivärahaetuuden määrää laskettaessa. Tästä syystä on perusteltua, että näissä tilanteissa ansionmenetykskorvausta tai eläkettä ei myöskään vähennettäisi sairauspäivärahan määrästä. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että jos vakuutettu saa osatyökyvyttömyyseläkettä tai sitä vastaavaa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettua työtapaturmaa koskevien eri lakien mukaista ansionmenetykskorvausta taikka liikennevakuutuslakiin, potilasvahinkolakiin tai sotilastapaturmaa koskeviin eri lakeihin perustuvaa muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettua ansionmenetykskorvausta eikä kyseistä etuutta tai korvausta ole huomioitu vuositulossa 11 luvun 5 §:n 2 momentin tai 11 luvun 6 §:n 5 momentin nojalla, ei etuutta tai korvausta vähennettäisi sairauspäivärahasta. Jos momentissa tarkoitettu muu etuus alkaisi vasta vuositulon tarkastelujakson jälkeen, ei 2 momenttia sovellettaisi. Tällöin sovellettaisiin 12 luvun 2 §:ää eli etuus tulisi vähennettäväksi sairauspäivärahasta. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan sisältöä.

9 §. *Erityishoitorahan suhde muihin etuuksiin.* Pykälässä säädetään erityishoitorahan suhteesta muihin etuuksiin. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin erityishoitorahan suhteesta työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin 12 luvun 2 §:ssä mainittuihin lakisääteisiin etuuksiin. Nykyisin 2 § koskee vain sairauspäivärahan suhdetta pykälässä mainittuihin etuuksiin. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan, jos lapsen hoitoon osallistuva vanhempi saa oman työkyvyttömyytensä perusteella lakisääteistä etuutta, ei sitä ei vähennetä erityishoitorahasta. Oikeus erityishoitorahaan arvioidaan sen mukaan, millä perusteella vanhemman katsotaan ensisijaisesti olevan estynyt työstään. Työstä poissaoloperusteiden arviointi voi tapauskohtaisesti johtaa siihen, että vanhemmalle maksetaan ansionmenetykskorvausta samalta ajalta sekä oman työkyvyttömyyden että lapsen hoitoon osallistumisen perusteella. Usean samanaikaisen ansionmenetykskorvauksen maksamista ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Lisäksi 2 §:ssä mainitut etuudet voisivat ehdotetun mukaisesti jatkossa olla osa erityishoitorahan perusteena olevaa vuosituloa, joten ei ole perusteltua, että etuutta ja erityishoitorahaa maksettisiin samaan aikaan täysimääräisesti. Tästä syystä pykälän uudessa 2 momentissa säädettäisiin, että 2 §:ssä mainittu etuus vähennetään erityishoitorahasta vastaavasti kuin sairauspäivärahan osalta on säädetty. Huomioiden yhtäältä sairauspäivärahan tarkoitus vakuutetun oman työkyvyttömyyden johdosta maksettavana ansionmenetykskorvauksena ja toisaalta erityishoitorahan tarkoitus lapsen hoitoon osallistumisen vuoksi maksettavana ansionmenetykskorvauksena, ei merkitystä erityishoitorahasta vähentämisen kannalta olisi sillä, minkä sairauden aiheuttaman työkyvyttömyyden johdosta vakuutettu 2 §:ssä mainittua etuutta saa.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin erityishoitorahan suhteesta työeläkelakien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen sekä muihin kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin 11 luvun 5 §:ssä tarkoitettuihin ansionmenetykskorvauksiin vastaavasti kuin on säädetty sairauspäivärahan osalta 4 §:n 2 momentissa. Säännöksen tarkoituksena on, että jos vakuutettu saa osatyökyvyttömyyseläkettä tai sitä vastaavaa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä taikka muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettua työtapaturmaa koskevien eri lakien mukaista ansionmenetykskorvausta taikka lii-

kennevakuutuslakiin, potilasvahinkolakiin tai sotilastapaturmaa koskeviin eri lakeihin perustuvaa muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettua ansionmenetykskorvausta jo vuositulon tarkastelujaksolla eikä sitä ole huomioitu vuositulossa 11 luvun 5 §:n 2 momentin tai 11 luvun 6 §:n 5 momentin nojalla, ei etuutta tai korvausta myöskään vähennettäisi erityishoitorahasta. Jos momentissa tarkoitettu muu etuus alkaisi vasta vuositulon tarkastelujakson jälkeen, ei säännös tulisi sovellettavaksi. Tällöin sovellettaisiin 12 luvun 2 §:ää eli etuus tulisi vähennettäväksi erityishoitorahasta.

14 luku **Vuosilomakustannuskorvaus ja korvaus vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista**

3 §. *Vuosilomakustannuskorvauksen määrä.* Pykälässä säädetään työnantajalle myönnettävän vuosilomakustannuskorvauksen määrästä. Pykälän 1 momentin mukaan korvausta maksetaan jokaiselta kalenterikuukaudelta, jolta vuosilomaa on kertynyt erityisäitiys-, äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaan aikana edellyttäen, että vanhempainpäivärahopäiviä on kalenterikuukaute-na ollut vähintään 14. Pykälän 1 momentti säilyisi ennallaan.

Voimassa olevan pykälän 2 ja 3 momentin mukaan korvaus määräytyy vakuutetun työtulojen perusteella siten, että korvauksen peruste päivää kohden on kolmassadasosa siitä vuosityötulosta, joka on ollut työntekijälle vuosiloman kertymisajalta maksetun vanhempainpäivärahan perusteena. Jos vanhempainpäiväraha on myönnetty 11 luvun 6 § mukaisesti edeltävän etuuden perusteella, on korvauksen peruste päivää kohden kolmassadasosa siitä vuosityötulosta, joka muutoin olisi ollut vakuutetulle maksetun päivärahan perusteena. Korvauksen perusteena olevaa työtuloa korotetaan kertoimella, jonka suuruus on 1,26. Korvausta ei makseta enempää kuin se määrä, jonka työnantaja on ollut velvollinen maksamaan vuosilomapalkkana tai lomakorvauksena korotettuna kertoimella, jonka suuruus on 1,26.

Vanhempainpäivärahan ehdotetaan jatkossa määräytyvän vuositulon perusteella ja työtulon käsitteestä luovuttaisiin. Tästä syystä pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vuosilomakustannuskorvaus määräytyisi vakuutetun päivärahan perusteena olleen vuositulon perusteella siten, että korvauksen peruste päivää kohden olisi kolmassadasosa siitä vuositulosta, joka on ollut työntekijälle vuosiloman kertymisajalta maksetun vanhempainpäivärahan perusteena.

Korvauksen perusteena olevaa työtuloa koskevaa kerrointa ehdotetaan muutettavaksi. Työntekijöiden sosiaalivakuutusmaksut ovat kertoimen käyttöönnoton jälkeen alentuneet ja kilpailukyky-sopimuksen myötä työnantajien sosiaalivakuutusmaksujen arvioidaan vakiintuvan noin 21 prosentin tasolle. Tästä syystä pykälän 2 ja 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että käytettävän kertoimen määrä olisi 1,21.

17 luku **Muutoksenhaku**

3 a §. *Asian uudelleen ratkaiseminen muun etuuden tai korvauksen myöntämisen johdosta.* Säännös koskee tilannetta, kun päivärahaetuuden saajalle on päätöksen antamisen jälkeen takautuvasti myönnetty etuus, jolla on vaikutusta päivärahaetuuteen. Tällöin Kansaneläkelaitos voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista asian uudelleen. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että 1 momentissa oleva viittaus 11 luvun 8 tai 10 §:ään korjataan vastaamaan ehdotettuja 11 luvun 11 ja 12 §:iä. Muutos on tältä osin tekninen. 11 luvun 12 §:ään, joka koskee vanhempainpäivärahan maksamista vähimmäismääräisenä muun etuuden ajalta, ehdotettujen muutosten johdosta asian uudelleen ratkaiseminen ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta tulisi mahdolliseksi nykyistä useampien takautuvasti myönnettujen etuuslajien kohdalla.

18 luku **Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut**

9 §. *Vakuutettujen rahoitusosuus.* Pykälässä säädetään siitä, mikä osuus sairaanhoitovakuutuksen kuluista rahoitetaan vakuutetuilta perittävän sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tuotoilla. Nykyinen vakuutettujen 55,1 prosentin rahoitusosuus ehdotetaan muutettavaksi 33 prosentiksi. Muutos johtuu kilpailukykykysymyksestä aiheutuvien rahoitusvastuiden muutoksesta.

10 §. *Valtion rahoitusosuus.* Pykälässä säädetään siitä, mikä osuus sairaanhoitovakuutuksen kuluista rahoitetaan valtion varoista. Nykyinen valtion 44,9 prosentin rahoitusosuus ehdotetaan muutettavaksi 67 prosentiksi. Muutos johtuu kilpailukykykysymyksestä aiheutuvien rahoitusvastuiden muutoksesta. Tämän lisäksi valtio rahoittaisi rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain perusteella maksettavat korvaukset siltä osin kuin Suomessa annettujen sairaanhoitoetuuksien perusteella ulkomailta saadut kulujen korvaukset eivät niitä kata. Säännös vastaisi tältä osin voimassa olevaa sääntelyä.

12 §. *Työnantajien sekä palkansaajien ja yrittäjien rahoitusosuus.* Pykälän 1 momentin mukaan työnantajien suorittaman sairausvakuutusmaksun sekä palkka- ja työtulon perusteella perittävän sairausvakuutuksen päivärahamaksun tuotoilla rahoitetaan työtulovakuutuksen kulut, joista on vähennetty 13 §:n mukaisella valtion rahoitusosuudella ja yrittäjän lisärahoitusosuudella rahoitettavat kulut. Pykälän 1 momentin sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että päivärahamaksu peritään palkka- ja yrittäjätulon perustella. Muutoksen taustalla on 11 lukuun tehtäväksi esitetyt muutokset.

Pykälän 2 momentissa säädetään työnantajan sairausvakuutusmaksun ja sairausvakuutuksen päivärahamaksun rahoitusosuudesta lain voimaan tullessa. Momentti ehdotetaan tarpeettoman kumottavaksi. Rahoitusosuuksista säädettäisiin 21 ja 22 §:ssä.

13 §. *Valtion rahoitusosuus ja yrittäjän lisärahoitusosuus.* Pykälässä säädetään siitä, miltä osin valtio osallistuu työtulovakuutuksen rahoituksen kuluihin.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan valtion varoista rahoitetaan ne päivärahaetuudet ja kuntoutuslain mukaiset kuntoutusrahat, jotka ovat enintään vähimmäismääräisen suuruisia. Myös enintään vähimmäismääräinen ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettava kuntoutusraha sekä nuoren kuntoutusraha rahoitetaan valtion varoista. Valtion varoista ei kuitenkaan rahoiteta niitä sairauspäivärahoja ja kuntoutusrahoja, jotka ovat enintään vähimmäismääräisen suuruisia etuuskien yhteensovituksen vuoksi eikä niitä vähintään vähimmäismääräisiä päivärahaetuuksia, jotka ovat perustuneet edeltävään etuuteen. Momentin 3 kohdan mukaan valtio rahoittaa 0,1 prosenttia muiden kuin vähimmäismääräisten vanhempainpäivärahojen kuluista. Tämän lisäksi kilpailukykykysymyksestä johtuen valtio on 24 a §:n mukaisesti vuodesta 2017 lukien rahoittanut 3,3 prosenttia muiden kuin vähimmäismääräisten vanhempainpäivärahojen määrästä.

Esitetty päivärahaetuuden ja kuntoutusrahan määräytymisen muutos edellyttää muutoksia myös työtulovakuutukseen rahoitukseen. Valtion rahoitusosuutta esitetään 1 momentissa muutettavaksi siten, että valtio rahoittaisi vähimmäismääräisen päivärahaetuuden ja kuntoutusrahan kuluista sen osuuden, joka ylittää vuositulon perusteella lasketun päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan määrän. Toisin sanoen, jos vakuutetun vuositulojen perusteella laskettuna päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan määrä olisi 20 euroa päivässä, rahoitetaan valtion varoista se osuus, joka tarvitaan etuuden korottamiseksi vähimmäismääräiseksi eli 4,64 euroa (vuoden 2018 taso). Vastaavaa sovellettaisiin uuden 2 momentin mukaisesti kuntoutuslain mukaisen

ammattillisessa kuntoutuksessa olevan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärän rahoitukseen.

Uuden 3 momentin mukaan valtion rahoittaisi viisi prosenttia kaikista päivärahaetus- ja kuntoutusrahakuluista, jotka 12 §:n nojalla muutoin kuuluisivat työnantajan sairausvakuutusmaksulla ja vakuutetun päivärahamaksulla rahoitettaviksi. Valtion rahoitusosuutta korotettaisiin, koska esitetyn 1 ja 2 momentin mukaisesti valtion rahoitusosuus pienenee nykytilanteeseen verrattuna. Valtion sekä vakuutettujen ja työnantajien rahoitusvastuut pidettäisiin nykytilanteeseen verrattuna ennallaan ja tästä syystä prosenttiosuutta korotettaisiin.

Uudessa 4 momentissa säädettäisiin siitä, miten rahoitusosuus muuttuu, jos myönnetyn sairauspäivärahan tai kuntoutusrahan määrää vähennetään yhteensovituksen vuoksi. Vähennyksen esitetään ensisijaisesti pienentävän vakuutusmaksuilla rahoitettavaa osuutta, sillä yhteensovitus kohdentuu pääasiassa vakuutusmaksulla rahoitettaviin päivärahoihin.

Pykälän 5 momentiksi siirtyisi nykyisen 1 momentin 2) ja 4) kohdat sellaisenaan. Näiltä osin ei valtion rahoitusosuuteen siten tulisi muutoksia. Samoin nykyinen 2 momentti koskien yrittäjän lisärahoitusosuutta siirtyisi sellaisenaan pykälän 6 momentiksi.

15 §. *Sairausvakuutuksen päivärahamaksun maksuperuste.* Pykälässä säädetään siitä, minkä tulon perusteella päivärahamaksu määrätään. Pykälän 1 momentin mukaan päivärahamaksu määrätään vakuutetun veronalaisen palkkatulon ja työtulon perusteella. Sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että päivärahamaksu määrättäisiin vakuutetun veronalaisen palkkatulon ja yrittäjätulon perusteella. Pykälän 2 momentin mukaan palkkatulolla tarkoitettaisiin 11 luvun 3 §:n 2—5 momentin mukaista palkkaa ja yrittäjätulolla 11 luvun 4 §:n 1 momentin mukaista työtuloa eli yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaista työtuloa. Tältä osin muutokset ovat teknisiä.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että yrittäjän päivärahamaksun perusteeksi yrittäjätulojen osalta tulisi vain vahvistettu YEL- tai MYEL- työtulo. Näin päivärahamaksun peruste vastaisi sairausvakuutuksen vakuutusperiaatteen mukaisesti sitä tuloa, jonka perusteella päivärahaetus voi määräytyä. Päivärahamaksua ei enää määrättäisi voimassa olevan pykälän 4 momentin mukaisesti 3 momentissa mainituista tulolajeista. Jos yrittäjällä on tuloja yrittäjätoiminnasta, mutta hän ei ole ottanut YEL- tai MYEL -vakuutusta, ei hänellä olisi päivärahamaksun perusteeksi tulevaa yrittäjätuloa. Muutos liittyy ehdotettuun 11 luvun 4 §:ään, jonka mukaan päivärahaetuuden perusteeksi voi tulla vain YEL- tai MYEL -työtulo. Pykälän 3 ja 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan päivärahamaksua ei perittäisi, jos vuotuisen palkka- ja yrittäjätulon yhteismäärä alittaa 14 000 euroa (vuoden 2017 tasossa). Tuloraja tarkistettaisiin kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella. Vastaava säännös sisältyy voimassa olevaan 24 a §:ään.

20 §. *Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu.* Pykälässä säädetään sairaanhoitomaksun maksuprosentista lain voimaan tullessa sekä maksuperusteesta. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sairaanhoitomaksu määräytyisi siten, että vakuutetuilta perittävän sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tuotoilla rahoitetaan 9 §:ssä tarkoitettu rahoitusosuus eli 33 prosenttia sairaanhoitovakuutuksen kulujen yhteismäärästä.

Uuden 2 momentin mukaan sairaanhoitomaksu perittäisiin kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta ja muusta 14 ja 16—19 §:ssä tarkoitettusta sairaanhoitomaksun maksuperusteesta, mikä vastaa voimassa olevaa säännöstä.

Nykyinen 2 momentti siirtyisi 3 momentiksi. Voimassa olevan säännöksen mukaan eläke- ja muusta etuustulosta peritään 0,17 prosenttia korkeampaa sairaanhoitomaksua kuin muista ansiotuloista. Maksuprosenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että se olisi 0,97 prosenttia. Muutos johtuu kilpailukyky sopimuksesta aiheutuvien rahoitusvastuiden muutoksesta. Kilpailukyky sopimus korottaa palkansaajien päivärahamaksua ja alentaa muista ansiotuloista perittävää sairaanhoitomaksua merkittävästi. Jotta eläke- ja etuustulosta perittävä sairaanhoitomaksu säilyy aiemmalla maksutasolla, tulee sitä korottaa vastaavasti.

Lisäksi momenttia ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että sairaanhoitomaksun lisäosuutta ei perittäisi 14 §:n 2 momentissa mainituista yrittäjätuloista, mikä vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä. Tarve tarkennukselle johtuu 15 §:n muutoksesta. Esitetyn 15 §:n muutoksen jälkeen muista kuin YEL- ja MYEL -työtuloista ei perittäisi sairausvakuutuksen päivärahamaksua.

Nykyinen 3 momentti siirtyisi 4 momentiksi. Viittaukset 2 momenttiin korjattaisiin viittauksiksi 3 momenttiin. Asiallisesti momentti säilyisi ennallaan.

21 §. Sairausvakuutuksen päivärahamaksu. Pykälässä säädetään päivärahamaksun maksuprosentista lain voimaan tullessa. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lain voimaantullessa eli vuodelle 2020 päivärahamaksu määräytyisi siten, että sen tuotoilla rahoitettaisiin 48 prosenttia 12 §:ssä tarkoitetuista työtulovakuutuksen kuluista, joista on vähennetty korvaukset vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista. Muutos johtuu kilpailukyky sopimuksesta aiheutuvien rahoitusvastuiden muutoksesta.

Pykälän 2 momentti, joka koskee yrittäjän lisärahoitusosuutta lain voimaan tullessa, ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Pykälä koskee vain lain voimaantulo vuotta eli vuotta 2006.

22 §. Työnantajan sairausvakuutusmaksu. Pykälässä säädetään työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosentista lain voimaan tullessa. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lain voimaan tullessa eli vuodelle 2020 työnantajan sairausvakuutusmaksu määräytyisi siten, että sen tuotoilla rahoitetaan korvaukset vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista sekä 52 prosenttia 12 §:ssä tarkoitetuista työtulovakuutuksen kuluista, joista on vähennetty korvaukset vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista. Muutos johtuu kilpailukyky sopimuksesta aiheutuvien rahoitusvastuiden muutoksesta.

Uuden 2 momentin mukaan työnantajan sairausvakuutusmaksu perittäisiin työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetussa laissa (771/2016) tarkoitetusta palkasta, mikä vastaa nykyistä sääntelyä.

23 §. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tarkistaminen. Pykälän mukaan sairaanhoitomaksun maksuprosenttia tarkistetaan vuosittain siten, että sairaanhoitomaksujen tuotoilla ja valtion rahoitusosuudella voidaan kattaa sairaanhoitovakuutuksen kulut. Pykälän 2 momentin mukaan maksuprosentista säädetään vuosittain ennen marraskuun 23 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Jos maksu kuitenkin alittaisi 1,18 prosenttia tai ylittäisi 1,48 prosenttia kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta ja muusta sairaanhoitomaksun maksuperusteesta, maksuprosentista on säädettävä lailla. Pykälässä säädettyä vaihteluväliä esitetään muutettavaksi siten, että maksusta tulisi säätää lailla, jos maksu alittaisi 0,45 prosenttia tai ylittäisi 0,75 prosenttia kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta ja muusta sairaanhoitomaksun maksuperusteesta.

24 §. Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun tarkistaminen. Pykälän mukaan sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuu-

tusmaksun maksuprosenttia tarkistetaan vuosittain siten, että maksujen tuotoilla ja valtion rahoitusosuudella voidaan kattaa työtulovakuutuksen kulut. Pykälän 1 momentin sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan tarpeettomana viittaus kulujen muutosten rahoittamiseen lain voimaan tuloa seuranneen ensimmäisen vuoden jälkeen. Asiallisesti momentti säilyy ennallaan.

24 a §. Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja sairaanhoitomaksun tarkistaminen sekä päivärahamaksun, työnantajan sairausvakuutusmaksun ja sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tarkistaminen vuosina 2017—2019 ja 2020 alkaen. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Kilpailukykysovimuksesta aiheutuvista rahoitusvastuista ja maksujen tarkistamisesta säädettäisiin 9, 10, 12, 13, 15, 20, 21, 22, 23 ja 24 §:ssä, joten 24 a § kumottaisiin tarpeettomana.

19 luku **Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset**

3 §. *Tiedot Verohallinnolta.* Pykälän 1 momentti koskee Kansaneläkelaitoksen oikeutta saada Verohallinnolta vuosittain, viimeistään kalenterivuoden lopussa tiedot verovelvollisten edelliseltä kalenterivuodelta toimitetussa verotuksessa todetuista työtuloista sekä muut työtulon määrittämiseksi välttämättömät tiedot sekä tiedot päivärahaetuuden määrään vaikuttavista tulonhankkimismenoista. Pykälän 1 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska päivärahaetus ei enää määräytyisi verotuksessa todettujen työtulojen perusteella. Myöskään tulonhankkimisvahennyksiä ei enää tehtäisi päivärahaetuutta määriteltäessä. Pykälän nykyinen 2 momentti, joka koskee Kansaneläkelaitoksen ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön oikeutta saada Verohallinnolta tarpeelliset tiedot sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentin tarkistamista, siirtyisi 1 momentiksi.

1.2 **Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista**

4 luku **Kuntoutusrahan määrä ja suhde muihin etuuksiin**

32 §. *Kuntoutusrahan määrä.* Pykälässä säädetään kuntoutusrahan määrästä. Kuntoutusraha on määrältään vähintään yhtä suuri kuin sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha. Kuntoutusrahan määräytymisessä sovelletaan 1 momentin viittaussäännöksen perusteella sairausvakuutuslain työtulosäännöksiä. Esimerkiksi voimassa olevan sairausvakuutuslain 11 luvun 1 §:n 1 momentin mukaisia sairauspäivärahaa koskevia 70 ja 20 prosentin korvausasteita sovelletaan myös kuntoutusrahaan. Pykälän 1 momentti säilyisi ennallaan ja jatkossa kuntoutusrahaan sovellettaisiin ehdotettuja sairausvakuutuslain mukaisia säännöksiä vuositulosta sairauspäivärahan perusteena.

Pykälän 2 momentin mukaan kuntoutusraha on ammatillisen kuntoutuksen ajalta suurempi kuin muun kuntoutuksen ajalta. Ammatillisen kuntoutuksen kuntoutusraha on 75 prosenttia sairausvakuutuslain mukaisen työtulon kolmassadasosasta. Jatkossa sairausvakuutuslain mukainen päivärahaetus määräytyisi vuositulon perusteella ja työtulon käsitteestä ehdotetaan luovuttavaksi. Tästä syystä 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusraha perustuisi sairausvakuutuslain 11 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun vuosituloon. Ammatillisen kuntoutusrahan korvausaste olisi edelleen 75 % ja kuntoutukseen hakeutumisen kannustava vaikutus säilytettäisiin siten ennallaan.

Pykälän 3 momentin mukaan kuntoutusraha olisi aina vähintään sairausvakuutuslain mukaisen vähimmäismääräisen päivärahaetuuden suuruinen. Pykäläviittaus ehdotetaan korjattavaksi vastaamaan oikeaa pykälää eli sairausvakuutuslain 11 luvun 10 §:ää. Muutos on tekninen.

33 §. *Kuntoutusrahan määrä edeltävän etuuden perusteella.* Pykälässä säädetään kuntoutusrahan määräytymisestä edeltävän etuuden perusteella. Kuntoutusraha lasketaan samoin kuin sairaus- ja vanhempainpäiväraha sairausvakuutuslain 11 luvun 6 §:n perusteella. Saatuun määrään tehdään kuitenkin kuntoutukseen kannustamisen vuoksi 10 prosentin korotus. Koska edeltävä etuus ei voisi jatkossa olla sairausvakuutuslaisissa päivärahaetuuden määräytymisperusteena, ehdotetaan säännös kumottavaksi myös kuntoutusrahan osalta. Kuntoutusraha määräytyisi vastaavasti kuin sairauspäiväraha kuntoutujan vuositulon perusteella. Jos kuntoutujalla on kuntoutuksen alkamista edeltävää kalenterikuukautta edeltävän 12 kalenterikuukauden aikana ollut etuustuloa, tämä huomioitaisiin vuositulossa. Voimassa olevan säännöksen mukaisesti 10 prosentin korotuksesta ehdotetaan luovuttavaksi, koska kuntoutusraha ei enää määräytyisi pelkän edeltävän etuuden perusteella, vaan vuositulossa olisi huomioitu kaikki kuntoutujan 12 kalenterikuukauden tarkastelujaksolla saamat palkka- ja yrittäjätulot sekä etuuteen perustuvat tulot.

37 §. *Osittain yhteensovitettavat tulot.* Säännös koskee kuntoutujan ammatillisena kuntoutuksena järjestetyn koulutuksen tai siihen liittyvän harjoittelun ajalta säännöllisesti saamien työtu-
lojen yhteensovitusta kuntoutusrahan kanssa.

Koska sairausvakuutuslain nykyisestä työtulon käsitteestä ehdotetaan luovuttavaksi, korvattaisiin 1 momentin työtulotermi palkka- tai yrittäjätuloilla. Yhteensovitus koskisi siten tilannetta, kun kuntoutujalla on sairausvakuutuslain 11 luvun 3 ja 4 §:n mukaista palkka- tai yrittäjätuloa. Tuloja koskien ehdotetaan tarpeettomana poistettavaksi maininta tulojen säännöllisyydestä, sillä yhteensovituksen lukukausikohtaisen tuloajan saavuttaminen edellyttää jo itsessään työskentelyltä ja tuloilta säännöllisyyttä. Kertaluonteinen työ ei lähtökohtaisesti riitä saavuttamaan lukukausikohtaista tuloajaa. Lisäksi ehdotetaan täsmennettäväksi, että yhteensovitusta tehtäessä palkkatulot huomioidaan niiden maksuajankohdan mukaisesti.

Pykälän 2 momentti, jonka mukaan nuoren kuntoutusrahan tai työnantajalle maksettavaan kuntoutusrahan ei tehdä yhteensovitusta, säilyisi ennallaan.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti. Sen mukaan Kansaneläkelaitos voisi ilman asianosaisen suostumusta tai päätöksen poistamista ratkaista asian uudelleen asianosaista kuultuaan, jos kuntoutusrahan kanssa yhteen sovitettavat 1 momentissa tarkoitetut tulot päätöksen antamisen jälkeen muuttuvat. Kuntoutujan tulee kuntouturaha hakiessaan ilmoittaa ammatillisena kuntoutuksena järjestetyn koulutuksen tai siihen liittyvän harjoittelun ajalta ansaitsemiensa tulojen määrä. Jos tulojen tarkka määrä ei ole selvillä lukukauden alussa, määritetään kuntoutusrahan määrä arvioitujen tulojen perusteella. Jos todellisuudessa ansaittujen tulojen määrä ei vastaa arvioitua, kuntoutujan tulee ilmoitusvelvollisuutensa nojalla ilmoittaa muutoksesta Kansaneläkelaitokselle. Tulevaisuudessa Kansaneläkelaitos tulee saamaan myös tulorekisteristä ajantasaista tietoa kuntoutujan tuloista.

Jos tieto tuloista saadaan vasta kuntoutusrahapäätöksen jälkeen, vaikuttaa yhteensovitus kuntoutusrahan määrään koko lukukauden alusta saakka. Tällöin annettu päätös on oikaistava asiakkaan vahingoksi ja oikaisuun on asiavirheen korjaamista koskevan 57 §:n mukaisesti saatava asianosaisen suostumus. Jos asiakas ei anna suostumustaan päätöksen oikaisuun, on Kansaneläkelaitoksen haettava päätöksen poistoa sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta. Menettely on raskas ja hidas suhteessa suojattavaan etuun ottaen huomioon, että asiakkaan velvollisuutena on ilmoittaa työskentelystään ja tuloistaan Kansaneläkelaitokselle ja että asiakkaalla on joka tapauksessa valitusoikeus kuntoutusrahapäätöksestä samoin kuin mahdollisesta takaisinperintäpäätöksestä. Lisäksi jatkossa Kansaneläkelaitoksella on mahdollisuus tulojen reaaliaikaiseen seurantaan, mikä mahdollistaa tulojen ja kuntoutusrahan nopeamman yhteensovituksen ja liikamaksun välttämisen. Tulorekisterin myötä Kansaneläkelaitoksen tietoon

tullee myös sellaisia työskentelytilanteita, jotka tällä hetkellä eivät tule Kansaneläkelaitoksen tietoon kuntoutujan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin vuoksi. Jos oikaisumenettelyä yhteensovitus tilanteissa ei kevennettäisi, lisääntyisivät todennäköisesti sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle tehtävät poistoesitykset.

38 §. Maksaminen ilman yhteensovitusta. Lähtökohtaisesti kuntoutusrahasta vähennetään kuntoutujan muut samalta ajalta saamat ansionmenetykskorvaukset. Säännöksessä on lueteltu sellaiset kuntoutujan saamat muut etuudet, joita ei vähennetä kuntoutusrahasta.

Pykälän 1 momentin 1 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi osatyökyvyttömyyseläkkeen vähentämistä kuntoutusrahasta koskeva poikkeus. Osatyökyvyttömyyseläkkeen ja muiden kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavien lakisääteisten ansionmenetykskorvausten suhteesta kuntoutusrahaan ehdotetaan säädettäväksi 3 momentissa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdasta poistettaisiin osa-aikaeläkkeen alkamisajankohdan vaikutus kuntoutusrahasta vähentämiseen. Uusia osa-aikaeläkkeitä ei ole myönnetty enää 1.1.2017 jälkeen, joten osa-aikaeläke ei voi alkaa kesken kuntoutusrahan perusteena olevan vuositulon 12 kalenterikuukauden tarkastelujakson. Osa-aikaeläkettä, toisin kuin osatyökyvyttömyyseläkettä, ei huomioitaisi etuusperusteisena tulona kuntoutusrahan perusteena olevassa vuositulossa. Vuositulossa huomioitaisiin lähtökohtaisesti vain osa-aikatyön palkka, jonka menettämistä kuntoutuksen aikana kuntoutusrahalla on tarkoituksenmukaista kompensoida. Osa-aikaeläkettä ei tulisi jatkossakaan vähentää näin määritetystä kuntoutusrahasta.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan viittaus muutettaisiin koskemaan sairausvakuutuslain 11 luvun 11 ja 12 §:n mukaista vanhempainpäivärahaa. Korjaus on tekninen 11 §:n osalta, joka koskee vanhempainpäivärahan maksamista vähimmäismääräisenä ansiotyössä oloajalta tai päätoimisen opiskelun ajalta. Maininta 12 §:n mukaisesta vanhempainpäivärahasta, joka koskee vanhempainpäivärahan maksamista vähimmäismääräisenä muun etuuden ajalta, ehdotetaan lisättäväksi, sillä kuntoutusrahan suhde vanhempainpäivärahaan tulisi olla sama riippumatta siitä, millä perusteella vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismääräisenä.

Pykälän 2 momentti, jonka mukaan kuntoutusrahasta ei vähennetä potilasvahinkolain perusteella maksettavaa ansionmenetykskorvausta, säilyisi ennallaan.

Pykälän nykyisessä 3 momentissa säädetään osa-aikaeläkkeellä olevan kuntoutujan kuntoutusrahan vaihtoehtoisesta määrittämisestä. Tältä osin säännös on tarpeeton, sillä uusia osa-aikaeläkkeitä ei ole myönnetty 1.1.2017 jälkeen. Sen sijaan 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi kuntoutusrahan suhteesta työeläkelakien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen sekä muihin kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin ansionmenetykskorvauksiin. Vastaava säännös on sairauspäivärahan osalta sairausvakuutuslain ehdotuksessa 12 luvun 4 §:n 2 momentissa.

Sairausvakuutuslain ehdotetun 11 luvun 5 §:n 2 momentin ja 6 §:n 5 momentin mukaisesti, jos vakuutettu on saanut 5 §:ssä tarkoitettua muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettua ansionmenetykskorvausta tai 6 §:n mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä vuositulon tarkastelujaksolla ja mainitun korvauksen tai etuuden maksu jatkuu päivärahaetuuden kanssa samaan aikaan, ei korvausta tai etuutta huomioitaisi tältä ajalta vuositulossa päivärahaetuuden määrää laskettaessa. Säännöstä sovellettaisiin vastaavassa tilanteessa kuntoutusrahaa myönnettäessä. Tästä syystä on perusteltua, että näissä tilanteissa, kun eläkettä tai ansionmenetykskorvausta ei ole huomioitu vuositulossa, ei sitä myöskään vähennettäisi kuntoutusrahan määrästä. Pykälän 3 momentin mukaan, jos vakuutettu saa osatyökyvyttömyyseläkettä tai sitä vastaavaa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden pe-

rusteella maksettua työtaturmaa koskevien eri lakien mukaista ansionmenetykskorvausta taikka liikennevakuutuslakiin, potilasvahinkolakiin tai sotilastaturmaa koskeviin eri lakeihin perustuvaa muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettua ansionmenetykskorvausta eikä kyseistä etuutta tai korvausta ole huomioitu vuositulossa sairausvakuutuslain 11 luvun 5 §:n 2 momentin tai 6 §:n 5 momentin nojalla, ei etuutta tai korvausta vähennettäisi kuntoutusrahasta. Jos momentissa tarkoitettu muu etuus alkaisi vasta vuositulon tarkastelujakson jälkeen, ei säännöstä sovellettaisi. Tällöin sovellettaisiin 36 §:n mukaista pääsääntöä eli etuus tulisi vähennettäväksi kuntoutusrahasta.

1.3 Laki työnantajan sairausvakuutusmaksusta

4 §. *Työnantajan sairausvakuutusmaksu.* Pykälässä säädetään työnantajan velvollisuudesta maksaa työnantajan sairausvakuutusmaksua. Pykälän 2 momentissa säädetään tilanteista, joissa työnantajalla ei ole velvollisuutta maksaa työnantajan sairausvakuutusmaksua.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan työnantajan sairausvakuutusmaksu peritään samasta palkkatulosta kuin palkansaajan ja yrittäjän päivärahamaksu. Nämä tulot ovat myös päivärahaetuuden perusteena. Sairausvakuutuslain 11 lukuun ehdotettujen muutosten johdosta yrittäjän päivärahaetuuden perusteena huomioitaisiin jatkossa vahvistettu YEL- tai MYEL-työtulo. Voimassa olevan sairausvakuutuslain 11 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettut tulot, kuten palkkatulo omasta yrityksestä tai maataloudesta taikka yrittäjätoimintaan liittyvä työkorvaus, eivät enää tulisi päivärahaetuuden perusteeksi. Tästä syystä sairausvakuutuslain 18 luvun 15 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että sairausvakuutuksen päivärahamaksua ei myöskään määrätä näistä tuloista, vaan vahvistetusta YEL- tai MYEL -työtulosta.

Työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetun lain 5 §:n mukaan työnantaja maksaa työnantajan sairausvakuutusmaksun työntekijöille maksettavien palkkojen yhteismäärän perusteella. Palkalla tarkoitetaan muun muassa ennakkoperintälain 13 §:ssä tarkoitettua ennakonpidätyksen alaista palkkaa, palkkiota ja korvausta. Työnantajan sairausvakuutusmaksu maksetaan myös palkasta tai palkkiosta, jonka yrittäjä nostaa omistamastaan yrityksestä (avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö tai osakeyhtiö).

Osa niin sanotuista itsensä työllistäjistä tai kevytyrittäjistä on tehnyt sopimuksen laskutuspalveluyrityksen kanssa. Tällöin yrittäjä vastaa itse asiakashankinnasta ja työn suorittamisesta sekä sopii asiakkaansa kanssa toimeksiannon ehdoista ja työstä maksettavasta korvauksesta. Yrittäjä laskuttaa asiakasta laskutuspalveluyrityksen kautta ja asiakas maksaa laskun laskutuspalveluyritykselle. Laskutuspalveluyritys välittää asiakkaan maksaman korvauksen edelleen yrittäjälle. Laskutuspalveluyritykset toimivat erilaisilla toimintamalleilla. Tyypillisesti laskutuspalveluyritys ja yrittäjä sopivat muodollisesta työsuhteesta, jolloin laskutuspalveluyritys välittää asiakkaan maksaman korvauksen yrittäjälle palkkana. Yrittäjä ja laskutuspalveluyritys voivat tehdä myös laskutussopimuksen, jonka perusteella laskutuspalveluyritys välittää asiakkaan maksaman korvauksen yrittäjälle työkorvauksena. Jos laskutuspalveluyritys ja yrittäjä ovat sopineet muodollisesta työsuhteesta ja laskutuspalveluyritys maksaa korvauksen yrittäjälle palkkana, on suoritus verotuksen näkökulmasta palkkaa ja laskutuspalveluyritykselle kuuluvat normaalit työnantajavelvollisuudet, kuten ennakonpidätyksen toimittaminen palkasta ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksaminen. Sen sijaan sosiaalivakuutus- ja työeläkelainsäädännössä laskutuspalveluyrityksiä käyttäviä henkilöitä pidetään yrittäjinä, jos he tekevät ansiotyötä olematta työsopimuslain tarkoittamassa työsuhteessa.

Jatkossa yrittäjän tuloina päivärahaetuutta myönnettäessä ei huomioitaisi muita tuloja kuin vahvistettu YEL- tai MYEL -työtulo. Myöskään laskutuspalveluyrityksen kanssa sopimuksen tehneiden yrittäjien työkorvauksia tai palkkana maksettua suorituksia ei siten huomioitaisi

päivärahaetuuden perusteena. Myöskään omasta yrityksestä nostetut palkat eivät voisi tulla päivärahaetuuden perusteeksi.

Sairausvakuutukseen sisältyvän vakuutusperiaatteen mukaisesti ei ole perusteltua, että työnantajan sairausvakuutusmaksua peritään tilanteessa, kun yrittäjän tulot eivät tule päivärahaetuuden perusteeksi. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 kohta, jonka mukaan työnantajan sairausvakuutusmaksua ei makseta ennakkoperintälain 13 §:n mukaisesta palkasta, joka maksetaan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 3 §:ssä tarkoitettulle yrittäjälle tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 3—5 §:ssä tarkoitettulle maatalousyrittäjälle tämän tekemästä työstä, jos hän ei ole yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti vakuuttamisvelvollinen. Yrittäjän määritelmä määräytyisi yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti. Muutos koskisi vain niitä yrittäjiä, jotka eivät mainittujen lakien mukaisesti ole velvollisia ottamaan YEL- tai MYEL -vakuutusta. Sen sijaan, jos yrittäjä on vakuuttamisvelvollinen ja hänen päivärahaetuutensa määräytyisi vahvistetun YEL- tai MYEL -työtulon perusteella, maksettaisiin työnantajan sairausvakuutusmaksu mahdollisesti yrityksestä nostetuista palkoista tai laskutuspalvelu yrityksen maksamista palkoista kuten tälläkin hetkellä.

5 §. *Työnantajan sairausvakuutusmaksun peruste.* Pykälän mukaan työnantaja maksaa työnantajan sairausvakuutusmaksun työntekijöille maksettavien palkkojen yhteismäärän perusteella. Pykälän 2 momentissa luetellaan, mitä palkalla tarkoitetaan. Pykälän 3 momentin mukaan palkkana ei pidetä sairausvakuutuslain 11 luvun 2 §:n 4 momentissa mainittuja eritä. Pykäläviittaus ehdotetaan korjattavaksi siten, että viittaus olisi ehdotettuun 11 luvun 3 §:n 3 momenttiin. Muutos on tekninen.

2 Voimaantulo

Päivärahaetuuden ja kuntoutusrahan määräytymisessä on tarkoitus hyödyntää tulorekisteristä saatavia tulotietoja siten, että vakuutetun tai hänen työnantajansa ei tarvitse etuutta haettaessa erikseen toimittaa selvitystä työkyvyttömyyttä tai etuusoikeutta edeltävien 12 kalenterikuukauden tuloista. Palkkatulot 12 kalenterikuukaudelta on saatavissa tulorekisteristä vuoden 2019 lopussa. Tästä syystä lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020. Uusia säännöksiä sovellettaisiin päivärahaetuuteen ja kuntoutusrahaan, jos työkyvyttömyys, etuusoikeus tai kuntoutus alkaisi lain voimaantulon jälkeen. Jos työkyvyttömyys, etuusoikeus tai kuntoutus alkaisi ennen lain voimaantuloa, sovellettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos työkyvyttömyys tai etuusoikeus alkaisi tammikuussa 2020, huomioitaisiin vuositulot työkyvyttömyyttä tai etuusoikeutta välittömästi edeltäneiltä 12 kalenterikuukaudelta. Toisin sanoen siirtymävaiheessa ei sovellettaisi 11 luvun 2 §:n 1 momentin säännöstä siitä, että vuosituloilla tarkoitetaan työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltävää kalenterikuukautta edeltävien 12 kalenterikuukauden tuloja. Poikkeussäännös koskisi vain tilanteita, joissa työkyvyttömyys tai etuusoikeus alkaisi tammikuussa 2020, sillä näissä tilanteissa tulorekisteristä ei muutoin olisi saatavissa tulotietoja 12 kalenterikuukaudelta.

Lain sairausvakuutuksen rahoitusta koskevat säännökset eli 18 luvun 9, 10, 12, 13, 15 ja 20—22 §, 23 §:n 2 momentti ja 24 §:n 1 momentti ehdotetaan tulemaan voimaan jo 1 päivänä marraskuuta 2019. Vuoden 2020 osalta sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu ja päivärahamaksu sekä työnantajan sairausvakuutusmaksu vahvistetaan ennen vuoden 2019 marraskuun 23 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Tästä syystä uusien säännösten tulisi olla voimassa ennen maksujen vahvistamista. Tarkoitus on, että säännöksiä sovellettaisiin vuodelta 2020 ja sen jälkeen perittävään sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksuun sekä päivärahamaksuun ja työnantajan sairausvakuutusmaksuun, jotka perustuvat vuonna 2020 ja sen jälkeen

maksettavaan palkkaan tai vahvistettuun yrittäjätuloon. Vuoden 2019 lopullisia valtion rahoitusosuuksia ja vakuutusmaksuilla rahoitettavia osuuksia laskettaessa sekä Kansaneläkelaitoksen vuoden 2019 tilinpäätöstä laadittaessa sovellettaisiin kuitenkin lain voimaan tullessa voimassa olleita 18 luvun säännöksiä.

Lain voimaan tullessa voimassa olevaa 11 luvun 4 §:n 6 ja 7 momentin säännöstä vanhempainpäivärahan määräytymisestä edellisen vanhempainpäivärahan perusteena olleen työtulon mukaisesti sovellettaisiin, vaikka vanhempainpäivärahaoikeus alkaisi lain voimaantulon jälkeen. Toisin sanoen vanhempainpäivärahan saaja ei menettäisi lainmuutoksen takia oikeuttaan käyttää uuden vanhempainpäivärahan perusteena edellisen vanhempainpäivärahan perusteena olleita työtuloja.

Vuosilomakustannuskorvausta koskevia uusia säännöksiä sovellettaisiin, jos työntekijän vanhempainpäivärahaoikeus on alkanut tämän lain voimaantulon jälkeen. Jos työntekijän vanhempainpäivärahaoikeus on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, sovellettaisiin vuosilomakustannuksen määrään lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Lain 19 §:n 2 momentin mukaan lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi päivärahaetuuksien ja kuntoutusrahan määräytymisperusteita siten, että ne määräytyisivät vuositulon perusteella. Esityksellä ei heikennetä etuuksien tasoa eikä vähimmäismääriin etuuksiin esitetä muutoksia. Esitetty muutos ei siten vaikuta perustoimeentulon turvan tasoon.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutusmaksuja koskevia säännöksiä. Vakiintuneen tulkinnan mukaan sairausvakuutusmaksujen katsotaan olevan valtiosääntöoikeudellisesti veroja (PeVL 36/2005 vp ja PeVL 20/2008 vp). Perustuslain 81 §:n 1 momentin mukaan valtion verosta säädetään lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Perustuslakivaliokunnan mainitussa lausunnossa PeVL 36/2005 vp todetaan, että sairausvakuutuksen päivärahamaksun maksuprosentista voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella, koska asetuksenantajan harkintavalta on riittävästi lain säännöksiin sidottua. Samoin perustusvaliokunnan lausunnossa PeVL 20/2008 todetaan, että sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun vahvistamisen osalta asetuksenantajan harkintavalta on lain tasolla riittävästi lain säännöksiin sidottu. Valiokunta kuitenkin ehdotti, että lakiin otettaisiin perussäännös lukuarvoin osoitetusta suhteellisen suppeasta vaihteluvälisestä, jonka puitteissa sairaanhoitomaksun suuruutta voidaan valtioneuvoston asetuksella muuttaa.

Ehdotetuilla muutoksilla muutetaan työtulo- ja sairaanhoitovakuutuksen rahoitusosuuksia. Kuten voimassa olevassa laissa, asetuksenantajan harkintavalta maksujen vahvistamisen osalta on lain säännöksiin sidottua. Näin ollen muutokset eivät ole ristiriidassa veroista säätämislle perustuslaissa asetettujen vaatimusten kanssa. Esitys voidaan siten käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 7 luvun 2 §, 8 luvun 1 §:n 3 ja 4 momentti, 18 luvun 24 a § ja 19 luvun 3 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 7 luvun 2 § osaksi laissa 804/2008, 8 luvun 1 §:n 3 ja 4 momentti laissa 912/2007, 18 luvun 24 a § laissa 925/2016 ja 19 luvun 3 §:n 1 momentti laissa 513/2010,
muutetaan 7 luvun 1 ja 3 §, 8 luvun 1 a §:n 3 momentti, 6 §, 9 §:n 2 momentti, 10 §:n 2 momentti, 13 §:n 2 momentti, 11 luku, 12 luvun 4 §:n otsikko ja 2 momentti, 14 luvun 3 §, 17 luvun 3 a §:n 1 momentti, 18 luvun 9, 10, 12, 13, 15, 20—22 § ja 23 §:n 2 momentti sekä 24 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 7 luvun 1 § laeissa 678/2014 ja 1658/2015, 3 § osaksi laissa 678/2014, 8 luvun 1 a §:n 3 momentti laissa 1228/2016, 6 § osaksi laissa 91/2016, 9 §:n 2 momentti laissa 1658/2015, 10 §:n 2 momentti laissa 1246/2010, 13 §:n 2 momentti ja 12 luvun 4 §:n 2 momentti laissa 1135/2017, 14 luvun 3 § osaksi laeissa 1342/2006 ja 1342/2016, 17 luvun 3 a §:n 1 momentti laissa 671/2011, 18 luvun 9 ja 10 § laissa 1256/2014, 12, 20-22 § ja 23 §:n 2 momentti laissa 1113/2005, 13 § laeissa 986/2008 ja 195/2009, 15 § laeissa 1113/5005, 1276/2006 ja 994/2008 sekä 24 § laeissa 700/2010 ja 1342/2016, sekä
lisätään 12 luvun 9 §:ään uusi 2 ja 3 momentti seuraavasti:

7 luku

Päivärahaetuksien saamisen yleiset edellytykset

1 §

Oikeus sairauspäivärahaan vuositulon perusteella

Vakuutetulla on oikeus sairauspäivärahaan vuositulojen perusteella, jos hänen 11 luvun 2 §:ssä tarkoitetut vuositulonsa ovat vähintään 1 264 euroa.
Vuositulon määrä tarkistetaan työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkka-kertoimella. Jos vuositulon määrä nousee tarkistuksen yhteydessä yli täysien eurojen, jätetään yli menevä osa lukuun ottamatta.

3 §

Oikeus vähimmäismääräiseen päivärahaetuuteen

Vakuutetun oikeus saada sairauspäiväraha vähimmäismääräisen päivärahaetuuden suuruise-na alkaa 8 luvun 7 §:n 4 momentissa tarkoitetun omavastuuajan jälkeen, jos hänellä ei ole oi-keutta sairauspäivärahaan vuositulojen perusteella taikka päiväraha jäisi vähimmäismääräistä päivärahaetuutta pienemmäksi.

Vakuutetulla on oikeus saada vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha vähimmäismääräisen päivärahaetuuden suuruisena, jos etuus jäisi vuositulojen perusteella vähimmäismääräistä päivärahaetuutta pienemmäksi.

8 luku

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

1 a §

Tartuntatautipäiväraha

Jos tartuntatautipäivärahasta ei muuta erikseen säädetä, siihen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään sairauspäivärahasta. Tartuntatautipäivärahaan ei kuitenkaan sovelleta sairauspäivärahaa koskevia 7 luvun 1 ja 3 §:n, tämän luvun 1, 2, 4, 4 a ja 5 a §:n, 6 §:n 2 momentin ja 7—10 §:n, 11 luvun 1, 2, 5—8 §, 10 § ja 14 §:n sekä 12 luvun 2—4, 6—8 sekä 11 ja 12 §:n säännöksiä.

6 §

Sairauspäivärahan estävät etuudet

Sairauspäivärahaan ei ole oikeutta vakuutetulla, joka saa:

- 1) Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa;
- 2) työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa;
- 3) työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain, liikennevakuutuslain (460/2016), sotilasvammalain (404/1948), sotilastapaturman ja palvelus-sairauden korvaamisesta annetun lain (1521/2016) tai tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä annetun lain (1522/2016) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella ansionmenetykskorvausta;
- 4) kansaneläkelain (568/2007) tai työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä;
- 5) työeläkelakien mukaista osa-aikaeläkettä;
- 6) takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 7 §:n 1 momentin 1 kohdan tai 2 momentin 1 kohdan mukaista takuueläkettä;
- 7) kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain mukaista sopeutumiseläkettä tai sopeutumisrahaa.

Jos vakuutetun äitiysrahakausi on alkanut aikaisemmin kuin 30 arkipäivää ennen laskettua synnytyisaikaa, hänellä ei ole oikeutta sairauspäivärahaan kyseiseltä ajalta.

Edellä 1 momentin 4—7 kohdassa tarkoitettua eläkettä, kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä, työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä, työraueläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavalla 68 vuotta nuoremalla vakuutetulla on kuitenkin oikeus sairauspäivärahaan, jos hän eläkkeelle siirtymisensä jälkeen on työssä ja tulee työkyvyttömäksi työhön, jota hän eläkkeellä ollessaan välittömästi ennen työkyvyttömyyden alkamista on tehnyt. Sairauspäivärahan määrä lasketaan tällöin eläkkeellä oloajan palkka- ja yrittäjätulon perusteella siten kuin 11 luvussa säädetään ottaen huomioon 12 luvun 2 §:n säännökset.

9 §

Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työkykyisyysaikaan rinnastetaan aika, jolta vakuutettu on saanut Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain, työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain, sotilasvammalain, sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain tai tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain kuntoutusta koskevien säännösten nojalla tai jona vakuutettu on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa taikka osallistunut julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiseen palveluun tai mainitun lain 6 luvussa tarkoitettuun opiskeluun. Työkykyisyysaikaan rinnastetaan myös aika, jona vakuutettu on ollut oikeutettu työttömyysturvalain mukaiseen etuuteen työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 3 momentin nojalla.

10 §

Yrittäjän oikeus sairauspäivärahaan omavastuuajalta

Edellä 1 momentissa tarkoitettu sairauspäiväraha määräytyy yrittäjän eläkelain mukaisen työtulon perusteella siten kuin tämän lain 11 luvun 4 §:ssä säädetään.

13 §

Muut osasairauspäivärahaan sovellettavat säännökset

Osasairauspäivärahaan ei kuitenkaan sovelleta sairauspäivärahaa koskevaa 11 luvun 8 §:ää.

11 luku

Päivärahaetuksien määrä

1 §

Päivärahaetuksien määrä tulojen perusteella

Päivärahaetuuden määrä lasketaan vakuutetun 2 §:ssä tarkoitetun vuositulon perusteella.

Sairauspäivärahan määrä on 70 prosenttia vakuutetun vuositulojen kolmasosasta, jos vuositulot eivät ylitä 26 898 euroa. Tämän ylittävstä osasta sairauspäivärahan määrä on 20 prosenttia vuositulon kolmasosasta.

Vanhempainpäivärahan ja erityishoitorahan määrä on 70 prosenttia vakuutetun vuositulojen kolmasosasta, jos vuositulot eivät ylitä 32 892 euroa. Tämän ylittävstä osasta 50 606 euron vuosituloon vanhempainpäivärahan ja erityishoitorahan määrä on 40 prosenttia vuositu-

lon kolmassadasosasta ja 50 606 euron ylittävästä osasta 25 prosenttia vuositulon kolmassadasosasta.

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, äitiysrahan määrä on 56 ensimmäisen arkipäivän ajalta 90 prosenttia vakuutetun vuositulojen kolmassadasosasta, jos vuositulot eivät ylitä 50 606 euroa. Tämän ylittävästä osasta äitiysrahan määrä on 32,5 prosenttia vuositulon kolmassadasosasta.

Edellä 2—4 momentissa tarkoitettuja tulo-rajaja tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Jos tulo-rajat nousevat tarkistuksen yhteydessä yli täysien eurojen, jätetään yli menevä osa lukuun ottamatta.

2 §

Vuositulo

Vuositulolla tarkoitetaan työkyvyttömyyden tai etuusosoikeuden alkamista edeltävää kalenterikuukautta edeltävien 12 kalenterikuukauden aikana (tarkastelujakso) maksettua palkkatuloa, tarkastelujakson aikana voimassa olevan vakuutuksen mukaista yrittäjätuloa ja tähän aikaan kohdistuvaa työeläkelaeissa tarkoitettua palkkaa, jota ulkomaantyössä pidetään eläkepalkkaan luettavan työansion ja eläkemaksujen perusteena (vakuutus-palkka) sekä tarkastelujaksolle myönnettyä 5 §:n mukaista ansionmenetykskorvausta ja 6 §:n mukaisesti etuuden perusteella laskettua etuusperusteista tuloa.

Vuositulot otetaan huomioon vain ajalta, jona henkilö on ollut tämän lain mukaisesti Suomessa vakuutettuna.

Jos vakuutettu on tarkastelujakson aikana valmistunut ammattiin, muuttanut ulkomailta Suomeen tai ollut pois työstä lapsen hoitamisen taikka asepalveluksessa tai siviilipalveluksessa olon vuoksi ja hänen 1 momentin mukaiset tulonsa työkyvyttömyyden tai etuusosoikeuden alkamista välittömästi edeltävää kalenterikuukautta edeltävien kolmen kalenterikuukauden aikana ovat olleet neljällä kerrottuna vähintään 20 prosenttia suuremmat kuin tarkastelujakson tulot, määräytyy päivärahaetus vakuutetun hakemuksesta sanottujen kolmen kalenterikuukauden tulojen mukaan. Kolmen kalenterikuukauden tulot muutetaan tällöin vuosituloksi kertomalla ne neljällä.

Ammattiin valmistumisella tarkoitetaan tutkinnon suorittamista. Lapsen hoitamisella tarkoitetaan vanhempainpäiväraha-kauden jälkeistä työstä poissaoloa alle 3-vuotiaan lapsen sekä adoptiolapsen kotihoidon vuoksi taikka työstä poissaoloa alle 16-vuotiaan sairaan tai vammaisen lapsen sairaanhoitoon osallistumisen vuoksi.

Asepalveluksessa tai siviilipalveluksessa ololla tarkoitetaan palveluksessa oloa asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaisen asevelvollisuuden suorittamiseksi tai siviilipalveluslain (1446/2007) mukaisen siviilipalvelusvelvollisuuden täyttämiseksi sekä naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaista vapaaehtoista asepalvelusta.

Ulkomailta Suomeen muutolla tarkoitetaan tilannetta, kun henkilö on muuttanut Suomeen ja tullut Suomessa vakuutetuksi 1 luvun 2 §:n mukaisesti.

Jos vakuutettu tulee uudelleen työkyvyttömäksi 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jolta viimeksi maksettiin sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa taikka erityishoitorahan maksaminen jatkuu 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jolta viimeksi maksettiin erityishoitoraha, määräytyy etuus vähintään saman vuositulon perusteella kuin edellisellä etuusjaksolla.

3 §

Palkkatulo

Palkkatulona huomioidaan työ- tai virkasuhteen perusteella maksettu palkka ja vakuutus- palkka. Palkkatuloon rinnastetaan palkkiot, joita ei ole maksettu työ- tai virkasuhteen perustel- la, mutta jotka ovat 2 momentin mukaista palkkiota tai korvausta.

Palkkana pidetään ennakoperintälain (1118/1996) 13 §:ssä tarkoitettua ennakonpidätyksen alaista palkkaa, palkkiota ja korvausta, urheilijan palkkiota, rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain (627/1978) 4 §:ssä tarkoitettua palkkaa ja mainitun lain 3 §:ssä tarkoitettua esiintyvän taiteilijan sekä urheilijan henkilökohtaista korvausta, tuloverolain (1535/1992) 77 §:ssä tarkoitettua ulkomaantyöskentelystä saatua ennakoperintälain 13 §:ssä tarkoitettua ennakonpidätyksen alaista palkkaa, vakuutuskassalaissa (1164/1992) tarkoitettua sairauskassan maksamaa täydennyspäivärahaa ja työsuhteessa saatuja palvelurahoja.

Palkkana ei kuitenkaan pidetä:

- 1) työnantajalta saatua henkilökuntaetua;
- 2) korkoetua työsuhteen perusteella saadusta lainasta;
- 3) etua työsuhteeseen perustuvasta oikeudesta merkitä yhteisön osakkeita tai osuuksia käy- pää alempaan hintaan, jos etu on henkilöstön enemmistön käytettävissä;
- 4) tuloverolain 66 §:ssä tarkoitettua työsuhteeseen käyttämisestä syntyvää etua tai sellaista työsuhteeseen perustuvaa suoritusta, joka määräytyy yhtiön osakkeen arvon muutoksen perus- teella;

5) palkkiota, joka annetaan työnantajayhtiön tai sen kanssa samaan konserniin tai muuhun vastaavaan taloudelliseen yhteenliittymään kuuluvan yhtiön viranomaisen valvonnan alaisessa arvopaperipörssissä noteerattuina osakkeina, sijoitustalletuksena tai muulla vastaavalla tavalla, taikka osakkeiden sijasta osin tai kokonaan rahana, edellyttäen, että tällaisen palkkiona saata- van edun arvo riippuu kyseisten osakkeiden arvon kehityksestä palkkion lupaamisen jälkeise- nä, vähintään vuoden mittaisena aikana;

6) työsopimuslain 2 luvun 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua odotusajan palkkaa;

7) työsopimuksen tai virkasuhteen päättämisestä maksettavaa korvausta ja muuta vahingon- korvausta;

8) työ- tai virkasuhteeseen perustumattomia luento- ja esitelmäpalkkioita, kokouspalkkioita ja hallintoelimen jäsenyydestä saatuja palkkioita, jos palkkion perusteella ei henkilöön sovel- lettavien työeläkelakien mukaan tarvitse maksaa työntekijän eläkemaksua;

9) henkilöstörahastolaissa (934/2010) tarkoitettuja henkilöstörahastoeriä ja niiden lisäosia, jotka on siirretty henkilöstörahastoon tai henkilöstörahastosta nostettua rahasto-osuutta;

10) henkilöstörahastolaissa tarkoitettuja henkilöstörahastoeriä ja niiden lisäosia, jotka on nostettu henkilöstörahastolain 37 §:n perusteella käteisenä rahaston sääntöjen mukaan määräy- tyvänä palkkiona edellyttäen, että erä on määräytynyt yrityksen kannattavuutta ja muita toi- minnan tehokkuutta mittaavien tekijöiden perusteella tai viraston taikka kunnan soveltaman tulospalkkiojärjestelmän mukaisesti;

11) eriä, jotka maksetaan työntekijälle yhtiökokouksen päätöksen perusteella voitonjakona tai käteisenä voittopalkkiona edellyttäen, että käteinen voittopalkkio maksetaan koko henki- löstölle eikä sillä pyritä korvaamaan työehtosopimuksen tai työsopimuksen edellyttämää palk- kausjärjestelmää ja että käteisen palkkion määräytymisperusteet ovat 10 kohdan ja henkilöstö- rahastolain 2 §:n 2 ja 3 kohdan mukaiset ja että yhtiön vapaan pääoman määrä on suurempi kuin yhtiökokouksessa päätettävän käteisen voittopalkkion ja osakkeenomistajille maksettavi- en osinkojen yhteismäärä.

Edellä 3 momentin 11 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa edellytetään lisäksi, että voittopalk- kion maksamisesta ei ole tehty työnantajaa velvoittavaa sopimusta ja että omistajat tekevät si- tovan päätöksen käteisen voittopalkkion maksamisesta yhtiökokouksessa tilikauden päätyttyä ja että voittopalkkiot maksetaan tämän jälkeen. Lisäksi edellytyksenä on, että asia käsitellään

HE 296/2018 vp

yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (334/2007) mukaisella tai muulla vastaavalla tavalla.

Kunnan eläinlääkärin tulona huomioidaan palkan lisäksi eläinlääkärin eläimen omistajilta tai haltijoilta periminä eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 19 §:ssä tarkoitettuina palkkioina mainitun lain 7 §:ssä tarkoitetun kunnan toimielimen vuosittain vahvistama rahamäärä.

Jos vakuutettu on saanut omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) mukaista omaishoidon hoitopalkkiota tai perhehoitolain (263/2015) mukaista hoitopalkkiota tarkastelujaksolla ja mainitun palkkion maksu jatkuu päivärahaetuuden kanssa samaan aikaan, ei palkkiota huomioida tältä ajalta vuositulossa päivärahaetuuden määrää laskettaessa.

Sen estämättä mitä 2 §:n 2 momentissa säädetään, vakuutettu voi esittää palkkatulon ajalta, jolloin hän ei ole ollut Suomessa vakuutettuna. Tulon voi esittää aikaisemmin Suomessa vakuutettuna ollut henkilö, joka on ansainnut tulon työskennellessään toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai valtiossa, jossa sovelletaan Euroopan unionin lainsäädäntöä, ja joka on tullut uudelleen Suomessa vakuutetuksi. Jos ulkomailla ansaitut tulot olisivat huomattavasti matalammat tai korkeammat kuin Suomessa vastaavassa työssä ansaittavat tulot, päivärahaetuuden perusteena käytettävät tulot voidaan arvioida vastaavasta työstä Suomessa ansaittavien tulojen mukaan ottaen huomioon sellaisen henkilön tulot, joka työskentelee Suomessa vastaavissa tehtävissä ja jolla on vakuutettuun verrattava kokemus ja pätevyys. Päivärahaetus määräytyy vakuutetun esittämän tulon perusteella soveltuvin osin siten kuin 2 §:ssä säädetään, jos vakuutetulla ei ole Suomesta 2 §:n mukaista vuosituloa.

4 §

Yrittäjätulo

Yrittäjätulona huomioidaan yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vahvistettu työtulo.

Jos työtuloa on tarkastelujakson aikana muutettu, päivärahaetuuden perusteena oleva työtulo saadaan jakamalla vahvistettujen työtulojen yhteismäärä vastaavalla ajalla.

5 §

Ansionmenetykskorvaukset

Ansionmenetykskorvauksena huomioidaan vakuutetun työtapaturman tai ammattitaudin perusteella saama työtapaturmaa koskevien eri lakien mukainen ansionmenetykskorvaus, liikennevakuutuslakiin, potilasvahinkolakiin tai sotilastapaturmaa koskeviin eri lakeihin perustuva ansionmenetykskorvaus sekä tartuntatautilain mukainen tartuntatautipäiväraha.

Jos vakuutettu on saanut 1 momentin mukaista muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettua ansionmenetykskorvausta tarkastelujaksolla ja mainitun korvauksen maksu jatkuu päivärahaetuuden kanssa samaan aikaan, ei korvausta huomioida tältä ajalta vuositulossa päivärahaetuuden määrää laskettaessa.

6 §

Etuusperusteinen tulo

Etuusperusteinen tulo lasketaan tarkastelujakson aikana saatujen seuraavien ansionmenetykskorvausten ja sosiaalietuuksien perusteella:

- 1) työttömyysturvalain mukainen työttömyysetuus;
- 2) vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukainen vuorottelukorvaus;

3) 1 luvun 4 §:n 6 kohdassa tarkoitettu päivärahaetuus lukuun ottamatta tartuntatautilain mukaista tartuntatautipäivärahaa;

4) Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain tai työntekijän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettujen työeläkelakien mukainen kuntoutusraha tai kuntoutuskorotus;

5) työntekijän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettujen työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke tai kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin mukainen työkyvyttömyyseläke;

6) takuueläkkeestä annetun lain 7 §:n 1 momentin 3—5 kohdan tai 2 momentin 2 kohdan mukainen takuueläke;

7) aikuiskoulutusetuuksista annetun lain (1276/2000) mukainen aikuiskoulutustuki;

8) kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain mukainen sopeutumiseläke tai sopeutumisraha tai

9) opintotukilain mukainen opintoraha.

Vakuutetun saamista 1 momentin mukaisista ansiomenetykskorvauksista ja sosiaalietuuksista lasketaan etuuden keskimääräinen määrä päivää kohti siten, että tarkastelujakson ajalle myönnettyjen etuuksien yhteismäärä jaetaan etuusjaksojen yhteenlaskettujen arkipäivien lukumäärällä. Saatu rahamäärä pyöristetään lähimpään senttiin.

Etuusperusteisen tulon laskemiseksi määritellään etuusperusteinen vuositulo. Etuusperusteinen vuositulo on sellainen tulo, josta 1 §:n 2 ja 3 momentissa säädetyllä päivärahaetuuden määräytymisperusteella saadaan yhtä suuri päiväkohtainen etuuden määrä kuin 2 momentin mukaisesti laskettu etuuden keskimääräinen määrä. Saatu rahamäärä pyöristetään lähimpään senttiin.

Etuusperusteisesta vuositulosta huomioidaan etuusperusteisena tulona osuus, joka on kolmasosa tarkastelujaksoon sisältyvien etuusjaksojen arkipäivien lukumäärästä. Saatu rahamäärä pyöristetään lähimpään senttiin.

Jos vakuutettu on saanut 1 momentin 5 kohdan mukaista muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tarkastelujaksolla ja mainitun etuuden maksu jatkuu päivärahaetuuden kanssa samaan aikaan, ei etuutta huomioida tältä ajalta vuositulossa päivärahaetuuden määrää laskettaessa.

7 §

Palkkatulosta vähennettävät vakuutusmaksut

Päivärahaetuuden määrää laskettaessa vuosituloon sisältyvästä 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua palkkatulosta ja vakuutuspalkasta vähennetään 18 luvun 21 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairausvakuutuksen päivärahamaksun, työntekijän eläkelain 153 §:ssä tarkoitettua työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 18 §:n 1 momentissa tarkoitettua palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun yhteismäärä.

8 §

Sairauspäivärahan määräytyminen vakuutetun ollessa työkyvytön vain johonkin työhönsä

Jos vakuutettu tulee työkyvyttömäksi työskennellessään samanaikaisesti kahdessa tai useammassa työsuhteessa taikka omassa työssä ja on työkyvytön vain johonkin työhönsä, sairauspäiväraha määräytyy 2 §:n 1 momentin mukaisesti tästä työstä aiheutuneen ansionmenetyksen perusteella. Tulosta tehdään vakuutusmaksuvähennys siten kuin 7 §:ssä säädetään. Tätä pykälää ei kuitenkaan sovelleta, jos kysymyksessä on hyvin vähäinen työskentely toisessa työssä.

Jos vakuutetun työkyvyttömyys jatkuu ja hän tulee työkyvyttömäksi kaikkiin töihinsä, sairauspäiväraha määräytyy työkyvyttömyyden alkamista edeltäneiden vuositulojen perusteella siten kuin tässä luvussa säädetään.

9 §

Vanhempainpäivärahaa koskevat erityissäännökset

Vanhempainpäivärahoikeuden alkamisajankohtana pidetään sitä päivää, jolta vanhemmalle maksetaan ensimmäisen kerran vanhempainpäivärahaa saman lapsen perusteella. Vanhempainpäiväraha määräytyy samasta lapsesta koko vanhempainpäivärahakauden ajan saman vuositulon perusteella.

Sen estämättä, mitä 2 §:ssä säädetään, vanhempainpäivärahan suuruus voidaan määrätä edellisen vanhempainpäivärahan perusteena olleen 2 §:ssä tarkoitetun vuositulon mukaisesti, jos lapsi, jonka perusteella edellisen kerran on maksettu vanhempainpäivärahaa, ei ole täyttänyt tai hänen hoitoon ottamisestaan ei ole kulunut kolmea vuotta ennen laskettua synnytysaikaa tai lapsen hoitoon ottamista. Tällöin edellisen vanhempainpäivärahan perusteena ollutta vuosituloa tarkistetaan siinä suhteessa kuin vanhempainpäivärahoikeuden alkamisajankohdalle vahvistettu työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitettu palkkakerroin poikkeaa edelliselle kalenterivuodelle vahvistetusta palkkakertoimesta.

10 §

Sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä erityishoitorahan vähimmäismäärä

Sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä erityishoitorahan vähimmäismäärä on 22,89 euroa arkipäivältä. Tätä rahamäärää tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa säädetään. Päivärahan vähimmäismäärää koskeva rahamäärä vastaa sitä kansaneläkeindeksin pistelukua, jonka mukaan vuoden 2010 tammikuussa maksettujen kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

11 §

Ansiotyössä ja omassa työssä olon vaikutus vanhempainpäivärahan määrään sekä isyysrahan määrä eräissä tilanteissa

Äitiys- ja vanhempainraha maksetaan vanhemmalle vähimmäismäärän suuruisena, jos vanhempi on samanaikaisesti ansiotyössä tai omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä tai opiskelee päätoimisesti ja saa opintotukilain mukaista opintorahaa. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei kuitenkaan sovelleta osittaiseen vanhempainrahaan.

Isyysraha maksetaan vähimmäismääräisenä varusmiespalveluksessa vakinaisessa väessä, aseettomana, reserviläisenä tai nostoväkeen kuuluvana puolustusvoimien palveluksessa taikka siviilipalvelusmiehenä olevalle sekä opintotukilain mukaista opintorahaa saavalle.

12 §

Vanhempainpäivärahan maksaminen vähimmäismääräisenä muun etuuden ajalta

Vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismäärän suuruisena, jos vakuutettu saa:

1) kansaneläkelain tai työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä, osittaista varhennettua vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä;

2) kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin tai työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä taikka työuraeläkettä;

3) Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa tai työeläkelakien mukaista täysimääräistä kuntoutusrahaa;

4) liikennevakuutuslain, työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain, sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain, tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain, opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetun lain (460/2015) tai urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009) perusteella myönnettyä täyttä tapaturmaeläkettä, päivärahaa tai kuntoutusrahaa; tai

5) kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain mukaista sopeutumiseläkettä tai sopeutumisrahaa.

13 §

Osittaisen vanhempainrahan määrä

Sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, osittaisen vanhempainrahan määrä on kuitenkin aina puolet vanhempainrahan määrästä.

14 §

Osasairauspäivärahan määrä

Sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, osasairauspäivärahan määrä on aina puolet sitä välittömästi edeltävän sairauspäivärahan määrästä tai puolet sen sairauspäivärahan määrästä, johon vakuutetulla olisi ollut oikeus osasairauspäivärahoikeuden alkaessa. Sairauspäivärahan määrässä ei kuitenkaan oteta huomioon 12 luvussa tarkoitettuja sairauspäivärahaan nähden ensisijaisia etuuksia. Osasairauspäivärahan määrä on aina vähintään puolet 10 §:ssä tarkoitetun vähimmäismääräisen sairauspäivärahan määrästä, jos sairaudesta johtuva työkyvyttömyys on kestänyt yhdenjaksoisesti 55 päivää.

15 §

Tartuntatautipäivärahan määrä

Tartuntatautipäiväraha määräytyy sen työ- tai virkasuhteen palkan perusteella, jonka vakuutettu saisi, ellei häntä olisi tartuntatautilain nojalla määrätty olemaan poissa ansiotyöstään, eristettäväksi tai karanteeniin. Päivärahan määrä on kuukausitulon kahdeskymmenesviidesosa. Jos ansionmenetyksen määrästä ei esitetä luotettavaa selvitystä, tartuntatautipäiväraha määräytyy sen palkan perusteella, jonka vakuutettu on saanut välittömästi ennen kuin hänet on määrätty olemaan poissa ansiotyöstään.

Yrittäjän tartuntatautipäiväraha on etuuden alkamishetkellä voimassa olevan yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti vahvistetun vuosityötulon kolmassadasosa.

Jos vakuutettu tekee työstä pidättämisen aikana muuta työtä, tartuntatautipäivärahaa maksetaan vain ansionmenetystä vastaavalta osalta.

12 luku

Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin

4 §

Sairauspäivärahan suhde työeläkelakien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen ja muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin

Jos vakuutettu saa 1 momentin mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä tai sitä vastaavaa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa 11 luvun 5 §:n mukaista ansionmenetyskorvausta eikä kyseistä etuutta tai korvausta ole huomioitu vuositulossa 11 luvun 5 §:n 2 momentin tai 6 §:n 5 momentin nojalla, ei etuutta tai korvausta vähennetä sairauspäivärahasta. Muutoin osatyökyvyttömyyseläke tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettu ansionmenetyskorvaus vähennetään sairauspäivärahasta.

9 §

Erytishoitorahan suhde muihin etuuksiin

Erytishoitorahasta vähennetään samalta ajalta maksettava 2 §:n mukainen muu etuus. Mitä 4 §:n 2 momentissa säädetään sairauspäivärahan suhteesta työeläkelakien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen ja muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin, sovelletaan vastaavasti erityishoitorahaan.

14 luku

Vuosilomakustannuskorvaus ja korvaus vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista

3 §

Vuosilomakustannuskorvauksen määrä

Työnantajalle maksetaan korvausta jokaiselta kalenterikuukaudelta, jolta vuosilomaa on kertynyt 1 §:ssä tarkoitetulta ajalta edellyttäen, että vanhempainpäivärahapäiviä on kalenterikuukautena ollut vähintään 14.

Korvausta maksetaan 2,5 päivältä kalenterikuukautta kohti. Korvauksen peruste päivää kohden on kolmassadasosa siitä vuositulosta, joka on ollut työntekijälle vuosiloman kertymisajalta maksetun päivärahan perusteena. Korvauksen perustetta korotetaan kertoimella, jonka suuruus on 1,21.

Vuosilomakustannuskorvausta ei kuitenkaan makseta enempää kuin se määrä, jonka työnantaja on ollut velvollinen maksamaan vuosilomapalkkana tai lomakorvauksena korotettuna kertoimella, jonka suuruus on 1,21.

17 luku

Muutoksenhaku

3 a §

Asian uudelleen ratkaiseminen muun etuuden tai korvauksen myöntämisen johdosta

Jos päivärahaetuuden saajalle on päätöksen antamisen jälkeen takautuvasti myönnetty 8 luvun 6 §:n, 11 luvun 11 tai 12 §:n tai 12 luvun 1—5 tai 9—11 §:n nojalla huomioon otettava etuus tai korvaus, Kansaneläkelaitos voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista asian uudelleen.

18 luku

Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut

9 §

Vakuutettujen rahoitusosuus

Vakuutetuilta perittävän sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tuotoilla rahoitetaan 33 prosenttia 8 §:n 1 momentin 1—4 kohdan sekä 2 ja 3 momentin mukaisten sairaanhoitovakuutuksen kulujen yhteismäärästä.

10 §

Valtion rahoitusosuus

Valtion varoista rahoitetaan 67 prosenttia 8 §:n 1 momentin 1—4 kohdan sekä 2 ja 3 momentin mukaisten sairaanhoitovakuutuksen kulujen yhteismäärästä. Lisäksi valtion varoista rahoitetaan 8 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen sairaanhoidon kulut siltä osin kuin Suomessa annettujen sairaanhoitoetuuksien perusteella ulkomailta saadut kulujen korvaukset eivät niitä kata.

12 §

Työnantajien sekä palkansaajien ja yrittäjien rahoitusosuus

Työnantajien suorittaman sairausvakuutusmaksun sekä palkka- ja yrittäjätulon perusteella perittävän sairausvakuutuksen päivärahamaksun tuotoilla rahoitetaan 11 §:ssä tarkoitettujen työtulovakuutuksen kulut, joista on vähennetty 13 §:ssä tarkoitettulla valtion osuudella ja yrittäjän lisärahoitusosuudella rahoitettavat kulut.

13 §

Valtion rahoitusosuus ja yrittäjän lisärahoitusosuus

Jos 11 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisen päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan määrä jäisi 11 luvun 2 §:n 1 momentin mukaisen vuositulon perusteella laskettuna alle 11 luvun 10 §:n vähimmäismääräisen päivärahaetuuden, rahoitetaan valtion varoista se osuus vähimmäismääräisenä maksettavan päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan kuluista, joka ylittää vuositulon perusteella lasketun päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan määrän.

Jos Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu kuntoutusraha jäisi alle sanotussa pykälässä mainitun vähimmäismääräisen kuntoutusrahan, rahoitetaan valtion varoista se osuus vähimmäismääräisenä maksettavan kuntoutusrahan kuluista, joka ylittää vuositulon perusteella lasketun kuntoutusrahan määrän.

Lisäksi valtio rahoittaa viisi prosenttia päivärahaetuus- ja kuntoutusrahakuluista, jotka muutoin rahoitettaisiin työnantajan sairausvakuutusmaksulla ja vakuutetun päivärahamaksulla.

Jos sairauspäivärahan määrää vähennetään 12 luvussa säädetyn yhteensovituksen vuoksi tai kuntoutusrahaa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 36 §:n 1 momentissa tai 37 taikka 39 §:n säädetyn yhteensovituksen vuoksi, pienentää tämä vähennys ensisijaisesti vakuutusmaksuilla rahoitettavaa osuutta.

Lisäksi valtion varoista rahoitetaan:

1) kulut, jotka aiheutuvat 13 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettun sairaanhoidon ja muun terveydenhuollon korvaamisesta yrittäjälle ja muulle omaa työtään tekeväälle; sekä

2) 11 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettut kulut.

Kulut, jotka aiheutuvat 8 luvun 10 §:n perusteella maksettavasta sairauspäivarahasta, rahoitetaan yrittäjän eläkelaiassa tarkoitettun työtulon perusteella perittävän maksun tuotoilla (yrittäjän lisärahoitusosuus). Yrittäjän lisärahoitusosuutta peritään päivärahamaksun lisäksi vakuutelta, jolla on voimassa yrittäjän eläkelaiassa tarkoitettu vakuutus.

15 §

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun maksuperuste

Sairausvakuutuksen päivärahamaksu määrätään vakuutetun veronalaisen palkkatulon ja yrittäjätulon perusteella, ellei tässä laissa toisin säädetä.

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun perusteena olevaa palkkatuloa on 11 luvun 3 §:n 2—5 momentin mukainen palkka ja yrittäjätuloa 11 luvun 4 §:n 1 momentin mukainen työtulo.

Päivärahamaksua ei peritä, jos vuotuisen palkka- ja yrittäjätulon yhteismäärä alittaa 14 000 euroa. Tuloraja tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Jos tuloraja nousee tarkistuksen yhteydessä yli täyden euron, jätetään yli menevä osa lukuun ottamatta.

20 §

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu määräytyy siten, että vakuutetuilta perittävän sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tuotoilla rahoitetaan 9 §:ssä tarkoitettu rahoitusosuus.

Sairanhoitomaksu peritään kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta ja muusta 14 ja 16—19 §:ssä tarkoitettusta sairaanhoitomaksun maksuperusteesta.

Jos vakuutettu saa muuta kuin 15—18 §:ssä tarkoitettua ansiotuloa, häneltä peritään tästä tuloista sen lisäksi, mitä 1 momentissa ja 23 §:ssä säädetään, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua 0,97 prosenttia. Maksua ei kuitenkaan peritä 14 §:n 2 momentissa mainituista tuloista.

Edellä 3 momentissa tarkoitettu maksu lasketaan sairaanhoitomaksun maksuperusteen ja päivärahamaksun maksuperusteen erotuksesta. Jos päivärahamaksun maksuperuste on suurempi kuin sairaanhoitomaksun maksuperuste, 3 momentissa tarkoitettua maksua ei peritä.

21 §

Sairausvakuutuksen päivärahamaksu

Sairausvakuutuksen päivärahamaksu määräytyy vuodelle 2020 siten, että sen tuotoilla rahoitetaan 48 prosenttia 12 §:ssä tarkoitetuista työtulovakuutuksen kuluista, joista on vähennetty korvaukset vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista.

22 §

Työnantajan sairausvakuutusmaksu

Työnantajan sairausvakuutusmaksu määräytyy vuodelle 2020 siten, että sen tuotoilla rahoitetaan korvaukset vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista sekä 52 prosenttia 12 §:ssä tarkoitetuista työtulovakuutuksen kuluista, joista on vähennetty korvaukset vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista.

Työnantajan sairausvakuutusmaksu peritään työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetussa laissa (771/2016) tarkoitetusta palkasta.

23 §

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tarkistaminen

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentista säädetään vuosittain ennen marraskuun 23 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Jos maksu kuitenkin alittaisi 0,45 prosenttia tai ylittäisi 0,75 prosenttia kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta ja muusta 14 ja 16—19 §:ssä tarkoitettusta sairaanhoitomaksun maksuperusteesta, maksuprosentista on säädettävä lailla.

24 §

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun tarkistaminen

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosenttia tarkistetaan vuosittain siten, että maksujen tuotoilla ja valtion rahoitusosuudella voidaan kattaa 11 §:ssä tarkoitettujen työtulovakuutuksen kulut. Kulujen muutokset rahoitetaan siten, että valtion rahoitusosuuden vähentämisen jälkeen tarvittavat maksujen muutokset jakautuvat tasan päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun kesken. Maksuprosenttia tarkistetaan kahden desimaalin tarkkuudella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 18 luvun 9, 10, 12, 13, 15, 20—22 § ja 23 §:n 2 momentti sekä 24 §:n 1 momentti tulevat kuitenkin voimaan ja 24 a § kumoutuu jo 1 päivänä marraskuuta 2019. Jos työkyvyttömyys tai etuusosoikeus on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, päivärahaetuuteen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Vuoden 2019 lopullisia valtion rahoitusosuuksia ja vakuutusmaksuilla rahoitettavia osuuksia laskettaessa sekä Kansaneläkelaitoksen vuoden 2019 tilinpäätöstä laadittaessa sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita 18 luvun säännöksiä.

HE 296/2018 vp

Jos työkyvyttömyys tai etuusoiikeus alkaa tammikuussa 2020, 11 luvun 2 §:n mukaiset vuositulot huomioidaan työkyvyttömyyttä tai etuusoiikeutta välittömästi edeltäneiltä 12 kalenterikuukaudelta.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 11 luvun 4 §:n 6 ja 7 momenttia sovelletaan, vaikka oikeus vanhempainpäivärahaan alkaisi tämän lain voimaantulon jälkeen.

Jos työntekijän vanhempainpäiväraha-oikeus on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan vuosilomakustannuksen määrään lain voimaan tullessa voimassa ollutta 14 luvun 3 §:ää.

Tämän lain 7 luvun 1 §:ssä ja 11 luvun 1 §:ssä säädetyt rahamäärät vastaavat työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa vuonna 2010.

Lain 18 luvun 15 §:n 3 momentissa oleva rahamäärä vastaa työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa vuonna 2017.

Tätä lakia sovelletaan vuodelta 2020 ja sen jälkeen perittävään sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksuun.

Tätä lakia sovelletaan sairausvakuutuksen päivärahamaksuun ja työnantajan sairausvakuutusmaksuun, jotka perustuvat vuonna 2020 ja sen jälkeen maksettavaan palkkaan tai vahvistettuun yrittäjätuloon.

2.

Laki

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 33 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1200/2009, ja
muutetaan 32, 37 ja 38 §
sellaisina kuin niistä ovat 37 § osaksi laissa 1137/2017 ja 38 § osaksi laissa 92/2016, seuraavasti:

32 §

Kuntoutusrahan määrä

Kuntoutusraha on määrältään vähintään yhtä suuri kuin se kuntoutujalle myönnettävä sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha, johon hänellä olisi oikeus, jos hän kuntoutuksen alkaessa olisi tullut työkyvyttömäksi.

Ammatillisen kuntoutuksen ajalta kuntoutusrahan määrä päivältä on kuitenkin 75 prosenttia vakuutetun sairausvakuutuslain 11 luvun 2 §:ssä tarkoitetun vuositulon kolmassadasosasta.

Kuntoutusrahan määrä on aina vähintään sairausvakuutuslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitetun päivärahan suuruinen.

37 §

Osittain yhteensovitettavat tulot

Jos kuntoutuja saa ammatillisena kuntoutuksena järjestetyn koulutuksen tai siihen liittyvän harjoittelun ajalta palkka- tai yrittäjätuloja, nämä tulot vähennetään samalta ajalta maksettavasta kuntoutusrahasta siltä osin kuin niiden määrä ylittää 32 §:n 3 momentin mukaisesti määräytyvän kuntoutusrahan määrän kerrottuna kahdellakymmenelläviidellä. Yhteensovitusta tehtäessä palkkatulot kohdistetaan maksupäivän perusteella lukukausittain ajalle, jolta kuntoutusrahaa myönnetään.

Nuoren kuntoutusrahaan tai 47 §:n nojalla työnantajalle maksettavaan kuntoutusrahaan ei tehdä 1 momentin mukaista yhteensovitusta.

Jos kuntoutujan kuntoutusrahan kanssa yhteen sovitettavat 1 momentissa tarkoitetut tulot muuttuvat päätöksen antamisen jälkeen, Kansaneläkelaitos voi ilman asianosaisen suostumusta tai päätöksen poistamista ratkaista asian uudelleen asianosaista kuultuaan.

38 §

Maksaminen ilman yhteensovitusta

Kuntoutusrahasta ei vähennetä seuraavia kuntoutujan saamia etuuksia:

1) osa-aikaeläke;

HE 296/2018 vp

2) työkyvyttömyyseläke kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin nojalla ja sen lisäksi maksettava takuueläke;

3) sairausvakuutuslain 11 luvun 11 ja 12 §:n mukaan määrätty vanhempainpäiväraha;

4) työeläkelakien mukainen osittainen varhennettu vanhuuseläke.

Kuntoutusrahasta ei vähennetä myöskään potilasvahinkolain (585/1986) perusteella suoritettavaa ansionmenetyskorvausta.

Jos vakuutettu saa työeläkelakien mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä tai sitä vastaavaa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa sairausvakuutuslain 11 luvun 5 §:n mukaista ansionmenetyskorvausta eikä kyseistä etuutta tai korvausta ole huomioitu vuositulossa kuntoutusrahaa myönnettäessä sairausvakuutuslain 11 luvun 5 §:n 2 momentin tai 11 luvun 6 §:n 5 momentin nojalla, ei etuutta tai korvausta vähennetä kuntoutusrahasta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ . Jos kuntoutus on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Lain 37 §:n 3 momenttia sovelletaan kuitenkin lain voimaan tulosta lukien riippumatta siitä, milloin kuntoutus on alkanut.

3.

Laki

työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetun lain (771/2016) 4 §:n 2 momentti ja 5 §:n 3 momentti seuraavasti:

4 §

Työnantajan sairausvakuutusmaksu

Työnantaja ei ole kuitenkaan velvollinen maksamaan työnantajan sairausvakuutusmaksua:

- 1) ajalta ennen sitä seuraavaa kalenterikuukautta, jona työntekijä täyttää 16 vuotta;
- 2) sen kalenterikuukauden jälkeen, jona työntekijä täyttää 68 vuotta;
- 3) jos luonnollisen henkilön tai kuolinpesän samalle henkilölle maksamien, maksajan elinkeino- tai muuhun tulonhankkimistoimintaan liittymättömien suoritusten määrä on vähäinen;
- 4) jos yksittäisen, satunnaisesti maksettavan suorituksen määrä on vähäinen;
- 5) ennakkoperintälain 13 §:n mukaisesta palkasta, joka maksetaan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 3 §:ssä tarkoitettulle yrittäjälle tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 3—5 §:ssä tarkoitettulle maatalousyrittäjälle tämän tekemästä työstä, jos hän ei ole yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti vakuuttamisvelvollinen.

HE 296/2018 vp

5 §

Työnantajan sairausvakuutusmaksun peruste

Palkkana ei pidetä sairausvakuutuslain 11 luvun 3 §:n 3 momentissa mainittuja eriä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila

1.

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 7 luvun 2 §, 8 luvun 1 §:n 3 ja 4 momentti, 18 luvun 24 a § ja 19 luvun 3 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 7 luvun 2 § osaksi laissa 804/2008, 8 luvun 1 §:n 3 ja 4 momentti laissa 912/2007, 18 luvun 24 a § laissa 925/2016 ja 19 luvun 3 §:n 1 momentti laissa 513/2010,

muutetaan 7 luvun 1 ja 3 §, 8 luvun 1 a §:n 3 momentti, 6 §, 9 §:n 2 momentti, 10 §:n 2 momentti, 13 §:n 2 momentti, 11 luku, 12 luvun 4 §:n otsikko ja 2 momentti, 14 luvun 3 §, 17 luvun 3 a §:n 1 momentti, 18 luvun 9, 10, 12, 13, 15, 20—22 § ja 23 §:n 2 momentti sekä 24 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 7 luvun 1 § laeissa 678/2014 ja 1658/2015, 3 § osaksi laissa 678/2014, 8 luvun 1 a §:n 3 momentti laissa 1228/2016, 6 § osaksi laissa 91/2016, 9 §:n 2 momentti laissa 1658/2015, 10 §:n 2 momentti laissa 1246/2010, 13 §:n 2 momentti ja 12 luvun 4 §:n 2 momentti laissa 1135/2017, 14 luvun 3 § osaksi laeissa 1342/2006 ja 1342/2016, 17 luvun 3 a §:n 1 momentti laissa 671/2011, 18 luvun 9 ja 10 § laissa 1256/2014, 12, 20-22 § ja 23 §:n 2 momentti laissa 1113/2005, 13 § laeissa 986/2008 ja 195/2009, 15 § laeissa 1113/5005, 1276/2006 ja 994/2008 sekä 24 § laeissa 700/2010 ja 1342/2016, sekä

lisätään 12 luvun 9 §:ään uusi 2 ja 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 luku

7 luku

Päivärahaetuksien saamisen yleiset edellytykset

Päivärahaetuksien saamisen yleiset edellytykset

1 §

1 §

Oikeus päivärahaetuuteen työtulon perusteella

Oikeus sairauspäivärahan vuositulon perusteella

Vakuutetulla on oikeus sairauspäivärahan työtulojen perusteella, jos hänen 11 luvun 3 §:ssä tarkoitetut vuosityötulonsa tai 11 luvun 4 §:ssä tarkoitetut arvioidut vuosityötulonsa ovat vähintään 1 264 euroa.

Vakuutetulla on oikeus sairauspäivärahan vuositulojen perusteella, jos hänen 11 luvun 2 §:ssä tarkoitetut vuositulonsa ovat vähintään 1 264 euroa.

Vanhempainpäivärahaan ja erityishoitorahaan vakuutetulla on oikeus työtulojen perusteella edellyttäen, että hänen 11 luvun 3 §:ssä tarkoitetut vuosityötulonsa tai 11 luvun 4 §:ssä tarkoitetut arvioidut vuosityötu-

HE 296/2018 vp

Voimassa oleva laki

lonsa oikeuttavat 3 §:ssä säädettyä vähimmäismääräistä päivärahaetuutta suurempaan etuuteen.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun työtulon määrä tarkistetaan noudattaen 11 luvun 1 §:n 4 momenttia.

Ehdotus

Vuositulon määrä tarkistetaan työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella. Jos vuositulon määrä nousee tarkistuksen yhteydessä yli täysien eurojen, jätetään yli menevä osa lukuun ottamatta.

2 §

Oikeus päivärahaetuuteen edeltävän etuuden perusteella

Jos vakuutetulla ei ole työtuloja työttömyyden, opiskelun tai kuntoutuksen vuoksi, hänellä on kuitenkin oikeus päivärahaetuuteen päiväraha-oikeutta edeltävän etuuden perusteella siten kuin 11 luvun 6 §:ssä säädetään.

Vakuutetulla on oikeus vanhempainpäivärahaan ja erityishoitorahaan edeltävän etuuden perusteella edellyttäen, että edeltävä etuus oikeuttaa vähintään 3 §:ssä säädetyn päivärahaetuuden vähimmäismäärän suuruisen etuuteen.

3 §

Oikeus vähimmäismääräiseen päivärahaetuuteen

Vakuutetun oikeus saada sairauspäiväraha vähimmäismääräisen päivärahaetuuden suuruisena alkaa 8 luvun 7 §:n 4 momentissa tarkoitetun omavastuajan jälkeen, jos hänellä ei ole oikeutta sairauspäivärahaan työtulojen eikä päiväraha-oikeutta edeltävän etuuden perusteella taikka päiväraha jäisi vähimmäismääräistä päivärahaetuutta pienemmäksi.

Vakuutetulla on oikeus saada vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha vähimmäispäivärahaetuuden suuruisena, jos etuus jäisi työtulon tai edeltävän etuuden perusteella vähimmäismääräistä päivärahaetuutta pienemmäksi.

2 §

Oikeus päivärahaetuuteen edeltävän etuuden perusteella

(kumotaan)

3 §

Oikeus vähimmäismääräiseen päivärahaetuuteen

Vakuutetun oikeus saada sairauspäiväraha vähimmäismääräisen päivärahaetuuden suuruisena alkaa 8 luvun 7 §:n 4 momentissa tarkoitetun omavastuajan jälkeen, jos hänellä ei ole oikeutta sairauspäivärahaan vuositulojen perusteella taikka päiväraha jäisi vähimmäismääräistä päivärahaetuutta pienemmäksi.

Vakuutetulla on oikeus saada vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha vähimmäismääräisen päivärahaetuuden suuruisena, jos etuus jäisi vuositulojen perusteella vähimmäismääräistä päivärahaetuutta pienemmäksi.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 luku

8 luku

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha**Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha**

1 §

1 §

*Sairauspäiväraha**Sairauspäiväraha*

Henkilöllä on 2 momentissa tarkoitettun päivärahan lisäksi oikeus saada tartuntatautilain 27 §:n 2 momentissa tarkoitettua korvausta hänelle aiheutuneesta ansion menetyksestä. Korvaus määrätään sen työtulon perusteella, jonka henkilö olisi saanut, jollei häntä olisi määrätty tartuntatautilain nojalla olemaan poissa ansiotyöstään, eristettäväksi tai karanteeniin. Korvaus ansionmenetyksestä on työtulon ja päivärahan erotus. Ansionmenetykskorvausta määrättäessä 2 momentissa tarkoitettu päiväraha otetaan vähennyksenä huomioon.

(3 ja 4 momentti kumotaan)

Jos 2 momentissa tarkoitettu tartuntatautilain mukainen päiväraha on 7 luvun 4 §:n 1 momentin säännöksen nojalla maksettu työnantajalle, eikä päiväraha peitä työnantajan suorittamaa palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta siltä ajalta, jonka poissaolo työstä, eristäminen tai karanteeni on kestänyt, on työnantajalla oikeus saada puuttuvalta osalta 3 momentissa tarkoitettu korvaus.

1 a §

1 a §

*Tartuntatautipäiväraha**Tartuntatautipäiväraha*

Jos tartuntatautipäivärahasta ei muuta erikseen säädetä, siihen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään sairauspäivärahasta. Tartuntatautipäivärahaan ei kuitenkaan sovelleta sairauspäivärahaa koskevia tämän lain 7 luvun 1—3 §:n, 8 luvun 1—4 a ja a §:n, 6 §:n 2 momentin, 7—10 §:n, 11 luvun 1 ja 3—7 §:n sekä 12 luvun 2—4, 6—8 ja 11 §:n säännöksiä.

Jos tartuntatautipäivärahasta ei muuta erikseen säädetä, siihen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään sairauspäivärahasta. Tartuntatautipäivärahaan ei kuitenkaan sovelleta sairauspäivärahaa koskevia 7 luvun 1 ja 3 §:n, tämän luvun 1, 2, 4, 4 a ja 5 a §:n, 6 §:n 2 momentin ja 7—10 §:n, 11 luvun 1, 2, 5—8 §, 10 § ja 14 §:n sekä 12 luvun 2—4, 6—8 sekä 11 ja 12 §:n säännöksiä.

6 §

Sairauspäivärahan estävät etuudet

Sairauspäivärahaan ei ole oikeutta vakuutetulla, joka saa:

1) Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa;

2) työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa;

3) työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain, liikennevakuutuslain (279/1959), sotilasvammalain (404/1948) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella ansionmenetykskorvausta;

4) kansaneläkelain (568/2007) tai työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä;

5) työeläkelakien mukaista osaaikaeläkettä;

6) takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 7 §:n 1 momentin 1 kohdan tai 2 momentin 1 kohdan mukaista takuueläkettä;

7) kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain mukaista sopeutumiseläkettä tai sopeutumisrahaa.

Jos vakuutetun äitiysrahakausi on alkanut aikaisemmin kuin 30 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa, hänellä ei ole oikeutta sairauspäivärahaan kyseiseltä ajalta.

Edellä 1 momentin 4—7 kohdassa tarkoitettua eläkettä, kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä, työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä, työuraeläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavalla 68 vuotta nuoremmalla vakuutetulla on kuitenkin oikeus sairauspäivärahaan, jos hän eläkkeelle siirtymisensä jälkeen on työssä ja tulee työkyvyttömäksi työhön, jota hän eläkkeellä ollessaan välittömästi ennen työ-

6 §

Sairauspäivärahan estävät etuudet

Sairauspäivärahaan ei ole oikeutta vakuutetulla, joka saa:

1) Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa;

2) työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa;

3) työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain, liikennevakuutuslain (460/2016), sotilasvammalain (404/1948), sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain (1521/2016) tai tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhalintatehtävissä annetun lain (1522/2016) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella ansionmenetykskorvausta;

4) kansaneläkelain (568/2007) tai työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä;

5) työeläkelakien mukaista osaaikaeläkettä;

6) takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 7 §:n 1 momentin 1 kohdan tai 2 momentin 1 kohdan mukaista takuueläkettä;

7) kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain mukaista sopeutumiseläkettä tai sopeutumisrahaa.

Jos vakuutetun äitiysrahakausi on alkanut aikaisemmin kuin 30 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa, hänellä ei ole oikeutta sairauspäivärahaan kyseiseltä ajalta.

Edellä 1 momentin 4—7 kohdassa tarkoitettua eläkettä, kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä, työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä, työuraeläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavalla 68 vuotta nuoremmalla vakuutetulla on kuitenkin oikeus sairauspäivärahaan, jos hän eläkkeelle siirtymisensä jälkeen on työssä ja tulee työkyvyttömäksi työhön, jota hän eläkkeellä ollessaan välittömästi ennen työ-

HE 296/2018 vp

Voimassa oleva laki

kyvyttömyyden alkamista on tehnyt. Sairauspäivärahan määrä lasketaan tällöin eläkkeellä oloaikana ansaittujen työtulojen perusteella siten kuin 11 luvussa säädetään ottaen huomioon 12 luvun 2 §:n säännökset.

9 §

Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työkykyisyysaikaan rinnastetaan aika, jolta vakuutettu on saanut Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain, työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain, sotilasvammalain tai sotilastapaturmalain kuntoutusta koskevien säännösten nojalla tai jona vakuutettu on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa taikka osallistunut julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaiseen palveluun tai mainitun lain 6 luvussa tarkoitettuun opiskeluun. Työkykyisyysaikaan rinnastetaan myös aika, jona vakuutettu on ollut oikeutettu työttömyysturvalain mukaiseen etuuteen työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 3 momentin nojalla.

10 §

Yrittäjän oikeus sairauspäivärahaan omavastuuajalta

Edellä 1 momentissa tarkoitettu sairauspäiväraha määräytyy yrittäjän eläkelain mukaisen työtulon perusteella siten kuin tämän lain 11 luvun 3 tai 4 §:ssä säädetään. Jos sairauspäiväraha määräytyy tämän lain 11

Ehdotus

kyvyttömyyden alkamista on tehnyt. Sairauspäivärahan määrä lasketaan tällöin eläkkeellä oloajan palkka- ja yrittäjätulon perusteella siten kuin 11 luvussa säädetään ottaen huomioon 12 luvun 2 §:n säännökset.

9 §

Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työkykyisyysaikaan rinnastetaan aika, jolta vakuutettu on saanut Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain, työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain, sotilasvammalain, sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain tai tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain kuntoutusta koskevien säännösten nojalla tai jona vakuutettu on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa taikka osallistunut julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiseen palveluun tai mainitun lain 6 luvussa tarkoitettuun opiskeluun. Työkykyisyysaikaan rinnastetaan myös aika, jona vakuutettu on ollut oikeutettu työttömyysturvalain mukaiseen etuuteen työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 3 momentin nojalla.

10 §

Yrittäjän oikeus sairauspäivärahaan omavastuuajalta

Edellä 1 momentissa tarkoitettu sairauspäiväraha määräytyy yrittäjän eläkelain mukaisen työtulon perusteella siten kuin tämän lain 11 luvun 4 §:ssä säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

luvun 4 §:n 1 momentin perusteella, vakuutetun luotettavasti selvittämää yrittäjän eläkelain mukaista työtuloa verrataan vakuutetun verotuksessa todettuun yrittäjän eläkelain mukaiseen työtuloon.

13 §

Muut osasairauspäivärahaan sovellettavat säännökset

Osasairauspäivärahaan ei kuitenkaan sovelleta sairauspäivärahaa koskevaa 11 luvun 5 a §:ää.

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

1 §

Päivärahaetuuksien määrä tulojen perusteella

Sairauspäivärahan määrä on 70 prosenttia vakuutetun verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmassadasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 26 898 euroa. Tämän ylittävästä osasta sairauspäivärahan määrä on 20 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta.

Vanhempainpäivärahan ja erityishoitorahan määrä on 70 prosenttia vakuutetun verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmassadasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 32 892 euroa. Tämän ylittävästä osasta 50 606 euron vuosituloon vanhempainpäivärahan ja erityishoitorahan määrä on 40 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta ja 50 606 euron ylittävästä osasta 25 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, äitiysrahan määrä on 56 ensimmäisen arkipäivän ajalta 90 prosenttia vakuutetun

13 §

Muut osasairauspäivärahaan sovellettavat säännökset

Osasairauspäivärahaan ei kuitenkaan sovelleta sairauspäivärahaa koskevaa 11 luvun 8 §:ää.

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

1 §

Päivärahaetuuksien määrä tulojen perusteella

Päivärahaetuuden määrä lasketaan vakuutetun 2 §:ssä tarkoitetun vuositulon perusteella.

Sairauspäivärahan määrä on 70 prosenttia vakuutetun vuositulojen kolmassadasosasta, jos vuositulot eivät ylitä 26 898 euroa. Tämän ylittävästä osasta sairauspäivärahan määrä on 20 prosenttia vuositulon kolmassadasosasta.

Vanhempainpäivärahan ja erityishoitorahan määrä on 70 prosenttia vakuutetun vuositulojen kolmassadasosasta, jos vuositulot eivät ylitä 32 892 euroa. Tämän ylittävästä osasta 50 606 euron vuosituloon vanhempainpäivärahan ja erityishoitorahan määrä on 40 prosenttia vuositulon kolmassadasosasta ja 50 606 euron ylittävästä osasta 25 prosenttia vuositulon kolmassadasosasta.

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, äitiysrahan määrä on 56 ensimmäisen

Voimassa oleva laki

verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmassadasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 50 606 euroa. Tämän ylittävistä osasta äitiysrahan määrä on 32,5 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta.

Edellä 1—3 momentissa tarkoitettujen verotuksessa todettujen työtulot tarkistetaan siinä suhteessa kuin työkyvyttömyyden tai vanhempainpäiväraha- tai erityishoitoraho-oikeuden alkamisajankohdalle vahvistettu työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettu palkkakerroin poikkeaa edelliselle kalenterivuodelle vahvistetusta palkkakerroimesta.

Edellä 1—3 momentissa tarkoitettuja tulorajoja tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Jos tuloajat nousevat tarkistuksen yhteydessä yli täysien eurojen, jätetään yli menevä osa lukuun ottamatta.

2 §

Työtulo

(2 § siirtyy muutettuna 3 ja 4 §:ksi)

Tässä laissa päivärahan perusteena olevalta työtulolta tarkoitetaan:

- 1) työ- tai virkasuhteesta saatua palkkaa;
- 2) yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaista kunkin vuoden vahvistettua työtuloa; ja
- 3) työeläkelaeissa tarkoitettua palkkaa, jota ulkomaantyössä pidetään eläkepalkkaan luettavan työansion ja eläkemaksujen perusteena (vakuutuspalkka).

Jos vakuutettu ei ole velvollinen ottamaan yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaista vakuutusta, hänen työtulonaan otetaan huomioon tuloverolaissa (1535/1992) tarkoitettu ansiotulo elinkeinotoiminnasta, maataloudesta ja yhtymästä, palkkatulo omasta yrityksestä tai maataloudesta, yrittäjätoimintaan liittyvä työkorvaus, hankintatyön arvo, porotalouden ansiotulo ja veronalainen apuraha. Jos vakuutettu, jolla ei ole velvollisuutta ottaa sanottujen lakien mukaista vakuutusta, ottaa vapaaehtoisesti tällaisen vakuutuksen, hänen työtulonaan

Ehdotus

arkipäivän ajalta 90 prosenttia vakuutetun vuositulojen kolmassadasosasta, jos vuositulo eivät ylitä 50 606 euroa. Tämän ylittävistä osasta äitiysrahan määrä on 32,5 prosenttia vuositulon kolmassadasosasta.

Edellä 2—4 momentissa tarkoitettuja tulorajoja tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Jos tuloajat nousevat tarkistuksen yhteydessä yli täysien eurojen, jätetään yli menevä osa lukuun ottamatta.

2 §

Vuositulo

Vuositulolla tarkoitetaan työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltävää kalenterikuukautta edeltävää 12 kalenterikuukauden aikana (*tarkastelujakso*) maksettua palkkatuloa, tarkastelujakson aikana voimassa olevan vakuutuksen mukaista yrittäjätuloa ja tähän aikaan kohdistuvaa työeläkelaeissa tarkoitettua palkkaa, jota ulkomaantyössä pidetään eläkepalkkaan luettavan työansion ja eläkemaksujen perusteena (*vakuutuspalkka*) sekä tarkastelujaksolle myönnettyä 5 §:n mukaista ansionmenetykskorvausta ja 6 §:n mukaisesti etuuden perusteella laskettua etuusperusteista tuloa.

Vuositulot otetaan huomioon vain ajalta, jona henkilö on ollut tämän lain mukaisesti Suomessa vakuutettuna.

Jos vakuutettu on tarkastelujakson aikana valmistunut ammattiin, muuttanut ulkomailta Suomeen tai ollut pois työstä lapsen hoitamisen taikka asepalveluksessa tai siviilipalveluksessa olon vuoksi ja hänen 1 momentin mukaiset tulonsa työkyvyttömyyden

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

otetaan kuitenkin huomioon 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu tulo.

Edellä 1 momentin 1 kohdan mukaisena päivärahan perusteena olevana palkkana pidetään ennakkoperintälain (1118/1996) 13 §:ssä tarkoitettua ennakonpidätyksen alaista palkkaa, palkkiota ja korvausta, urheilijan palkkiota, rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain (627/1978) 4 §:ssä tarkoitettua palkkaa ja mainitun lain 3 §:ssä tarkoitettua esiintyvän taiteilijan sekä urheilijan henkilökohtaista korvausta, tuloverolain 77 §:ssä tarkoitettua ulkomaantyöskentelystä saatua ennakkoperintälain 13 §:ssä tarkoitettua ennakonpidätyksen alaista palkkaa, vakuutuskassalaissa (1164/1992) tarkoitettua sairauskassan maksamaa täydennyspäivärahaa ja työsuhteessa saatuja palvelurahoja.

Palkkana ei kuitenkaan pidetä:

- 1) työnantajalta saatua henkilökohtaista etua;
- 2) korkoetua työsuhteen perusteella saadusta lainasta;
- 3) etua työsuhteeseen perustuvasta oikeudesta merkitä yhteisön osakkeita tai osuuksia käypää alempaan hintaan, jos etu on henkilöstön enemmistön käytettävissä;
- 4) tuloverolain 66 §:ssä tarkoitettua työsuhteeseen käyttämisestä syntyvää etua tai sellaista työsuhteeseen perustuvaa suoritusta, joka määräytyy yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella;
- 5) palkkiota, joka annetaan työnantajayhtiön tai sen kanssa samaan konserniin tai muuhun vastaavaan taloudelliseen yhteisliittymään kuuluvan yhtiön viranomaisen valvonnan alaisessa arvopaperipörssissä noteerattuina osakkeina, sijoitustalletuksena tai muulla vastaavalla tavalla, taikka osakkeiden sijasta osin tai kokonaan rahana, edellyttäen, että tällaisen palkkiona saatavan edun arvo riippuu kyseisten osakkeiden arvon kehityksestä palkkion lupaamisen jälkeisenä, vähintään vuoden mittaisena aikana;
- 6) työsopimuslain 2 luvun 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua odotusajan palkkaa;
- 7) työsopimuksen tai virkasuhteen päättämisestä maksettavaa korvausta ja muuta vahingonkorvausta;
- 8) työ- tai virkasuhteeseen perustumattomia luento- ja esitelmäpalkkioita, kokous-

tai etuusoikeuden alkamista välittömästi edeltävää kalenterikuukautta edeltäneiden kolmen kalenterikuukauden aikana ovat olleet neljällä kerrottuna vähintään 20 prosenttia suuremmat kuin tarkastelujakson tulot, määräytyy päivärahaetuus vakuutetun hakemuksesta sanottujen kolmen kalenterikuukauden tulojen mukaan. Kolmen kalenterikuukauden tulot muutetaan tällöin vuosituloksi kertomalla ne neljällä.

Ammattiin valmistumisella tarkoitetaan tutkinnon suorittamista. Lapsen hoitamisella tarkoitetaan vanhempainpäivärahakauden jälkeistä työstä poissaoloa alle 3-vuotiaan lapsen sekä adoptiolapsen kotihoidon vuoksi taikka työstä poissaoloa alle 16-vuotiaan sairaan tai vammaisen lapsen sairaanhoitoon osallistumisen vuoksi.

Asepalveluksessa tai siviilipalveluksessa ololla tarkoitetaan palveluksessa oleva asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaisen asevelvollisuuden suorittamiseksi tai siviilipalveluslain (1446/2007) mukaisen siviilipalvelusvelvollisuuden täyttämiseksi sekä naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaista vapaaehtoista asepalvelusta.

Ulkomailta Suomeen muutolla tarkoitetaan tilannetta, kun henkilö on muuttanut Suomeen ja tullut Suomessa vakuutetuksi 1 luvun 2 §:n mukaisesti.

Jos vakuutettu tulee uudelleen työkyvyttömäksi 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jolta viimeksi maksettiin sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa taikka erityishoitorahan maksaminen jatkuu 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jolta viimeksi maksettiin erityishoitorahaa, määräytyy etuus vähintään saman vuositulon perusteella kuin edellisellä etuusjaksolla.

palkkioita ja hallintoelimen jäsenyydestä saatuja palkkioita, jos palkkion perusteella ei henkilöön sovellettavien työeläkelakien mukaan tarvitse maksaa työntekijän eläkemaksua;

9) henkilöstörahastolaissa (934/2010) tarkoitettuja henkilöstörahastoeriä ja niiden lisäosia, jotka on siirretty henkilöstörahastoon tai henkilöstörahastosta nostettua rahastosuutta;

10) henkilöstörahastolaissa tarkoitettuja henkilöstörahastoeriä ja niiden lisäosia, jotka on nostettu henkilöstörahastolain 37 §:n perusteella käteisenä rahaston sääntöjen mukaan määräytyvänä palkkiona edellyttäen, että erä on määräytynyt yrityksen kannattavuutta ja muita toiminnan tehokkuutta mittaavien tekijöiden perusteella tai viraston taikka kunnan soveltaman tulospalkkiojärjestelmän mukaisesti;

11) eriä, jotka maksetaan työntekijälle yhtiökokouksen päätöksen perusteella voittonjakona tai käteisenä voittopalkkiona edellyttäen, että käteinen voittopalkkio maksetaan koko henkilöstölle eikä sillä pyritä korvaamaan työehtosopimuksen tai työsopimuksen edellyttämää palkkausjärjestelmää ja että käteisen palkkion määräytymisperusteet ovat 10 kohdan ja henkilöstörahastolain 2 §:n 2 ja 3 kohdan mukaiset ja että yhtiön vapaan pääoman määrä on suurempi kuin yhtiökokouksessa päätettävän käteisen voittopalkkion ja osakkeenomistajille maksettavien osinkojen yhteismäärä.

Edellä 4 momentin 11 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa edellytetään lisäksi, että voittopalkkion maksamisesta ei ole tehty työnantajaa velvoittavaa sopimusta ja että omistajat tekevät sitovan päätöksen käteisen voittopalkkion maksamisesta yhtiökokouksessa tilikauden päätyttyä ja että voittopalkkiot maksetaan tämän jälkeen. Lisäksi edellytyksenä on, että asia käsitellään yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (334/2007) mukaisella tai muulla vastaavalla tavalla.

Työtulona ei oteta huomioon sellaisia tuloja, jotka on verotuksessa arvioitu verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 27 §:n 1 momentin mukaan sen vuoksi, ettei veroilmoitusta ole annettu.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan sää-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tää tarkemmin siitä, mitä luetaan edellä tässä pykälässä säädettyihin työtuloihin.

3 §

Toimitettuun verotukseen perustuva työtulo

(3 § kumotaan)

Päivärahaetus määräytyy työkyvyttömyyden tai vanhempainpäivärahaoikeuden taikka erityishoitorahaoikeuden alkamista edeltäneenä vuonna toimitetussa verotuksessa todettujen, 2 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen työtulojen perusteella. Vanhempainpäivärahaoikeuden alkamisajankohtana pidetään sitä päivää, jolta vanhemmalle maksetaan ensimmäisen kerran vanhempainpäivärahaa saman lapsen perusteella.

Jos vakuutetun oikeus työntekijän eläkelain 35 §:n mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen on alkanut sinä verovuonna, jolta työtulot on otettava 1 momentin mukaan etuuden perusteeksi, sairauspäiväraha määrätään edellisen verovuoden työtulojen perusteella edellyttäen, että ne ovat suuremmat kuin osatyökyvyttömyyseläkkeen alkamisvuoden mukaiset työtulot.

3 §

Palkkatulo

Palkkatulona huomioidaan työ- tai virkasuhteen perusteella maksettu palkka ja vakuutuspalkka. Palkkatuloon rinnastetaan palkkiot, joita ei ole maksettu työ- tai virkasuhteen perustella, mutta jotka ovat 2 momentin mukaista palkkiota tai korvausta.

Palkkana pidetään ennakkoperintälain (1118/1996) 13 §:ssä tarkoitettua ennakonpidätyksen alaista palkkaa, palkkiota ja korvausta, urheilijan palkkiota, rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain (627/1978) 4 §:ssä tarkoitettua palkkaa ja mainitun lain 3 §:ssä tarkoitettua esiintyvän taiteilijan sekä urheilijan henkilökohdasta korvausta, tuloverolain (1535/1992) 77 §:ssä tarkoitettua ulkomaantyöskentelystä saatua ennakonpidätyksen alaista palkkaa, vakuutuskassalaissa (1164/1992) tarkoitettua sairauskassan maksamaa täydennyspäivärahaa ja työsuhteessa saatua palvelurahoja.

Palkkana ei kuitenkaan pidetä:

- 1) työnantajalta saatua henkilökuntaetua;
- 2) korkoetua työsuhteen perusteella saadusta lainasta;
- 3) etua työsuhteeseen perustuvasta oikeudesta merkitä yhteisön osakkeita tai osuuksia käypää alempaan hintaan, jos etu on henkilöstön enemmistön käytettävissä;
- 4) tuloverolain 66 §:ssä tarkoitettua työsuhteeseen käyttämisestä syntyvää etua tai sellaista työsuhteeseen perustuvaa suoritusta, joka määräytyy yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella;
- 5) palkkiota, joka annetaan työnantajayhtiön tai sen kanssa samaan konserniin tai muuhun vastaavaan taloudelliseen yhteenliittymään kuuluvan yhtiön viranomaisen valvonnan alaisessa arvopaperipörssissä noteerattuina osakkeina, sijoitustalletuksena tai muulla vastaavalla tavalla, taikka osakkeiden sijasta osin tai kokonaan rahana, edellyttäen, että tällaisen palkkiona saatavan

edun arvo riippuu kyseisten osakkeiden arvon kehityksestä palkkion lupaamisen jälkeisenä, vähintään vuoden mittaisena aikana;

6) työsopimuslain 2 luvun 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua odotusajan palkkaa;

7) työsopimuksen tai virkasuhteen päättämisestä maksettavaa korvausta ja muuta vahingonkorvausta;

8) työ- tai virkasuhteeseen perustumattomia luento- ja esitelmäpalkkioita, kokouspalkkioita ja hallintoelimen jäsenyydestä saatuja palkkioita, jos palkkion perusteella ei henkilöön sovellettavien työeläkelakien mukaan tarvitse maksaa työntekijän eläkemaksua;

9) henkilöstörahastolaissa (934/2010) tarkoitettuja henkilöstörahastoeriä ja niiden lisäosia, jotka on siirretty henkilöstörahastoon tai henkilöstörahastosta nostettua rahastosuutta;

10) henkilöstörahastolaissa tarkoitettuja henkilöstörahastoeriä ja niiden lisäosia, jotka on nostettu henkilöstörahastolain 37 §:n perusteella käteisenä rahaston sääntöjen mukaan määräytyvänä palkkiona edellyttäen, että erä on määräytynyt yrityksen kannattavuutta ja muita toiminnan tehokkuutta mittaavien tekijöiden perusteella tai viraston taikka kunnan soveltaman tulospalkkiojärjestelmän mukaisesti;

11) eriä, jotka maksetaan työntekijälle yhtiökokouksen päätöksen perusteella voitonjakona tai käteisenä voittopalkkiona edellyttäen, että käteinen voittopalkkio maksetaan koko henkilöstölle eikä sillä pyritä korvaamaan työehtosopimuksen tai työsopimuksen edellyttämää palkkausjärjestelmää ja että käteisen palkkion määräytymisperusteet ovat 10 kohdan ja henkilöstörahastolain 2 §:n 2 ja 3 kohdan mukaiset ja että yhtiön vapaan pääoman määrä on suurempi kuin yhtiökokouksessa päätettävän käteisen voittopalkkion ja osakkeenomistajille maksettavien osinkojen yhteismäärä.

Edellä 3 momentin 11 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa edellytetään lisäksi, että voittopalkkion maksamisesta ei ole tehty työnantajaa velvoittavaa sopimusta ja että omistajat tekevät sitovan päätöksen käteisen voittopalkkion maksamisesta yhtiökokouksessa tilikauden päätyttyä ja että voittopalk-

kiot maksetaan tämän jälkeen. Lisäksi edellytyksenä on, että asia käsitellään yhteistoinnasta yrityksissä annetun lain (334/2007) mukaisella tai muulla vastaavalla tavalla.

Kunnan eläinlääkärin tulona huomioidaan palkan lisäksi eläinlääkärin eläimen omistajilta tai haltijoilta periminä eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 19 §:ssä tarkoitettuna palkkioina mainitun lain 7 §:ssä tarkoitetun kunnan toimielimen vuosittain vahvistama rahamäärä.

Jos vakuutettu on saanut omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) mukaista omaishoidon hoitopalkkiota tai perhehoitolain (263/2015) mukaista hoitopalkkiota tarkastelujaksolla ja mainitun palkkion maksu jatkuu päivärahaetuuden kanssa samaan aikaan, ei palkkiota huomioida tältä ajalta vuositulossa päivärahaetuuden määrää laskehtaessa.

Sen estämättä mitä 2 §:n 2 momentissa säädetään, vakuutettu voi esittää palkkatulon ajalta, jolloin hän ei ole ollut Suomessa vakuutettuna. Tulon voi esittää aikaisemmin Suomessa vakuutettuna ollut henkilö, joka on ansainnut tulon työskennellessään toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai valtiossa, jossa sovelletaan Euroopan unionin lainsäädäntöä, ja joka on tullut uudelleen Suomessa vakuutetuksi. Jos ulkomailla ansaitut tulot olisivat huomattavasti matalammat tai korkeammat kuin Suomessa vastaavassa työssä ansaittavat tulot, päivärahaetuuden perusteena käytettävät tulot voidaan arvioida vastaavasta työstä Suomessa ansaittavien tulojen mukaan ottaen huomioon sellaisen henkilön tulot, joka työskentelee Suomessa vastaavissa tehtävissä ja jolla on vakuutettuun verrattava kokemus ja pätevyys. Päivärahaetus määräytyy vakuutetun esittämän tulon perusteella soveltuvin osin siten kuin 2 §:ssä säädetään, jos vakuutetulla ei ole Suomesta 2 §:n mukaista vuosituloa.

4 §

Vakuutetun esittämä työtulo ja vanhempainpäivärahan suuruus edeltävän vanhempainpäivärahan perusteena olleiden työtulojen mukaan

(4 §:n 6 ja 7 mom. siirtyvät muutettuna 9 §:ään, 8 momentti siirtyy muutettuna 2 §:ään)

Kansaneläkelaitoksen on hakemuksesta arvioitava, mitä on pidettävä vakuutetun työtuloina hänen työkyvyttömyytensä tai vanhempainpäivärahaoikeutensa taikka erityishoitorahaoikeuden alkamista välittömästi edeltäneiden kuuden kuukauden aikana. Päivärahaetus määräytyy vakuutetun luotettavasti selvittämien kuuden kuukauden työtulojen perusteella edellyttäen, että työtulot ovat jatkuvasti olleet kahdella kerrottuna vähintään 20 prosenttia suuremmat kuin 3 §:ssä tarkoitetut, verotuksessa todetut työtulot, jotka on tarkistettu 1 §:n 4 momentin mukaisesti. Edellä mainitut työtulot otetaan huomioon vain ajalta, jona henkilö on ollut tämän lain mukaisesti Suomessa vakuutettuna.

Yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain nojalla vakuutetun tulee vastaavasti esittää 1 momentissa tarkoitettuna kuuden kuukauden tulona luotettava selvitys mainittujen eläkelakien mukaan vahvistetuista työtuloista sekä muusta kuin omasta yritystoiminnasta saadusta työtulosta.

Jos vakuutetun työtulot ovat olleet sairauden, työttömyyden tai muun vastaavan erityisen syyn vuoksi olennaisesti pienemmät kuin ne muutoin olisivat olleet, voidaan työtulot hakemuksesta arvioida myös muulta kuuden kuukauden työskentelyajalta kuin työkyvyttömyyden tai vanhempainpäivärahaoikeuden taikka erityishoitorahaoikeuden alkamista välittömästi edeltäneeltä ajalta siten kuin 1 momentissa säädetään. Työtulot on mahdollista kuitenkin ottaa huomioon vain työkyvyttömyyden tai vanhempainpäi-

4 §

Yrittäjätulo

Yrittäjätulona huomioidaan yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vahvistettu työtulo.

Jos työtuloa on tarkastelujakson aikana muutettu, päivärahaetuuden perusteena oleva työtulo saadaan jakamalla vahvistettujen työtulojen yhteismäärä vastaavalla ajalla.

värahaoikeuden taikka erityishoitorahaoikeuden alkamisvuodelta ja sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta.

Sen estämättä, mitä edellä säädetään, vakuutetun 1 momentissa tarkoitetut kuuden kuukauden työtulot voidaan hakemuksesta arvioida myös kuutta kuukautta lyhyemmältä ajalta edellyttäen, että vakuutetulla on ammatin vaihtumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi ollut työtuloja vain osalta edellä tarkoitettua kuuden kuukauden aikaa.

Vakuutetun 1 momentissa tarkoitetut jatkuvat kuuden kuukauden työtulot voidaan hakemuksesta arvioida myös hänen esittämänsä 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja vähintään kuukauden työtuloja koskevan selvityksen perusteella. Tällöin vakuutetun työtulot arvioidaan siten kuin työssäolo olisi kestänyt vähintään kuusi kuukautta. Lyhyemmältä kuin kuuden kuukauden ajalta saatuja työtuloja voidaan pitää jatkuvina, jos vakuutettu esittää työnantajan antaman tai muun luotettavan selvityksen siitä, että työssäolo olisi jatkunut vähintään kuusi kuukautta, jos vakuutettu ei olisi tullut työkyvyttömäksi tai oikeus vanhempainpäivärahaan taikka erityishoitorahaan ei olisi alkanut. Jatkovina työtuloina voidaan ottaa huomioon myös lyhytaikaisista työsuhteista saadut työtulot, jos vakuutettu on jatkuvasti ollut joko työssä tai työttömänä työnhakijana työmarkkinoiden käytettävissä ja hänen työhistoriastaan voidaan perustellusti päätellä, että työllistyminen olisi jatkunut joko useassa jaksossa tai yhdenjaksoisena.

Sen estämättä, mitä edellä 3 §:ssä säädetään, vanhempainpäivärahan suuruus voidaan määrätä edellisen vanhempainpäivärahan perusteena olleen 2 §:ssä tarkoitetun työtulon mukaisesti, jos lapsi, jonka perusteella edellisen kerran on maksettu vanhempainpäivärahaa, ei ole täyttänyt tai hänen hoitoon ottamisestaan ei ole kulunut kolmea vuotta ennen laskettua synnytysaikaa tai seitsemää vuotta nuoremman lapsen hoitoon ottamista.

Edellä 6 momentissa tarkoitettua etuuden perusteena olevaa työtuloa tarkistetaan siinä suhteessa kuin vanhempainpäivärahoikeuden alkamisajankohdalle vahvistettu työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitettu palkkeroin poikkeaa edelliselle kalenterivuodel-

le vahvistetusta palkkakertoimesta.

Sen estämättä mitä 1 momentissa säädetään, vakuutettu voi esittää 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun työtulon ajalta, jolloin hän ei ole ollut Suomessa vakuutettuna. Työtulon voi esittää aikaisemmin Suomessa vakuutettuna ollut henkilö, joka on ansainnut tulon työskennellessään toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai valtiossa, jossa sovelletaan Euroopan unionin lainsäädäntöä, ja joka on tullut uudelleen Suomessa vakuutetuksi. Jos ulkomailla ansaitut työtulot olisivat huomattavasti matalammat tai korkeammat kuin Suomessa vastaavassa työssä ansaittavat tulot, päivärahaetuuden perusteena käytettävät tulot voidaan arvioida vastaavasta työstä Suomessa ansaittavien työtulojen mukaan ottaen huomioon sellaisen henkilön tulot, joka työskentelee Suomessa vastaavissa tehtävissä ja jolla on vakuutettuun verrattava kokemus ja pätevyys. Päivärahaetuus määräytyy vakuutetun esittämän työtulon perusteella soveltuvien osin siten kuin tässä pykälässä säädetään, jos vakuutetulla ei ole 3 §:ssä tarkoitettua verotuksessa todettua työtuloa eikä Suomessa ansaittua työkyvyttömyyden tai etuusoi-keuden alkamista edeltäneeltä ajalta esitettyä työtuloa.

4 a §

Työtulosta vähennettävät vakuutusmaksut

(4 a § siirtyy muutettuna 7 §:ksi)

Päivärahaetuuden määrää laskettaessa työtuloista vähennetään 60 prosenttia tämän lain 18 luvun 21 §:n 1 momentissa tarkoitetun sairausvakuutuksen päivärahamaksun, työntekijän eläkelain 153 §:ssä tarkoitetun työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 18 §:n 1 momentissa tarkoitetun palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun yhteismäärästä, josta on vähennetty 2,68 prosenttiyksikköä. Vähennys tehdään tämän luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua vakuutusmaksusta ja 3 §:ssä tarkoitettua verotuksessa todettua tai 4 §:n mukaisesti selvitetystä työ- ja virkasuhteessa saaduista työtuloista.

5 §

Työtulosta tehtävät tulonhankkimisvähennykset

(5 § kumotaan)

Verotuksessa todettua työtuloa sekä 4 §:ssä tarkoitettua kuuden kuukauden työtuloa määritettäessä työ- tai virkasuhteessa saadusta palkkatulosta ja siihen verrattavasta henkilökohtaisesta tulosta vähennetään tuloverolain 93—95 §:ssä tarkoitettut tulonhankkimismenot.

Yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesta työtulosta ei vähennetä tulonhankkimismenoja.

Työntekijän eläkelain 72 §:n mukaisesta palkasta vähennetään vain tuloverolain 95 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu tulonhankkimisvähennys.

5 a §

Sairauspäivärahan määräytyminen vakuutetun ollessa työkyvytön vain johonkin työhönsä

(5 a § siirtyy muutettuna 8 §:ksi)

Jos vakuutettu tulee työkyvyttömäksi työskennellessään samanaikaisesti kahdessa tai useammassa työsuhteessa taikka omassa työssä ja on työkyvytön vain johonkin työhönsä, sairauspäiväraha määräytyy tästä työstä aiheutuneen ansionmenetyksen perusteella. Vakuutetun tulee esittää työtulot työkyvyttömyyden alkamista välittömästi edeltäneen kuuden kalenterikuukauden ajalta. Yrittäjän tulee esittää selvitys yrittäjän elä-

5 §

Ansionmenetykskorvaukset

Ansionmenetykskorvauksena huomioidaan vakuutetun työtaturman tai ammattitaudin perusteella saama työtaturmaa koskevien eri lakien mukainen ansionmenetykskorvaus, liikennevakuutuslakiin, potilasvahinkolakiin tai sotilastaturmaa koskeviin eri lakeihin perustuva ansionmenetykskorvaus sekä tartuntatautilain mukainen tartuntatautipäiväraha.

Jos vakuutettu on saanut 1 momentin mukaista muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettua ansionmenetykskorvausta tarkastelujaksolla ja mainitun korvauksen maksu jatkuu päivärahaetuuden kanssa samaan aikaan, ei korvausta huomioida tältä ajalta vuositulossa päivärahaetuuden määrää laskettaessa.

kelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vahvistetusta työtulosta. Sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään sairauspäivärahan määräytymisestä, sairauspäivärahan perusteena käytetään kuudelta kuu-kaudelta esitettyjä kahdella kerrottuja työtuloja. Työtuloa määrättäessä työ- tai virkasuhteessa saaduista työtuloista vähennetään 5 prosentin suuruiset tulonhankkimiskulut ja tehdään vakuutusmaksuvähennys siten kuin 4 a §:ssä säädetään. Tätä säännöstä ei kuitenkaan sovelleta, jos kysymyksessä on hyvin vähäinen työskentely toisessa työssä.

Jos vakuutetun työkyvyttömyys jatkuu ja hän tulee työkyvyttömäksi kaikkiin töihinsä, sairauspäiväraha määräytyy työkyvyttömyyden alkamista edeltäneiden työtulojen perusteella siten kuin tässä luvussa säädetään.

6 §

Sairaus- ja vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha edeltävän etuuden perusteella

(6 § kumotaan)

Jos vakuutettu on sairaus- tai vanhempainpäiväraha-oikeuden tai erityishoitoraha-oikeuden alkamista edeltävien neljän kuukauden aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyysetuutta, hänelle maksettava sairaus- ja vanhempainpäiväraha tai erityishoitoraha on vähintään 86 prosenttia hänelle maksetun etuuden määrästä. Tällöin ei työttömyysetuuden määrää laskettaessa oteta huomioon:

- 1) työttömyysturvalain 4 luvun 4 §:n mukaista sovittelussa huomioon otettavaa tuloa;
- 2) työttömyysturvalain 6 luvun 3 a §:ssä tai 7 luvun 5 a §:ssä tarkoitettua työttömyysetuuden alentamista;
- 3) sellaista työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettua etuutta, joka tämän lain 12 luvun 2 §:n mukaan on vähennettävä päivärahasta;
- 4) työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan määräytyvää korotettua ansio-osaa siltä osin kuin sen määrä ylittää mainitun pykälän 1 momentin mukaan määräytyvän ansio-osan;

6 §

Etuusperusteinen tulo

Etuusperusteinen tulo lasketaan tarkastelujakson aikana saatujen seuraavien ansionmenetykskorvausten ja sosiaalietuuksien perusteella:

- 1) työttömyysturvalain mukainen työttömyysetuus;
- 2) vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukainen vuorottelukorvaus;
- 3) 1 luvun 4 §:n 6 kohdassa tarkoitettu päivärahaetus lukuun ottamatta tartuntatautilain mukaista tartuntatautipäivärahaa;
- 4) Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain tai työntekijän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettujen työeläkelakien mukainen kuntoutusraha tai kuntoutuskorotus;
- 5) työntekijän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettujen työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke tai kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin mukainen työkyvyttömyyseläke;
- 6) takuueläkkeestä annetun lain 7 §:n 1 momentin 3—5 kohdan tai 2 momentin 2 kohdan mukainen takuueläke;
- 7) aikuiskoulutusetuuksista annetun lain

Voimassa oleva laki

5) työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan määräytyvää peruspäivärahan korotusosaa eikä mainitun lain 7 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan määräytyvää työmarkkinatuen korotusosaa.

Sairaus- ja vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha on vähintään opintorahan kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa, jos vakuutettu on etuuskauden alkamista edeltävän neljän kuukauden aikana saanut opintotukilain mukaista opintorahaa.

Sairaus- ja vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha on vähintään kuntoutusrahan suuruinen, jos vakuutettu on etuuskauden alkamista edeltävien kuuden kuukauden aikana saanut Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa. Jos vakuutettu on saanut vastaavana aikana työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa, sairaus- ja vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha on vähintään vakuutetulle suoritetun kuntoutusrahan kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain 32 §:n 2 momentin mukaan määräytyneestä kuntoutusrahasta sitä osuutta, jolla se ylittää sen määrän, joka vastaavassa tilanteessa olisi määriteltä mainitun lain 32 §:n 1 momentin mukaan kuntoutusrahan määräksi, eikä mainitun lain 33 §:n 1 momentissa tarkoitettua 10 prosentin korotusta eikä työeläkelakien mukaista 33 prosentin korotusta.

Jos vakuutettu on saanut sairaus- tai vanhempainpäivärahan taikka erityishoitorahan alkamista edeltäneenä aikana useampaa kuin yhtä 1—3 momentissa mainituista etuuksista, sairaus- ja vanhempainpäivärahan ja erityishoitorahan perusteena käytetään sitä etuutta, jota vakuutettu on viimeksi saanut.

6 a §

Vanhempainpäivärahan määräytyminen eräissä tapauksessa

(6 a § siirtyy muutettuna 9 §:ksi)

Jos vakuutetulla on oikeus vanhempain-

Ehdotus

(1276/2000) mukainen aikuiskoulutustuki;

8) kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain mukainen sopeutumiseläke tai sopeutumisraha tai

9) opintotukilain mukainen opintoraha.

Vakuutetun saamista 1 momentin mukaisista ansiomenetyskorvauksista ja sosiaalietuuksista lasketaan etuuden keskimääräinen määrä päivää kohti siten, että tarkastelujakson ajalle myönnettyjen etuuksien yhteismäärä jaetaan etuusjaksojen yhteenlaskettujen arkipäivien lukumäärällä. Saatu rahamäärä pyöristetään lähimpään senttiin.

Etuusperusteisen tulon laskemiseksi määritellään etuusperusteinen vuositulo. Etuusperusteinen vuositulo on sellainen tulo, josta 1 §:n 2 ja 3 momentissa säädetyllä päivärahaetuuden määräytymisperusteella saadaan yhtä suuri päiväkohtainen etuuden määrä kuin 2 momentin mukaisesti laskettu etuuden keskimääräinen määrä. Saatu rahamäärä pyöristetään lähimpään senttiin.

Etuusperusteisesta vuositulosta huomioidaan etuusperusteisena tulona osuus, joka on kolmassadasosa tarkastelujaksoon sisältyvien etuusjaksojen arkipäivien lukumäärästä. Saatu rahamäärä pyöristetään lähimpään senttiin.

Jos vakuutettu on saanut 1 momentin 5 kohdan mukaista muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tarkastelujaksolla ja mainitun etuuden maksu jatkuu päivärahaetuuden kanssa samaan aikaan, ei etuutta huomioida tältä ajalta vuositulossa päivärahaetuuden määrää laskettaessa.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

päivärahaan samanaikaisesti 3, 4 ja 6 §:n perusteella, vanhempainpäiväraha määräytyy samasta lapsesta koko vanhempainpäivärahakauden ajan samalla perusteella, joka määritellään etuusosoikeuden alkamispäivän mukaan.

7 §

Sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä erityishoitorahan vähimmäismäärä

(7 § siirtyy 10 §:ksi)

Sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä erityishoitorahan vähimmäismäärä on 22,89 euroa arkipäivältä. Tätä rahamäärää tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annettussa laissa säädetään. Päivärahan vähimmäismäärää koskeva rahamäärä vastaa sitä kansaneläkeindeksin pistelukua, jonka mukaan vuoden 2010 tammikuussa maksettujen kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

8 §

Ansiotyössä ja omassa työssä olon vaikutus vanhempainpäivärahan määrään

(8 § siirtyy muutettuna 11 §:ksi)

Äitiys- ja vanhempainraha maksetaan äidille vähimmäismäärän suuruisena, jos äiti on samanaikaisesti ansiotyössä tai omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä tai opiskelee päätoimisesti ja saa opintotukilain mukaista opintorahaa. Vastaavasti menetellään isälle maksettavan vanhempainrahan osalta. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei kuitenkaan sovelleta osittaiseen vanhempainrahaan.

7 §

Palkkatulosta vähennettävät vakuutusmaksut

Päivärahaetuuden määrää laskettaessa vuosituloon sisältyvästä 3 §:n 1 momentissa tarkoitettusta palkkatulosta ja vakuutuspalasta vähennetään 18 luvun 21 §:n 1 momentissa tarkoitettuna sairausvakuutuksen päivärahamaksun, työntekijän eläkelain 153 §:ssä tarkoitettuna työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 18 §:n 1 momentissa tarkoitettuna palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun yhteismäärä.

8 §

Sairauspäivärahan määräytyminen vakuutetun ollessa työkyvytön vain johonkin työhönsä

Jos vakuutettu tulee työkyvyttömäksi työskennellessään samanaikaisesti kahdessa tai useammassa työsuhteessa taikka omassa työssä ja on työkyvytön vain johonkin työhönsä, sairauspäiväraha määräytyy 2 §:n 1 momentin mukaisesti tästä työstä aiheutuneen ansionmenetyksen perusteella. Tulosta tehdään vakuutusmaksuvähennys siten kuin 7 §:ssä säädetään. Tätä pykälää ei kuitenkaan sovelleta, jos kysymyksessä on hyvin vähäinen työskentely toisessa työssä.

Jos vakuutetun työkyvyttömyys jatkuu ja hän tulee työkyvyttömäksi kaikkiin töihinsä, sairauspäiväraha määräytyy työkyvyttömyyden alkamista edeltäneiden vuositulojen perusteella siten kuin tässä luvussa säädetään.

9 §

Isän vanhempainpäivärahan määrä

(9 §:n 2 mom. siirtyy muutettuna 11 §:ään)

Isän vanhempainpäivärahakausi alkaa sinä päivänä, jolta hänelle maksetaan ensimmäisen kerran vanhempainpäivärahaa saman lapsen perusteella. Isyys- ja vanhempainrahan määrä on samasta lapsesta koko vanhempainpäivärahakauden ajan samansuuruisen, jollei 8 §:stä muuta johdu.

Isyysraha maksetaan vähimmäismääräisenä varusmiespalveluksessa vakinaisessa väessä, aseettomana, reserviläisenä tai nostoväkeen kuuluvana puolustusvoimien palveluksessa taikka siviilipalvelusmiehenä ollevalle sekä opintotukilain mukaista opintorahaa saavalle.

10 §

Eläkkeen vaikutus vanhempainpäivärahan määrään

(10 § siirtyy muutettuna 12 §:ksi)

Vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismäärän suuruisena, jos vakuutettu saa vanhuuseläkettä, osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, varhennettua vanhuuselä-

9 §

Vanhempainpäivärahaa koskevat erityissäännökset

Vanhempainpäivärahoikeuden alkamisajankohtana pidetään sitä päivää, jolta vanhemmalle maksetaan ensimmäisen kerran vanhempainpäivärahaa saman lapsen perusteella. Vanhempainpäiväraha määräytyy samasta lapsesta koko vanhempainpäivärahakauden ajan saman vuositulon perusteella.

Sen estämättä, mitä 2 §:ssä säädetään, vanhempainpäivärahan suuruus voidaan määrätä edellisen vanhempainpäivärahan perusteena olleen 2 §:ssä tarkoitetun vuositulon mukaisesti, jos lapsi, jonka perusteella edellisen kerran on maksettu vanhempainpäivärahaa, ei ole täyttänyt tai hänen hoitoon ottamisestaan ei ole kulunut kolmea vuotta ennen laskettua synnytyisaikaa tai lapsen hoitoon ottamista. Tällöin edellisen vanhempainpäivärahan perusteena ollutta vuosituloa tarkistetaan siinä suhteessa kuin vanhempainpäivärahoikeuden alkamisajankohdalle vahvistettu työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitettu palkkakerroin poikkeaa edelliselle kalenterivuodelle vahvistetusta palkkakertoimesta.

10 §

Sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä erityishoitorahan vähimmäismäärä

Sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä erityishoitorahan vähimmäismäärä on 22,89 euroa arkipäivältä. Tätä rahamäärää tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä anne-

Voimassa oleva laki

kettä tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin, työeläkelakien, liikennevakuutuslain, työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain, sotilastapaturmalain, opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetun lain (460/2015) tai urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009) perusteella taikka työeläkelakien mukaista työuraeläkettä.

10 a §

Äidin vanhempainpäivärahan tarkistaminen

(10 a § siirtyy muutettuna 9 §:ään)

Äidille maksettava vanhempainpäiväraha on samasta lapsesta koko vanhempainpäivärahakauden ajan samansuuruinen, jollei 1 §:n 3 momentista tai 8 §:stä muuta johdu.

11 §

Osittaisen vanhempainrahan määrä

(11 § siirtyy muutettuna 13 §:ksi)

Sen estämättä, mitä tämän luvun 1—7 §:ssä säädetään, osittaisen vanhempainrahan määrä on kuitenkin aina puolet vanhempainrahan määrästä.

12 §

Osasairauspäivärahan määrä

Ehdotus

tussa laissa säädetään. Päivärahan vähimmäismäärää koskeva rahamäärä vastaa sitä kansaneläkeindeksin pistelukua, jonka mukaan vuoden 2010 tammikuussa maksettujen kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

11 §

Ansiotyössä ja omassa työssä olon vaikutus vanhempainpäivärahan määrään sekä isyyusrahan määrä eräissä tilanteissa

Äitiys- ja vanhempainraha maksetaan vanhemmalle vähimmäismäärän suuruisena, jos vanhempi on samanaikaisesti ansiotyössä tai omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä tai opiskelee päätoimisesti ja saa opintotukilain mukaista opintorahaa. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei kuitenkaan sovelleta osittaiseen vanhempainrahaan.

Isyyusraha maksetaan vähimmäismääräisenä varusmiespalveluksessa vakinaisessa väessä, aseettomana, reserviläisenä tai nostoväkeen kuuluvana puolustusvoimien palveluksessa taikka siviilipalvelusmiehenä ollevalle sekä opintotukilain mukaista opintorahaa saavalle.

12 §

Vanhempainpäivärahan maksaminen vä-

Voimassa oleva laki

(12 § siirtyy muutettuna 14 §:ksi)
 Sen estämättä, mitä tämän luvun 1—7 §:ssä säädetään, osasairauspäivärahan määrä on aina puolet sitä välittömästi edeltävän sairauspäivärahan määrästä tai puolet sen sairauspäivärahan määrästä, johon vakuutetulla olisi ollut oikeus osasairauspäiväraha-oikeuden alkaessa. Sairauspäivärahan määrässä ei kuitenkaan oteta huomioon 12 luvussa tarkoitettuja sairauspäivärahaan nähden ensisijaisia etuuksia. Osasairauspäivärahan määrä on aina vähintään puolet tämän luvun 7 §:ssä tarkoitetun vähimmäismääräisen sairauspäivärahan määrästä, jos sairaudesta johtuva työkyvyttömyys on kestänyt yhdenjaksoisesti 55 päivää.

13 §

Tartuntatautipäivärahan määrä

(13 § siirtyy muutettuna 15 §:ksi)
 Tartuntatautipäiväraha määräytyy sen työ- tai virkasuhteen palkan perusteella, jonka vakuutettu saisi, ellei häntä olisi tartuntatautilain nojalla määrätty olemaan poissa ansiotyöstään, eristettäväksi tai karanteeniin. Päivärahan määrä on kuukausitulon kahdeskymmenesviidesosa. Jos ansionmenetyksen määrästä ei esitetä luotettavaa selvitystä, tartuntatautipäiväraha määräytyy sen palkan perusteella, jonka vakuutettu on saanut välittömästi ennen kuin hänet on määrätty olemaan poissa ansiotyöstään.

Yrittäjän tartuntatautipäiväraha on etuuden alkamishetkellä voimassa olevan yrittäjän

*Ehdotus**himmäismääräisenä muun etuuden ajalta*

Vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismäärän suuruisena, jos vakuutettu saa:

1) kansaneläkelain tai työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä, osittaista varhennettua vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä;

2) kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin tai työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä taikka työraueläkettä;

3) Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa tai työeläkelakien mukaista täysimääräistä kuntoutusrahaa;

4) liikennevakuutuslain, työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain, sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain, tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä annetun lain, opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetun lain (460/2015) tai urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009) perusteella myönnettyä täyttä tapaturmaeläkettä, päivärahaa tai kuntoutusrahaa; tai

5) kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain mukaista sopeutumiseläkettä tai sopeutumisrahaa.

13 §

Osittaisen vanhempainrahan määrä

Sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, osittaisen vanhempainrahan määrä on kuitenkin aina puolet vanhempainrahan määrästä.

Voimassa oleva laki

eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti vahvistetun vuosityötulon kolmasosa. Jos vakuutettu ei ole velvollinen ottamaan yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaista vakuutusta, tartuntatautipäiväraha määräytyy 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun työtulon perusteella.

Jos vakuutettu tekee työstä pidättämisen aikana muuta työtä, tartuntatautipäivärahaa maksetaan vain ansionmenetystä vastaavalta osalta.

Ehdotus

14 §

Osasairauspäivärahan määrä

Sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, osasairauspäivärahan määrä on aina puolet sitä välittömästi edeltävän sairauspäivärahan määrästä tai puolet sen sairauspäivärahan määrästä, johon vakuutetulla olisi ollut oikeus osasairauspäiväraha-oikeuden alkaessa. Sairauspäivärahan määrässä ei kuitenkaan oteta huomioon 12 luvussa tarkoitettuja sairauspäivärahaan nähden ensisijaisia etuuksia. Osasairauspäivärahan määrä on aina vähintään puolet 10 §:ssä tarkoitetun vähimmäismääräisen sairauspäivärahan määrästä, jos sairaudesta johtuva työkyvyttömyys on kestänyt yhdenjaksoisesti 55 päivää.

15 §

Tartuntatautipäivärahan määrä

Tartuntatautipäiväraha määräytyy sen työ- tai virkasuhteen palkan perusteella, jonka vakuutettu saisi, ellei häntä olisi tartuntatautilain nojalla määrätty olemaan poissa ansiotyöstään, eristettäväksi tai karanteeniin. Päivärahan määrä on kuukausitulon kahdeskymmenesviidesosa. Jos ansionmenetyksen määrästä ei esitetä luotettavaa selvitystä, tartuntatautipäiväraha määräytyy sen palkan perusteella, jonka vakuutettu on saanut välittömästi ennen kuin hänet on määrätty olemaan poissa ansiotyöstään.

Yrittäjän tartuntatautipäiväraha on etuuden alkamishetkellä voimassa olevan yrittäjän

HE 296/2018 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti vahvistetun vuosityötulon kolmasosa.

Jos vakuutettu tekee työstä pidättämisen aikana muuta työtä, tartuntatautipäivärahaa maksetaan vain ansionmenetystä vastaavalta osalta.

12 luku

Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin

4 §

Sairauspäivärahan suhde työeläkelakien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen

12 luku

Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin

4 §

Sairauspäivärahan suhde työeläkelakien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen ja muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin

Jos vakuutettu saa 1 momentin mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä tai sitä vastaavaa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä ja oikeus osatyökyvyttömyyseläkkeeseen tai sitä välittömästi edeltävään työkyvyttömyyseläkkeeseen on alkanut ennen sen kalenterivuoden alkua, jota koskevat työtulot ovat sairauspäivärahan määräämisen perusteena, sairauspäivärahasta ei vähennetä osatyökyvyttömyyseläkettä. Sairauspäivärahasta ei vähennetä osatyökyvyttömyyseläkettä tai muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä myöskään silloin, kun sairauspäivärahan määräämisen perusteena käytetään 11 luvun 4 §:n mukaisia työtuloja ja ne ovat kokonaisuudessaan osatyökyvyttömyyseläkkeellä tai sitä edeltävällä täydellä työkyvyttömyyseläkkeellä oloajalta. Muutoin osatyökyvyttömyyseläke vähennetään sairauspäivärahasta.

9 §

Erityishoitorahan suhde muihin etuuksiin

Jos vakuutettu saa 1 momentin mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä tai sitä vastaavaa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa 11 luvun 5 §:n mukaista ansionmenetyskorvausta eikä kyseistä etuutta tai korvausta ole huomioitu vuositulossa 11 luvun 5 §:n 2 momentin tai 6 §:n 5 momentin nojalla, ei etuutta tai korvausta vähennetä sairauspäivärahasta. Muutoin osatyökyvyttömyyseläke tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettu ansionmenetyskorvaus vähennetään sairauspäivärahasta.

9 §

Erityishoitorahan suhde muihin etuuksiin

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Erityishoitorahasta vähennetään samalta ajalta maksettava 2 §:n mukainen muu etuus.

Mitä 4 §:n 2 momentissa säädetään sairauspäivärahan suhteesta työeläkelakien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen ja muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin, sovelletaan vastaavasti erityishoitorahaan.

14 luku

Vuosilomakustannuskorvaus ja korvaus vanhemmuudesta aiheutuvista perhevaakustannuksista

3 §

Vuosilomakustannuskorvauksen määrä

Työnantajalle maksetaan korvausta jokaiselta kalenterikuukaudelta, jolta vuosilomaa on kertynyt 1 §:ssä tarkoitetulta ajalta edellyttäen, että vanhempainpäivärahapäiviä on kalenterikuukautena ollut vähintään 14.

Korvausta maksetaan 2,5 päivältä kalenterikuukautta kohti. Korvauksen peruste päivää kohden on kolmassadasosa siitä vuosityötulosta, joka on ollut työntekijälle vuosiloman kertymisajalta maksetun päivärahan perusteena. *Jos vakuutetulle maksettu vanhempainpäiväraha on määrätynyt 11 luvun 6 §:n perusteella, korvauksen peruste päivää kohden on kolmassadasosa siitä vuosityötulosta, joka muutoin olisi ollut vakuutetulle maksetun päivärahan perusteena. Korvauksen perustetta korotetaan kertoimella, jonka suuruus on 1,26.*

Vuosilomakustannuskorvausta ei kuitenkaan makseta enempää kuin se määrä, jonka työnantaja on ollut velvollinen maksamaan vuosilomapalkkana tai lomakorvauksena korotettuna kertoimella, jonka suuruus on 1,26.

14 luku

Vuosilomakustannuskorvaus ja korvaus vanhemmuudesta aiheutuvista perhevaakustannuksista

3 §

Vuosilomakustannuskorvauksen määrä

Työnantajalle maksetaan korvausta jokaiselta kalenterikuukaudelta, jolta vuosilomaa on kertynyt 1 §:ssä tarkoitetulta ajalta edellyttäen, että vanhempainpäivärahapäiviä on kalenterikuukautena ollut vähintään 14.

Korvausta maksetaan 2,5 päivältä kalenterikuukautta kohti. Korvauksen peruste päivää kohden on kolmassadasosa siitä vuositulosta, joka on ollut työntekijälle vuosiloman kertymisajalta maksetun päivärahan perusteena. Korvauksen perustetta korotetaan kertoimella, jonka suuruus on 1,21.

Vuosilomakustannuskorvausta ei kuitenkaan makseta enempää kuin se määrä, jonka työnantaja on ollut velvollinen maksamaan vuosilomapalkkana tai lomakorvauksena korotettuna kertoimella, jonka suuruus on 1,21.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 luku

17 luku

Muutoksenhaku**Muutoksenhaku**

3 a §

3 a §

*Asian uudelleen ratkaiseminen muun etuuden tai korvauksen myöntämisen johdosta**Asian uudelleen ratkaiseminen muun etuuden tai korvauksen myöntämisen johdosta*

Jos päivärahaetuuden saajalle on päätöksen antamisen jälkeen takautuvasti myönnetty 8 luvun 6 §:n, 11 luvun 8 tai 10 §:n tai 12 luvun 1—5 tai 9—11 §:n nojalla huomioon otettava etuus tai korvaus, Kansaneläkelaitos voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista asian uudelleen.

Jos päivärahaetuuden saajalle on päätöksen antamisen jälkeen takautuvasti myönnetty 8 luvun 6 §:n, 11 luvun 11 tai 12 §:n tai 12 luvun 1—5 tai 9—11 §:n nojalla huomioon otettava etuus tai korvaus, Kansaneläkelaitos voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista asian uudelleen.

18 luku

18 luku

Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut**Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut**

9 §

9 §

*Vakuutettujen rahoitusosuus**Vakuutettujen rahoitusosuus*

Vakuutetuilta perittävän sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tuotoilla rahoitetaan 55,1 prosenttia 8 §:n 1 momentin 1—4 kohdan sekä 2 ja 3 momentin mukaisten sairaanhoitovakuutuksen kulujen yhteismäärästä.

Vakuutetuilta perittävän sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tuotoilla rahoitetaan 33 prosenttia 8 §:n 1 momentin 1—4 kohdan sekä 2 ja 3 momentin mukaisten sairaanhoitovakuutuksen kulujen yhteismäärästä.

10 §

10 §

*Valtion rahoitusosuus**Valtion rahoitusosuus*

Valtion varoista rahoitetaan 44,9 prosenttia 8 §:n 1 momentin 1—4 kohdan sekä 2 ja 3 momentin mukaisten sairaanhoitovakuutuksen kulujen yhteismäärästä. Lisäksi valtion varoista rahoitetaan 8 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettut sairaanhoidon kulut siltä osin kuin Suomessa annettujen sairaanhoitoetuksien perusteella ulkomailta saadut

Valtion varoista rahoitetaan 67 prosenttia 8 §:n 1 momentin 1—4 kohdan sekä 2 ja 3 momentin mukaisten sairaanhoitovakuutuksen kulujen yhteismäärästä. Lisäksi valtion varoista rahoitetaan 8 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettut sairaanhoidon kulut siltä osin kuin Suomessa annettujen sairaanhoitoetuksien perusteella ulkomailta saadut

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kulujen korvaukset eivät niitä kata.

kulujen korvaukset eivät niitä kata.

12 §

12 §

Työnantajien sekä palkansaajien ja yrittäjien rahoitusosuus

Työnantajien sekä palkansaajien ja yrittäjien rahoitusosuus

Työnantajien suorittaman sairausvakuutusmaksun sekä palkka- ja työtulon perusteella perittävän sairausvakuutuksen päivärahamaksun tuotoilla rahoitetaan 11 §:ssä tarkoitettujen työtulovakuutuksen kulut, joista on vähennetty 13 §:ssä tarkoitettulla valtion osuudella ja yrittäjän lisärahoitusosuudella rahoitettavat kulut.

Työnantajien suorittaman sairausvakuutusmaksun sekä palkka- ja yrittäjätulon perusteella perittävän sairausvakuutuksen päivärahamaksun tuotoilla rahoitetaan 11 §:ssä tarkoitettujen työtulovakuutuksen kulut, joista on vähennetty 13 §:ssä tarkoitettulla valtion osuudella ja yrittäjän lisärahoitusosuudella rahoitettavat kulut.

Lain voimaan tullessa 1 momentissa tarkoitetuista kuluista rahoitetaan työnantajan sairausvakuutusmaksulla 73 prosenttia ja sairausvakuutuksen päivärahamaksulla 27 prosenttia.

13 §

13 §

Valtion rahoitusosuus ja yrittäjän lisärahoitusosuus

Valtion rahoitusosuus ja yrittäjän lisärahoitusosuus

Valtion varoista rahoitetaan:

1) kulut, jotka aiheutuvat sellaisen 11 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisen päivärahan tai kuntoutusrahan maksamisesta, joka on enintään 11 luvun 7 §:ssä tarkoitettua vähimmäismäärän suuruinen tai, kun on kysymyksessä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu kuntoutusraha, enintään viimeksi mainitussa pykälässä tarkoitettua vähimmäismäärän suuruinen; valtion varoista ei kuitenkaan rahoiteta niitä sairauspäivärahoja ja kuntoutusrahoja, jotka ovat enintään vähimmäismäärän suuruisia 12 luvun tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 36 §:n 1 momentin tai 37 tai 39 §:n mukaisen yhteensovituksen vuoksi eikä niitä päivärahoja, joiden määrä on määrätynyt tämän lain 11 luvun 6 §:n perusteella ja ovat vähintään 11 luvun 7 §:ssä tarkoitettua vähimmäismäärän suuruisia;

2) kulut, jotka aiheutuvat 13 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettujen sairaanhoidon ja

Jos 11 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisen päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan määrä jäisi 11 luvun 2 §:n 1 momentin mukaisen vuositulon perusteella laskettuna alle 11 luvun 10 §:n vähimmäismääräisen päivärahaetuuden, rahoitetaan valtion varoista se osuus vähimmäismääräisenä maksettavan päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan kuluista, joka ylittää vuositulon perusteella lasketun päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan määrän.

Jos Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu kuntoutusraha jäisi alle sanotussa pykälässä mainitun vähimmäismääräisen kuntoutusrahan, rahoitetaan valtion varoista se osuus vähimmäismääräisenä maksettavan kuntoutusrahan kuluista, joka ylittää vuositulon perusteella lasketun kuntoutusrahan määrän.

Lisäksi valtio rahoittaa viisi prosenttia päivärahaetuus- ja kuntoutusrahakuluista, jotka muutoin rahoitettaisiin työnantajan sairausvakuutusmaksulla ja vakuutetun päi-

Voimassa oleva laki

muun terveydenhuollon korvaamisesta yrittäjälle ja muulle omaa työtään tekeväälle;

3) 0,1 prosenttia kuluista, jotka aiheutuvat muun kuin 1 kohdassa tarkoitettuna suuruisena maksettavasta tämän lain mukaisesta vanhempainpäivärahasta aiheutuvasta kulusta; sekä

4) 11 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettut kulut.

Kulut, jotka aiheutuvat 8 luvun 10 §:n perusteella maksettavasta sairauspäivärahasta, rahoitetaan yrittäjän eläkelaiassa tarkoitettun työtulon perusteella perittävän maksun tuotoilla (*yrittäjän lisärahoitusosuus*). Yrittäjän lisärahoitusosuutta peritään päivärahamaksun lisäksi vakuutetulta, jolla on voimassa yrittäjän eläkelaiassa tarkoitettu vakuutus.

15 §

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun maksuperuste

Sairausvakuutuksen päivärahamaksu määrätään vakuutetun veronalaisen palkkatulon ja työtulon perusteella, ellei tässä laissa toisin säädetä.

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun perusteena olevaa palkkatuloa on 11 luvun 2 §:n 3—5 momentin mukainen palkka.

Yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaista kunkin vuoden vahvistettua työtuloa käytetään näiden lakien nojalla vakuutettujen sairausvakuutuksen päivärahamaksun perusteena siltä osin kuin tämä työtulo korvaa:

1) verotusyhtymän tai elinkeinoyhtymän osakkaan tai hänen perheenjäsenensä yhtymästä saaman palkan;

2) perheenjäsenen tai kuolinpesän osakkaan yritystoiminnasta tai maataloudesta saaman palkan;

Ehdotus

värahamaksulla.

Jos sairauspäivärahan määrää vähennetään 12 luvussa säädetyn yhteensovituksen vuoksi tai kuntoutusrahaa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 36 §:n 1 momentissa tai 37 taikka 39 §:n säädetyn yhteensovituksen vuoksi, pienentää tämä vähennys ensisijaisesti vakuutusmaksuilla rahoitettavaa osuutta.

Lisäksi valtion varoista rahoitetaan:

1) kulut, jotka aiheutuvat 13 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettun sairaanhoidon ja muun terveydenhuollon korvaamisesta yrittäjälle ja muulle omaa työtään tekeväälle; sekä

2) 11 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettut kulut.

Kulut, jotka aiheutuvat 8 luvun 10 §:n perusteella maksettavasta sairauspäivärahasta, rahoitetaan yrittäjän eläkelaiassa tarkoitettun työtulon perusteella perittävän maksun tuotoilla (*yrittäjän lisärahoitusosuus*). Yrittäjän lisärahoitusosuutta peritään päivärahamaksun lisäksi vakuutetulta, jolla on voimassa yrittäjän eläkelaiassa tarkoitettu vakuutus.

15 §

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun maksuperuste

Sairausvakuutuksen päivärahamaksu määrätään vakuutetun veronalaisen palkkatulon ja *yrittäjätulon* perusteella, ellei tässä laissa toisin säädetä.

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun perusteena olevaa palkkatuloa on 11 luvun 3 §:n 2—5 momentin mukainen palkka ja *yrittäjätuloa* 11 luvun 4 §:n 1 momentin mukainen työtulo.

Päivärahamaksua ei peritä, jos vuotuisen palkka- ja yrittäjätulon yhteismäärä alittaa 14 000 euroa. Tuloraja tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Jos tuloraja nousee tarkistuksen yhteydessä yli täyden euron, jätetään yli menevä osa lukuun ottamatta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3) osake- tai muusta yhtiöstä saadun palkan sellaisen työntekijän osalta, jota ei pidetä mainittuun yhtiöön työsuhteessa olevana;

4) omasta yrityksestä saadun työkorvauksen;

5) elinkeinotoiminnasta tai maataloudesta saadun ansiotulo-osuuden;

6) verotusyhtymän tai elinkeinoyhtymän osakkaan saaman ansiotulo-osuuden;

7) porotalouden ansiotulon;

8) hankintatyön arvon; sekä

9) apurahan.

Jos vakuutettu on vapautettu yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta tai jos vakuutettu ei mainittujen lakien mukaan ole velvollinen ottamaan vakuutusta, hänen sairausvakuutuksen päivärahamaksunsa määrätään 3 momentin 1—9 kohdassa tarkoitettun työtulon ja tähän työtuloon sisällytettömän palkkatulon perusteella.

20 §

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu on lain voimaan tullessa 1,33 prosenttia kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta ja muusta 14 ja 16—19 §:ssä tarkoitettusta sairaanhoitomaksun maksuperusteesta.

Jos vakuutettu saa muuta kuin 15—18 §:ssä tarkoitettua ansiotuloa, häneltä peritään tästä tulosta sen lisäksi, mitä 1 momentissa ja 23 §:ssä säädetään, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua 0,17 prosenttia.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu maksu lasketaan sairaanhoitomaksun maksuperusteen ja päivärahamaksun maksuperusteen erotuksesta. Jos päivärahamaksun maksuperuste on suurempi kuin sairaanhoitomaksun maksuperuste, 2 momentissa tarkoitettua maksua ei peritä.

20 §

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu määräytyy siten, että vakuutetuilta perittävän sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tuotoilla rahoitetaan 9 §:ssä tarkoitettu rahoitusosuus.

Sairaanhoitomaksu peritään kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta ja muusta 14 ja 16—19 §:ssä tarkoitettusta sairaanhoitomaksun maksuperusteesta.

Jos vakuutettu saa muuta kuin 15—18 §:ssä tarkoitettua ansiotuloa, häneltä peritään tästä tulosta sen lisäksi, mitä 1 momentissa ja 23 §:ssä säädetään, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua 0,97 prosenttia. *Maksua ei kuitenkaan peritä 14 §:n 2 momentissa mainituista tuloista.*

Edellä 3 momentissa tarkoitettu maksu lasketaan sairaanhoitomaksun maksuperusteen ja päivärahamaksun maksuperusteen erotuksesta. Jos päivärahamaksun maksuperuste on suurempi kuin sairaanhoitomaksun maksuperuste, 3 momentissa tarkoitettua maksua ei peritä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

21 §

21 §

*Sairausvakuutuksen päivärahamaksu**Sairausvakuutuksen päivärahamaksu*

Sairausvakuutuksen päivärahamaksu on lain voimaan tullessa 0,77 prosenttia palkkatulosta, työtulosta ja muusta 15—18 §:ssä tarkoitettu päivärahamaksun maksuperusteesta.

Sairausvakuutuksen päivärahamaksu määräytyy vuodelle 2020 siten, että sen tuotoilla rahoitetaan 48 prosenttia 12 §:ssä tarkoitetuista työtulovakuutuksen kuluista, joista on vähennetty korvaukset vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, yrittäjän lisärahoitusosuus on lain voimaan tullessa 0,25 prosenttia voimassa olevan yrittäjien eläkelaiissa tarkoitettujen vakuutuksen mukaisesta työtulosta.

22 §

22 §

*Työnantajan sairausvakuutusmaksu**Työnantajan sairausvakuutusmaksu*

Työnantajan sairausvakuutusmaksu on lain voimaan tullessa 2,06 prosenttia työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetussa laissa tarkoitettua palkasta.

Työnantajan sairausvakuutusmaksu määräytyy vuodelle 2020 siten, että sen tuotoilla rahoitetaan korvaukset vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista sekä 52 prosenttia 12 §:ssä tarkoitetuista työtulovakuutuksen kuluista, joista on vähennetty korvaukset vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista.

Työnantajan sairausvakuutusmaksu peritään työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetussa laissa (771/2016) tarkoitettua palkasta.

23 §

23 §

*Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tarkistaminen**Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tarkistaminen*

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentista säädetään vuosittain ennen marraskuun 23 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Jos maksu kuitenkin alittaisi 1,18 prosenttia tai ylittäisi 1,48 prosenttia kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta ja muusta 14 ja 16—19 §:ssä tarkoitettua sairaanhoitomaksun maksuperusteesta, maksuprosentista on säädettävä lailla.

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentista säädetään vuosittain ennen marraskuun 23 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Jos maksu kuitenkin alittaisi 0,45 prosenttia tai ylittäisi 0,75 prosenttia kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta ja muusta 14 ja 16—19 §:ssä tarkoitettua sairaanhoitomaksun maksuperusteesta, maksuprosentista on säädettävä lailla.

HE 296/2018 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 §

24 §

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun tarkistaminen

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun tarkistaminen

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosenttia tarkistetaan vuosittain siten, että maksujen tuotoilla ja valtion rahoitusosuudella voidaan kattaa 11 §:ssä tarkoitetut työtulovakuutuksen kulut. *Ensimmäisen vuoden jälkeen* kulujen muutokset rahoitetaan siten, että valtion rahoitusosuuden vähentämisen jälkeen tarvittavat maksujen muutokset jakautuvat tasan päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun kesken. Maksuprosenttia tarkistetaan kahden desimaalin tarkkuudella.

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosenttia tarkistetaan vuosittain siten, että maksujen tuotoilla ja valtion rahoitusosuudella voidaan kattaa 11 §:ssä tarkoitetut työtulovakuutuksen kulut. Kulujen muutokset rahoitetaan siten, että valtion rahoitusosuuden vähentämisen jälkeen tarvittavat maksujen muutokset jakautuvat tasan päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun kesken. Maksuprosenttia tarkistetaan kahden desimaalin tarkkuudella.

24 a §

24 a §

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja sairaanhoitomaksun tarkistaminen sekä päivärahamaksun, työnantajan sairausvakuutusmaksun ja sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tarkistaminen vuosina 2017—2019 ja 2020 alkaen

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja sairaanhoitomaksun tarkistaminen sekä päivärahamaksun, työnantajan sairausvakuutusmaksun ja sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tarkistaminen vuosina 201—2019 ja 2020 alkaen

Poiketen siitä, mitä 24 §:n 1 momentissa säädetään sairausvakuutuksen päivärahamaksun tarkistamisesta, päivärahamaksua ei peritä, jos vuotuisen palkka- ja työtulon yhteismäärä alittaa 14 000 euroa.

(kumotaan)

Poiketen siitä, mitä 24 §:n 1 momentissa säädetään sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun tarkistamisesta, työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosenttia alennetaan 0,94 prosenttiyksiköllä vuonna 2017, 1,00 prosenttiyksiköllä vuonna 2018, 1,04 prosenttiyksiköllä vuonna 2019 sekä 0,58 prosenttiyksiköllä vuodesta 2020.

Sen lisäksi, mitä 13 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetään valtion rahoitusosuudesta, valtion varoista rahoitetaan 3,3 prosenttia kuluista, jotka aiheutuvat muun kuin sanotun pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun suuruisena maksettavasta tämän lain mukaisesta vanhempainpäivärahasta aiheu-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tuvasta kulusta.

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosentin alennusta vastaava euromäärä vähennettynä 3 momentissa tarkoitettulla euromäärällä otetaan huomioon 24 §:n 1 momentin mukaisen päivärahamaksun maksuperusteessa ja päivärahamaksua korotetaan vastaavasti. Jos tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettu tuloraja ylittyy, päivärahamaksu peritään myös rajan alittavasta tulonosasta.

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosentin alennusta vastaava euromäärä otetaan huomioon sairaanhoitovakuutuksen 10 §:n mukaisen valtion rahoitusosuuden korotuksena.

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosentin alennusta vastaava euromäärä vähennettynä 3 momentissa tarkoitettulla euromäärällä otetaan huomioon 20 §:n 1 momentin mukaisen sairaanhoitomaksun maksuperusteessa ja sairaanhoitomaksua alennetaan vastaavasti. Tätä momenttia sovelletaan vain 15–18 §:ssä mainittuun ansiotuloon.

Sen estämättä, mitä 23 §:n 2 momentissa säädetään, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentista voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella, jos alittaminen johtuu tämän pykälän 1 ja 2 momentissa säädetystä maksuprosentin alentamisesta.

Tämän pykälän 1 momentissa oleva tuloraja tarkistetaan kalenterivuosittain työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Jos tuloraja nousee tarkistuksen yhteydessä yli täyden euron, jätetään yli menevä osa lukuun ottamatta.

19 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

3 §

Tiedot Verohallinnolta

Kansaneläkelaitoksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koske-

19 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

3 §

Tiedot Verohallinnolta

(1 mom. kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vien rajoitusten estämättä oikeus saada Verohallinnolta vuosittain ja viimeistään kunkin kalenterivuoden lopussa tiedot kunkin verovelvollisen edelliseltä kalenterivuodelta toimitetussa verotuksessa todetuista 11 luvun 2 §:ssä tarkoitetuista tuloista sekä muut Verohallinnon hallussa olevat työtulon määrittämiseksi välttämättömät tiedot sekä tiedot 11 luvun 5 §:ssä tarkoitetuista tulonhankkimismenoista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 18 luvun 9, 10, 12, 13, 15, 20—22 § ja 23 §:n 2 momentti sekä 24 §:n 1 momentti tulevat kuitenkin voimaan ja 24 a § kumoutuu jo 1 päivänä marraskuuta 2019. Jos työkyvyttömyys tai etuus oikeus on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, päivärahaetuuteen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Vuoden 2019 lopullisia valtion rahoitusosuuksia ja vakuutusmaksuilla rahoitettavia osuuksia laskettaessa sekä Kansaneläkelaitoksen vuoden 2019 tilinpäätöstä laadittaessa sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita 18 luvun säännöksiä.

Jos työkyvyttömyys tai etuus oikeus alkaa tammikuussa 2020, 11 luvun 2 §:n mukaiset vuositulot huomioidaan työkyvyttömyyttä tai etuus oikeutta välittömästi edeltäneiltä 12 kalenterikuukaudelta.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olutta 11 luvun 4 §:n 6 ja 7 momenttia sovelletaan, vaikka oikeus vanhempainpäivärahaan alkaisi tämän lain voimaantulon jälkeen.

Jos työntekijän vanhempainpäiväraha oikeus on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan vuosilomakustannuksen määrään lain voimaan tullessa voimassa olutta 14 luvun 3 §:ää.

Tämän lain 7 luvun 1 §:ssä ja 11 luvun 1 §:ssä säädetyt rahamäärät vastaavat työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa vuonna 2010.

Lain 18 luvun 15 §:n 3 momentissa oleva

HE 296/2018 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

rahamäärä vastaa työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa vuonna 2017.

Tätä lakia sovelletaan vuodelta 2020 ja sen jälkeen perittävään sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksuun.

Tätä lakia sovelletaan sairausvakuutuksen päivärahamaksuun ja työnantajan sairausvakuutusmaksuun, jotka perustuvat vuonna 2020 ja sen jälkeen maksettavaan palkkaan tai vahvistettuun yrittäjätuloon.

2.

Laki**Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 33 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1200/2009, ja *muutetaan* 32, 37 ja 38 § sellaisina kuin niistä ovat 37 § osaksi laissa 1137/2017 ja 38 § osaksi laissa 92/2016, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

4 luku

4 luku

Kuntoutusrahan määrä ja suhde muihin etuuksiin**Kuntoutusrahan määrä ja suhde muihin etuuksiin**

32 §

32 §

*Kuntoutusrahan määrä**Kuntoutusrahan määrä*

Kuntoutusraha on määrältään vähintään yhtä suuri kuin se kuntoutujalle myönnettävä sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha, johon hänellä olisi oikeus, jos hän kuntoutuksen alkaessa olisi tullut työkyvyttömäksi.

Ammatillisen kuntoutuksen ajalta kuntoutusrahan määrä päivältä on kuitenkin 75 prosenttia sairausvakuutuslain 11 luvun 2—4 §:ssä tarkoitetun työtulon kolmasosasta.

Kuntoutusrahan määrä on aina vähintään sairausvakuutuslain 11 luvun 7 §:ssä tarkoitetun päivärahan suuruinen.

Kuntoutusraha on määrältään vähintään yhtä suuri kuin se kuntoutujalle myönnettävä sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha, johon hänellä olisi oikeus, jos hän kuntoutuksen alkaessa olisi tullut työkyvyttömäksi.

Ammatillisen kuntoutuksen ajalta kuntoutusrahan määrä päivältä on kuitenkin 75 prosenttia vakuutetun sairausvakuutuslain 11 luvun 2 §:ssä tarkoitetun vuositulon kolmasosasta.

Kuntoutusrahan määrä on aina vähintään sairausvakuutuslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitetun päivärahan suuruinen.

HE 296/2018 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

33 §

33 §

Kuntoutusrahan määrä edeltävän etuuden perusteella

Kuntoutusrahan määrä edeltävän etuuden perusteella

Jos kuntoutuja on kuntoutusrahan alkamista edeltäneiden neljän kuukauden aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyysetuutta taikka opintotukilain (65/1994) mukaista opintorahaa, kuntoutusrahana maksetaan kuntoutuksen alkaessa vähintään sairausvakuutuslain 11 luvun 6 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu euromäärä lisättynä 10 prosentilla. Jos kuntoutuja on edeltäneiden neljän kuukauden aikana saanut useampaa kuin yhtä edellä mainituista etuuksista, kuntoutusraha lasketaan sen etuuden määrän perusteella, joka näistä on suurin.

(kumotaan)

Jos kuntoutuja on saanut kuntoutuksen alkamista edeltäneiden kuuden kuukauden aikana tämän lain tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, kuntoutusraha on vähintään tämän aiemman kuntoutusrahan suuruinen. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon 1 momentissa tarkoitettua 10 prosentin korotusta eikä työeläkelakien mukaista 33 prosentin korotusta.

37 §

37 §

Osittain yhteensovitettavat tulot

Osittain yhteensovitettavat tulot

Jos kuntoutuja saa ammatillisena kuntoutuksena järjestetyn koulutuksen tai siihen liittyvän harjoittelun ajalta säännöllisesti työtuloja, nämä tulot vähennetään samalta ajalta maksettavasta kuntoutusrahasta siltä osin kuin niiden määrä ylittää 32 §:n 3 momentin mukaisesti määräytyvän kuntoutusrahan määrän kerrottuna kahdellakymmenelläviidellä. Yhteensovitusta tehtäessä tulot kohdistetaan lukukausittain ajalle, jolta kuntoutusrahaa myönnetään.

Jos kuntoutuja saa ammatillisena kuntoutuksena järjestetyn koulutuksen tai siihen liittyvän harjoittelun ajalta palkka- tai yrittäjätuloja, nämä tulot vähennetään samalta ajalta maksettavasta kuntoutusrahasta siltä osin kuin niiden määrä ylittää 32 §:n 3 momentin mukaisesti määräytyvän kuntoutusrahan määrän kerrottuna kahdellakymmenelläviidellä. Yhteensovitusta tehtäessä palkkatulot kohdistetaan maksupäivän perusteella lukukausittain ajalle, jolta kuntoutusrahaa myönnetään.

Nuoren kuntoutusrahaan tai 47 §:n nojalla työnantajalle maksettavaan kuntoutusrahaan ei tehdä 1 momentin mukaista yhteensovitusta.

Nuoren kuntoutusrahaan tai 47 §:n nojalla työnantajalle maksettavaan kuntoutusrahaan ei tehdä 1 momentin mukaista yhteensovitusta.

Jos kuntoutujan kuntoutusrahan kanssa yhteen sovitettavat 1 momentissa tarkoitett

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tulot muuttuvat päätöksen antamisen jälkeen, Kansaneläkelaitos voi ilman asianosaisen suostumusta tai päätöksen poistamista ratkaista asian uudelleen asianosaista kuultuaan.

38 §

Maksaminen ilman yhteensovitusta

Kuntoutusrahasta ei vähennetä seuraavia kuntoutujan saamia etuuksia:

1) osa-aikaeläke, *työntekijän eläkelain 35 §:ssä tarkoitettu osatyökyvyttömyyseläke tai sitä vastaavaa muu kuin täysi työkyvyttömyyseläke, jos oikeus saada mainittua eläkettä on alkanut ennen sen kalenterivuoden alkua, jota koskevat työtulot ovat tämän lain 32 §:ssä tarkoitetun kuntoutusrahan määrittämisen perusteena;*

2) työkyvyttömyyseläke kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin nojalla ja sen lisäksi maksettava takuueläke;

3) sairausvakuutuslain 11 luvun 8 §:n mukaan määrätty vanhempainpäiväraha;

4) työeläkelakien mukainen osittainen varhennettu vanhuuseläke.

Kuntoutusrahasta ei vähennetä myöskään potilasvahinkolain (585/1986) perusteella suoritettavaa ansionmenetykskorvausta.

Jos 1 momentin 1 kohdassa mainittu osa-aikaeläke on alkanut sinä verovuonna, jota koskevat työtulot olisivat 32 §:ssä tarkoitetun kuntoutusrahan määrittämisen perusteena, voidaan kuntoutusraha määrittää vakuutetun esittämien osa-aikaeläkkeen alkamista seuraavan täyden kalenterivuoden työtulojen perusteella. Osa-aikaeläkettä ei vähennetä näin määritetystä kuntoutusrahasta.

38 §

Maksaminen ilman yhteensovitusta

Kuntoutusrahasta ei vähennetä seuraavia kuntoutujan saamia etuuksia:

1) osa-aikaeläke;

2) työkyvyttömyyseläke kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin nojalla ja sen lisäksi maksettava takuueläke;

3) sairausvakuutuslain 11 luvun 11 ja 12 §:n mukaan määrätty vanhempainpäiväraha;

4) työeläkelakien mukainen osittainen varhennettu vanhuuseläke.

Kuntoutusrahasta ei vähennetä myöskään potilasvahinkolain (585/1986) perusteella suoritettavaa ansionmenetykskorvausta.

Jos vakuutettu saa työeläkelakien mukaisista osatyökyvyttömyyseläkettä tai sitä vastaavaa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa sairausvakuutuslain 11 luvun 5 §:n mukaista ansionmenetykskorvausta eikä kyseistä etuutta tai korvausta ole huomioitu vuositulossa kuntoutusrahaa myönnettäessä sairausvakuutuslain 11 luvun 5 §:n 2 momentin tai 11 luvun 6 §:n 5 momentin nojalla, ei etuutta tai korva-

HE 296/2018 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

usta vähennetään kuntoutusrahasta.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 . Jos kuntoutus on alkanut ennen
tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän
lain voimaan tullessa voimassa olleita
säännöksiä. Lain 37 §:n 3 momenttia sovel-
letaan kuitenkin lain voimaan tulosta lukien
riippumatta siitä, milloin kuntoutus on alka-
nut.*

3.

Laki

työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetun lain (771/2016) 4 §:n 2 momentti ja 5 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Työnantajan sairausvakuutusmaksu

Työnantajan sairausvakuutusmaksu

Työnantaja ei ole kuitenkaan velvollinen maksamaan työnantajan sairausvakuutusmaksua:

- 1) ajalta ennen sitä seuraavaa kalenterikuukautta, jona työntekijä täyttää 16 vuotta;
- 2) sen kalenterikuukauden jälkeen, jona työntekijä täyttää 68 vuotta;
- 3) jos luonnollisen henkilön tai kuolinpesän samalle henkilölle maksamien, maksajan elinkeino- tai muuhun tulonhankkimistoimintaan liittymättömien suoritusten määrä on vähäinen;
- 4) jos yksittäisen, satunnaisesti maksettavan suorituksen määrä on vähäinen.

Työnantaja ei ole kuitenkaan velvollinen maksamaan työnantajan sairausvakuutusmaksua:

- 1) ajalta ennen sitä seuraavaa kalenterikuukautta, jona työntekijä täyttää 16 vuotta;
 - 2) sen kalenterikuukauden jälkeen, jona työntekijä täyttää 68 vuotta;
 - 3) jos luonnollisen henkilön tai kuolinpesän samalle henkilölle maksamien, maksajan elinkeino- tai muuhun tulonhankkimistoimintaan liittymättömien suoritusten määrä on vähäinen;
 - 4) jos yksittäisen, satunnaisesti maksettavan suorituksen määrä on vähäinen;
 - 5) *ennakkoperintälain 13 §:n mukaisesta palkasta, joka maksetaan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 3 §:ssä tarkoitettulle yrittäjälle tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 3—5 §:ssä tarkoitettulle maatalousyrittäjälle tämän tekemästä työstä, jos hän ei ole yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti vakuuttamisvelvollinen.*
-

HE 296/2018 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Työnantajan sairausvakuutusmaksun peruste

Työnantajan sairausvakuutusmaksun peruste

Palkkana ei pidetä sairausvakuutuslain 11 luvun 2 §:n 4 momentissa mainittuja eriä.

Palkkana ei pidetä sairausvakuutuslain 11 luvun 3 §:n 3 momentissa mainittuja eriä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*